నరుడు

అడివి బాపిరాజు

నరుడు

సాంఘిక నవల

అడివి బాపిరాజు

విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్

విజ్ఞాన భవన్, 4 - 1 - 435, బ్యాంక్ స్ట్రీట్, హైదరాబాద్ - 01.

అంకితము

ప్రియ మిత్రుడు
ఉత్తమ పురుషుడు

శ్రీ చెన్నాప్రగడ వెంకట సుబ్బారావు

విషయ సూచిక

ప్రథమ భాగం

౧

ఆ యువకుడు అలా ఎన్నిసార్లు కుళ్ళిపోయాడో చిన్నతనాన్నుంచీ అనంతమయిన ఆవేదనలతోనే అతని జీవితము ప్రవహించి వచ్చింది. వాళ్ళ ఊరి పురోహితుడు గారు "చదవడం మంచిదేరా ఎల్లమందా! కానీ నీ కులం సంగతి మరిచిపోకు," అన్నారు.

ఆ పురోహితుడు సుబ్రహ్మణ్యం అవధానులుగారి దగ్గర వాళ్ళ తండ్రి పాలేరు. ఆ కుటుంబానికీ, ఈ కుటుంబానికీ ఎన్ని తరాలనుంచి సంబంధం ఉందో!

చంద్రయ్య మాదిగ కొడుకును చదువుకు పంపించాడు. చదువుకుందామని ఎల్లమందకు బుద్ధి కలగనేలేదు. చంద్రయ్యకూ కొడుకుకు చదువు చెప్పించాలని ఉద్దేశం మొదటలేదు.

చంద్రయ్య సాధారణ మాదిగకులం మనుష్యుడే అయినా అవధానులుగారి వేదాంత వాక్యాలు ఎప్పుడూ వింటూ ఉండేవాడు. ఉత్తమ వాక్యాలు వినగా వినగా రాయికన్నా సంస్కారం కలుగుతుంది. అవధానులుగారు అసలు వేదాంతం చంద్రిగాడికి చెప్పాడా? ఆయనకు వేదాంతం మాట్లాడడం అలవాటు. అవి ఆచరణలో పెడదామన్న భావానికీ, వేదాంత వాక్యాలు అంటూ ఉండడానికీ సంబంధం ఏమిటి? అవసరం వచ్చినప్పుడు ఏవో ముక్కలు అంటాం. అంతే వాని ఉపయోగం.

అయినా చంద్రయ్య మనస్సు నీటిని కోరే భూమిలా ఉన్నది. ఒక్క చుక్క నీరు పడినా, ఆ నేల ఆ చుక్కను పీల్చి దాచుకుంటూ ఉంది. అవధాన్లుగారు తెల్లవారగట్ల లేచి స్నానాదికాలు నిర్వర్తించి, సంధ్యావందనం పూర్తిచేసుకొని, పెద్ద గొంతుకలో ప్రాతస్మరామి శ్లోకాలు చదువుకుంటూ పనులు చేసుకుంటూ ఉండేవాడు. చంద్రయ్యకు ఆ శ్లోకాలన్నీ కంఠతా వచ్చాయి.

ఇంటికి వచ్చిన వారితో, అవసరమున్న వారితో, అవసరం లేనివారితో, పొలానికి వచ్చినప్పుడు పాలేళ్ళతో, పక్క పొలం కమ్మవారి వెంకటరెడ్డితో వేదాంతం మాట్లాడుతూనే ఉంటారు అవధాన్లుగారు.

"సంసారం సాగరం దుఃఖం తస్మాత్ జాగ్రత్త జాగ్రత్త!"

"విద్య యొసగును వినయంబు! వినయమునను బడయుఁ బాత్రత!"

"జీవితం ఒక స్వప్నం వంటిదయ్యా!"

"జ్ఞానం లేని మనుష్యుడు పశువుతో సమానం!"

ఈలాంటి రత్నాలు అవధాన్లుగారి నోట ఎన్ని వస్తూ ఉండేవో! ఇవన్నీ మాదిగ చంద్రయ్య జీవితంలో అంకితమయిపోయాయి. అందుకునే చంద్రయ్య కొడుకును ఊళ్ళో ఉన్న కిరస్తానీ బడికి పంపాడు. కిరస్తానీ బడుల ముఖ్యోద్దేశము కిరస్తానీ మతాన్ని కన్నీరుగా లోకంపై చల్లడమే. ఏది ఉద్దేశమయితేనేమి విద్య ఏదో రకంగా ప్రవహిస్తోంది. ఆ ప్రవాహం నీరు స్వచ్ఛమయిన జలం కానేకాదు. ఏ పాఠశాలలో నయినా నిర్మల విద్యానీరాలు

ప్రవహిస్తున్నాయి గనుకనా! స్థానిక ప్రభుత్వ సంస్థలు నెలకొల్పిన ప్రాథమిక పాఠశాలలోనూ అంతే, వీధులలోనూ అంతే!

పిపాసార్తునకు ఏజలమయినా అమృతమే! చదువుకుందామని బాలబాలికలకు ఉండనిమాట నిజమే! కాని వారి జీవితాలు వారికి తెలియకుండానే చదువుకోసం చేతులు చాచి ఉంటాయి. బడులకు పోయే బాలబాలికలు పాఠశాలలంటే కారాగృహాలన్నట్లు బెదిరిపోతారు. అయినా వారి మెదడులు ప్రతి జ్ఞాన లేశాన్నీ దాచుకుంటూనే ఉంటాయి.

మన ఎల్లమంద కిరస్తానీ పాఠశాలకు చిన్న మేకపిల్లలా వెళ్ళేవాడు. రోజురోజూ వాణ్ణి వాళ్ళమ్మ బడికి పంపించడం గండంగా ఉండేది. సోమమ్మకు ఎందుకు ఈ చదువో అర్థంకాలేదు. "సతుకులు సతికి ఎదవనాయాళ్ళూ కిరస్తానం అయిపోతారు." అని ఆమె గోల. అందులో కుర్రవాణ్ణి పంపే బడి కిరస్తానీ బడి.

"కిరస్తానం అయితే ఏంటే!" అని క్రిష్టియన్ టీచరు గ్రేసమ్మ దెబ్బలాడేది. గ్రేసమ్మకు సోమమ్మకు హోరా హోరీ వాదన!

"మీరు పశువుల్లోంటి వోళ్లు! సచ్చిన గొడ్డుమాంసం తినే రాబందులు!"

"ఓసి! ఏడిశావులే! బ్రతికినదాని పేనం కసుక్కున నరికేసి తినే నక్కలు కారేంటి మీరు?"

ఎలాగయితే నేమి, ఎల్లమంద పాఠశాలలో చదువుతున్నాడు. ఆ పాఠశాలలో ఉన్న ఉపాధ్యాయులు నలుగురు. ప్రధానోపాధ్యాయుడు జీవానందం కరుణార్ద్ర హృదయుడు. నిజమయిన క్రిష్టియన్ మూర్తి. దయాంతఃకరణ ప్రవృత్తితో తన తోటి ఉపాధ్యాయులను, విద్యార్థులను తన బిడ్డలుగా చూచుకుంటాడు. అతడు క్రైస్తవగాథలు, బోధలు మహాభక్తుడై పులకలూరిపోతూ చెబుతాడు. అతడొక్కడే వేల కొలది మాలమాదిగలు అనబడే కులాల వారికి క్రైస్తవ మతదీక్ష ఇచ్చాడు. ఆయన ధర్మంలో ఎవరికీ బలవంతంగా మతదీక్ష ఇవ్వకూడదనీ, తిరిగి హిందూ మతంలోకి వెళ్ళదలచుకొన్న వారికి అడ్డం పెట్టకూడదనీ! .

చదువుకు కులం తేడాలు లేవు దారిలోపడితే ఆ చదువుల తల్లి అందరినీ సమాన ప్రేమతోనే చూస్తుంది. అసలు చదువువచ్చే ఘటం వేరు. కొందరు చదువుకుంటే వచ్చితీరే వారున్నారు. కొందరికి చదువుకుంటే, కష్టపడితే చదువు వస్తుంది. కొందరు కష్టపడి చదవకపోయినా ఆ మాయ చదువు ఎలా వస్తుందో వస్తుంది. కొందరు కష్టపడినా చదువు వస్తే వస్తుంది, రాకపోతే రాకపోవనూ వచ్చును. కాని కొందరు చదివేది, కుంభకోణ యోగం చేసేది, పుస్తకాల కంఠతా పట్టేది, చదువు చిరుదూరం దగ్గిరకన్నా రాదు.

ఎల్లమంద కష్టపడితే చదువు వచ్చే జాతివాడు. అలా కష్టపడుతున్నాడు, చదువు వస్తోంది. వాళ్ళ ఊరయిన భీమవరం తాలూకా జక్కరం గ్రామం వదిలి భీమవరం మిషన్ హైస్కూలుకు వచ్చి చేరాడు. అక్కడ కొందరుపాధ్యాయులయిన క్రైస్తవమత ప్రచారకులున్నారు. వారు క్రైస్తవులు. కాని మాల మాదిగ కులాలవారు ఎలా చదువుతారు? వారికి చదువెందుకు? అని వాదించుకుంటూ ఉంటారు. కాని ప్రధానాచార్యులవారు మాత్రం "ఎవరయితేనేమి, ఇదివరకు చదువెరుగని కులాల వారందరూ చదువుకొనడం దేశాభ్యుదయ సూచన." అని ఆనందం పడతారు.

ఎల్లమందను ప్రధానోపాధ్యాయులు అతి ప్రేమతో చూచి, అతనికి జిల్లా మునసబుగారు మొదలయిన వారిచేత సహాయం చేయించేవారు.

ఆ ఊళ్ళో ఉన్న బ్రహ్మసమాజంవారు, సత్సంగులు, కాంగ్రెసువారు ఎల్లమందకు ఎన్నో విధాల సహాయం చేశారు. ఆరేళ్ళు కష్టపడి చక్కని మార్కులు సంపాదించుకొని ఎల్లమంద 1930 సంవత్సరంలో స్కూలు ఫైనులు పరీక్ష నెగ్గినాడు.

అంతవరకు ఎల్లమందకు ఏమీ విచారంలేదు. రోజూ జక్కరం నుంచి నడిచి వచ్చేవాడు. సాయంకాలం నడిచే జక్కరం మాదిగగూడెం వెళ్ళిపోయేవాడు. తన గూడెంలో తానే చదువుకొనేవాడు.

అలా చదివి, చదివి, చివరకు తన పదునెనిమిదవ ఏటనే ఎల్లమంద స్కూలు ఫైనలు నెగ్గినాడు. తనవాడలో తానే చదువుకొనేవాడు. క్రైస్తవులలో ముగ్గురో నలుగురో చదువుకొనే బాలురూ, అయిదుగురో ఆరుగురో బాలికలూ ఉండేవారు.

ఆ బాలురూ, బాలికలూ మాల క్రైస్తవులు, మాదిగ క్రైస్తవులూ, కులాలు లేని మతమయినా - క్రైస్తవమతంలో కులాలు, జాతులు, రంగుల తేడాలు ఉన్నాయి. ఆ తేడాలేవీ ఎల్లమంద కంతగా తెలవవు. అతడు కష్టపడేవాడు, చదువుకునేవాడు.

ఒకరు బట్టలు కొని యిచ్చేవారు. ఒకరు హరికేన్ లాంతరు కొని ఇచ్చారు. చందాలవల్ల పుస్తకాలు వచ్చేయి. సగం జీతం. చందాల డబ్బు తండ్రి సంపాదనకు చన్నీళ్ళు వేన్నీళ్ళు కాగా, ఇంటిల్లపాదీ కొంచెం మంచిగుడ్డలు కట్టుకొని. కొంచెం శుభ్రమయిన తిండి తినగలుగుతున్నారు.

ఎల్లమందకు మంచి మార్కులు రావడంవల్ల రాజమహేంద్రవరం ప్రభుత్వ కళాశాలలో ఇంటరు తరగతిలో సీటు దొరికింది. విద్యార్థి వేతనమూ దొరికింది.

కళాశాల విద్య ప్రారంభించిన నాటనుండీ ఎల్లమందకు వేదన ప్రారంభించింది.

ఎల్లమంద అన్న పేరును అనేకులు విద్యార్థులు హేళన చేశేవారు.

"ఎక్కడిదిరా ఈ మంద?" "ఎల్లాం మందాం?" "ఏలరా ఈ మందా! చాలురా ఈ కందా!" ఈలా ఈలా అంటూ కొందరు విద్యార్థులు అతణ్ణి వేళాకోళాలు చేసేవారు.

అవి అంత అనిపించలేదు!

కాని ఒక బాలుడు ఒక రోజున, మీరే వర్ణస్థులండీ అని అడిగాడు.

"మేము మాదిగలం!" అని ఎల్లమంద జవాబు.

"మాదిగలా? అంటే, మాలవాళ్ళు కారూ? మాదిగలే!" అని ఆ బాలకుడు, కొంచెం దూరంగా జరిగాడు.

ఎల్లమంద హృదయం కుంగిపోయింది.

౨

ఎల్లమంద రాజమండ్రి కాలేజీలో చేరిన అయిదు నెలల వరకు, ఒకరితో మాట్లాడలేదు. తన చదువేదో, తన కాలేజీ ఏదో! అతనికి అసలు ఉండడానికి స్థలం ఏది అన్న సమస్య ఆ బాలునికీ వచ్చింది. ఆ బాలుని చేర్పించడానికి వచ్చిన ఒక కాంగ్రెసు పెద్దకూ వచ్చింది.

ఉండేందుకు గది, భోజనానికి వసతి, ఈ రెండూ పెద్ద సమస్యలయినవి. డబ్బుకు చూడకుండా ఆ బాలకుణ్ణి హాస్టలులో ప్రవేశపెట్టినాడా పెద్ద మనుష్యుడు.

హాస్టలులో ఈ బాలునికి ఒక విడి గది ఏర్పాటు చేశారు. హాస్టలులో విడిగదులూ ఉన్నాయి, ఇద్దరు ముగ్గురు ఉండే గదులూ ఉన్నాయి.

ఎల్లమందకు తానొక్కడే ప్రపంచంలో ఒంటిగా ఉన్నట్లనిపించింది. బ్రాహ్మణ బాలురు, బ్రాహ్మణేతర బాలురు, క్రైస్తవ బాలురు అందరూ ఈతణ్ణి ఒంటిగా వదిలినారు. అతడు అందుకు తగినట్లు ఒంటరితనమే అలవాటు చేసుకున్నాడు.

కాని అతని ఒంటరితనానికి భంగం ఇంటరులో చేరిన ఆరు నెలలకు వచ్చింది. భీమవరం హైస్కూలులో ఎల్లమంద ఫుట్‌బాల్ ఆటలో గండరగండడు. అతడు ఎడమవైపు ఫార్వర్డు. ఎడమ కాలితో అతడు తన్నితే బంతి ఒక టన్ను బాంబులా వచ్చి గోలులోనో, గోలు దగ్గరో పడుతుంది. కండ పుష్టి, బలంగల బాలుడవడం చేత ఏమీ అలసట లేకుండా ఎన్ని గంటలయినా సునాయాసంగా పరుగెత్తుతాడు. 'పరుగు పందెంలోనూ, ఎల్లమంద పిట్టపిడుగు. ఎల్లమందకు కాలిబంతి తన్నడంలోనూ, పరుగు పందేలలోను, కాలిబంతి ఆటలలోనూ రెండు డజన్లపైగా బహుమతులు వచ్చాయి. కప్పులు, షీల్డులు, మెడల్సు, అతని దేవదారు చెక్క పెట్టెనిండా ఉన్నాయి.

ఎల్లమంద వాటిని పూజిస్తాడు. ఎందుకంటే వాటివల్లనే ఇతర బాలురు తన దగ్గిర మూగుతారు. తన్ను గౌరవం చేస్తారు. కాలేజీ ఆటల ఉపాధ్యాయుడు, ఎల్లమందను ఏమీ ఆటలలోనూ పాల్గొనటం లేదేమని అడిగినాడు. ఆ ఉపాధ్యాయుడు ఆరు నెలల వరకూ ఎల్లమందను ఆ ప్రశ్నే వేయకపోవడానికి కారణం అతడు మాదిగ కులస్థుడని తెలవడమే!

అయినా తన విద్యుక్తధర్మం కాబట్టి ఆరు నెలలకన్నా అడక్క తప్పింది కాదు. అదయినా ఏదో అడిగేసి నాకేమీ రావని అతనిచేత అనిపించుకొని, ఏ కసరత్తు తరగతిలోనో పేరు చేర్చి వదిలివేద్దామని ఆ ఉపాధ్యాయుని ఉద్దేశం.

ఆ ఉద్దేశం ఎల్లమంద గ్రహించాడు. ఎప్పుడూ ఎవ్వరి జోలికీ, సొంటికీ వెళ్ళని ఎల్లమందకు ఆ ఉపాధ్యాయుణ్ణి ఏడిపించాలని కయ్యాళి బుద్ధి పుట్టింది.

ఎల్ల: నేను ఫుట్‌బాల్ ఆడతానండి. భీమవరం హైస్కూలు "బెల్సు" కప్పు పట్టుకువచ్చిన జట్టులో నేనున్నానండి

ఉపా: ఏమిటీ! నువ్వు ఫుట్‌బాల్ ఆడతావా! నాకు తెలియదే?

ఎల్ల: ఇవి చూస్తారా అండీ? (అతడు తన దేవదారు చెక్క పెట్టెలోనుంచి తన కప్పులు, మెడల్సు, షీల్డులు తీసి చూపించాడు.) ఉపా: ఇ-ఇ-ఇ-ఇవన్నీ ఏ-ఏమిటి?

ఆ ఉపాధ్యాయుడు అన్నీ చూచాడు. ఇవి పరుగుపందేలవి; ఇవి ఒక మైలు పందెంవి; ఇవి అరమైలు పందెంవి; ఇది నాలుగు వందల గజాలు; ఇది వంద గజాలువి; ఇవి కాలిబంతి తన్నినందుకు. ఇవి కాలిబంతి ఆటకు; అంటూ. అవన్నీ తెల్లబోతూ చూచాడు; అతని కళ్ళు చెదరిపోయాయి. ఆ ఉపాధ్యాయుని హృదయంలో ఉడుకుబోతుతనం కూడా వచ్చింది.

అయినా ఏదో మహానిధిని తాను కనిపెట్టినట్లు ఉప్పొంగిపోయాడు. ఈ మాదిగ

కుర్రవానికి ఇవన్నీ రావడం ఏమిటి? ఇవన్నీ తనకే వచ్చి ఉండాలి అని భావించుకొన్నాడు. ఈ రహస్యం ఎవరికీ చెప్పకుండా తాను గమ్మత్తు చేయాలనుకున్నాడు.

ఇంకో వారం రోజులలో ఫుట్‌బాల్ పందెం ఒకటి ఉంది. కాలేజిలో "ఏ" జట్టువారికీ "బి" జట్టు వారికీ ఆ పందెం. చూచి చూచి ఆటల ఉపాధ్యాయుడు ఎల్లమందను "ఏ" జట్టులో వేయలేకపోయాడు. అతణ్ణి "బి" జట్టు పేరులలో చేర్చినట్లున్నూ ఎవరికీ తెలియ చేయలేదు. అమలాపురం హైస్కూలు నుంచి వచ్చిన ఒక బాలకుణ్ణి "ఏ" జట్టులో ఎడమ ఫార్వర్డుగా వేసినాడు.

రెండు జట్టులలో ఉన్నవారు చాలమంది - నిరుటి వారే అయినా కొంతమంది కొత్త వారున్నారు. ఇతర కాలేజీలలోంచి వచ్చి. బి.ఏ.లో, బి.ఎస్.సి.లో చేరిన బాలురను కొంతమందిని రెండు జట్టులలో చేర్చినాడు. వారున్నూ ఇదివరకున్న వారున్నూ రోజూ కాలిబంతి ఆట ఆడుతూ ఉండటం చేత ఒకరి కొకరికి బాగా ఎరుక అయింది. స్నేహాలు కుదిరినాయి.

కాని ఎల్లమంద ఆడతాడని ఎవరికీ తెలియదు. అతనికి అన్ని బహుమానాలు వచ్చాయనిగాని, మంచి పరుగు పందెం వాడనిగాని ఎవ్వరికీ తెలియదు.

వారం రోజులు గడచినవి. ఆటరోజు వచ్చింది. ఆఖరి క్షణంలో ఎల్లమందకు జూనియర్ జట్టువేషం వేసి, ఆ ఆటల ఉపాధ్యాయుడు తీసుకువచ్చి శ్రేణిలో నిలుచుండబెట్టాడు.

"ఇదేమిటి ఈ జంతువును తీసుకువచ్చాడు? ఈ పక్షీంద్రుడు వచ్చాడేమిటి? ఈ మగ గేదిగారు రంగస్థలంలోకి దిగాడేమిటిరా?"

"మన మాష్టారుగారికి మతిపోయింది. రోయి!" ఈలా ఈలా గుసగుసలు ఇకిలింపులు.

ఆట ప్రారంభం అయింది. ఎల్లమందకు బంతిని అందివ్వ లేదు తక్కిన ఆటగాళ్ళు. తక్కిన నలుగురు ఫార్వర్డులే ఒకరికొకరు అందించుకోవడమూ, వారే బంతి తీసుకువెళ్ళడం, సీనియర్ జట్టు వాళ్ళలో హాఫ్‌కాక్‌లు నిముషంలో వారి దగ్గిరనుండి బంతి తప్పించడం, తమ ఫార్వర్థులకు అందివ్వడం అది వారు గద్దలులా ఎగతన్నుకుపోవడం, అక్కడ జూనియర్ జట్టువారి బాక్‌లు హాఫ్‌కాక్‌లు ఆ బంతిని వెనక్కు నెట్టివెయ్యాలని విశ్వప్రయత్నం చేయడం, వారికి జూనియర్ జట్టు ఫార్వర్డులు కూడా వెనక్కుపోయి సహాయం చేయడం, చావు తప్పి కన్ను లొట్టపోయి ఎల్లాగయితేనేం బంతిని వెనక్కు నెట్టడం ఈలా జరుగుతోంది నాటకం. బంతి మొదటి అరగంటా జూనియర్ జట్టు గోలు దగ్గరే ఉంది. సీనియర్ వాళ్ళు నాలుగు గోలులు చేశారు జూనియర్ గోలు కీపరు దిట్టమయిన వాడవడంవల్ల గాని లేకపోతే ఏ డజను గోలులో అయి తీరవలసిందే.

అరగంట ఆఖరు కావలసిందే ఇదంతా చెక్కు చెదరకుండా, తన స్థానం కదలకుండా, విస్తుపోయి చూస్తున్నాడు ఎల్లమంద. ఇంతసేపటివరకూ తన్ను ఒంటరిగా వదిలారని ఎల్లమంద హృదయం కుంగిపోయింది. ఎన్నిసారులు ప్రయత్నం చేసినా, బంతి ఎల్లమంద దగ్గిరకు మైలుదూరానికన్నా తక్కినవాళ్ళు పంపిస్తేనా!

అరగంట ఈల అయిదు నిమిషాలకు మధ్యవర్తి (రిఫరీ) వేస్తాడనగా సీనియర్ జట్టు హాఫ్‌బాక్ ఒకడు బంతిని తన ఫార్వర్డుకు అందివ్వడంలో మోడులా తన స్థానంలో నిలుచుండి ఉన్న ఎల్లమంద దగ్గరకు పొరబాటున పంపాడు.

నిద్రపోతూ ఉన్న మనుష్యునిలా ఉన్న ఎల్లమంద కాలి దగ్గరకు ఆ బంతి వచ్చింది. ఆ బంతితో పోటీగా ఆ హాఫ్‌బాక్ పరుగున వచ్చాడు. కాని ఎల్లమంద ఒక్క నిమిషంలో మారిపోయాడు. అతడు ఆటంబాంబో, టార్పెడో, రెక్కల బాంబో, తుపాకీ గుండో! ఆ బంతీ అతడు అమిత వేగంతో తుపాకీ గుండులా ఆ హాఫ్‌బాక్‌ను తప్పించి ఝులఝుల, ధళధళ, ఫెళఫెళ వేగంగా ముందుకు పోయాడు. బాక్‌ను తప్పించాడు. గోలుముందర గోలుకీపరు పది అడుగుల ఇవతలగా తుపాకీ గుండులా నెట్టులోకి వెళ్ళిపోయింది బంతి. 'గోల్" అని ఆ ఆటస్థలంలో ఉన్న సర్వజనులు సముద్రపు హోరులా అరిచారు. కాని ఎల్లమందను హస్త స్పర్శ చేయడంగాని, అతనికి కృతజ్ఞత తెల్పడంగాని అందరూ మరిచారు.

ఫార్వర్డులు సెంటరుకు వచ్చారు. అరగంటకి రెండు నిమిషాలు ఉంది. సీనియర్ జట్టువారు అందిచ్చుకుంటూ ముందుకు పోయారు. ఎల్లమంద ఆ బంతిని తన కాలికి తీసుకుని స్వయంగా ప్రేక్షకులు కూడా గమనించని వేగంతో బయలుదేరాడు. ఎదుటి ఫార్వర్డులను తప్పుకున్నాడు. హాఫ్‌బాక్‌లను తప్పుకున్నాడు అక్కడనుంచి గోలు ఏభై గజాలుందనగా ఎడం కాలితో బంతిని తన్నాడు. ఆ బంతి పక్షిలా వెళ్ళింది. ఒక మూలనుంచి, గోలుకీపరు ఎగిరి చాపిన చేతులను తప్పుకుని, గోలులో వాలింది.

అయ్యో! ఇక ఆ ఆటస్థలంలో బయలుదేరిన గగ్గోలు, అల్లరి హంగామా నవీన కవులందరూ కలిసి ఏక కంఠంతో వర్ణించినా చాలని పరవళ్ళెత్తి ఉప్పొంగిపోయింది. ఈ పట్టు జూనియర్‌లు ఎల్లమందను భుజాలమీద ఎత్తుకొని జయజయ ధ్వానాలు చేస్తూ మధ్యకు తీసుకువచ్చారు. ఆటస్థలం అంతా హుర్రాలు, బ్రేవోలు! ఇంతలో రిఫరీ ఈల వేశాడు.

ఆ అల్లరి ఇంకా పదివేలరెట్లు ఎక్కువయిపోయింది. ఎల్లమందని ప్రజలంతా సర్కసు జంతువును చూచినట్లే!

"ఏ వూరండి మీది?"

"ఇదవరకు ఎక్కడ ఆడారండి?"

"మీరు ఏమిటండి?" ఎల్లమంద ఒకప్రశ్నకూ జవాబుచెప్పలేదు. ఊరికే చిరునవ్వు! నవ్వులోనే అన్నివేల కోట్ల ప్రశ్నలకు జవాబు! అతడు అన్నిటికీ జవాబు చెప్పినట్లే అందరికీ తోచింది.

ఒక బాలుడు సోడా తీసుకు వచ్చాడు.

ఇంకో బాలుడు నిమ్మకాయ పట్టుకు వచ్చాడు.

మరొక బాలుడు తన జేబులో ఉపయోగించకుండా దాచుకొని ఉన్న జేబురుమాలు పెట్టి స్వయంగా ఎల్లమంద మొగం తుడిచాడు.

ఇంతలో రిఫరీ ఈల వేశాడు.

గబగబ జనం ఆటస్థలం వదిలారు. ఈ పక్క జట్టు ఆ పక్కకు ఆ పక్క జట్టు ఈ పక్కకు మారినారు.

సీనియర్ జట్టువారు బాగా ఆలోచించుకుని వారి ఆట పథకం నిశ్చయం చేసుకున్నారు.

జూనియర్‌వారు కలుసుకున్నది ఆనందం కోసమే! ఇంక వారి పథకం ఒక్కటే ఉన్నది, ఎల్లమందకు సీనియర్ జట్టువారు ఇవ్వబోయే ఒత్తిడి తగ్గించడము. బ్రహ్మప్రళయ మయినా చేసి ఎల్లమందకు బంతి అందిస్తూ ఉండడము. ఈ విధానము కలిసి అనుకోకుండానే గోల్‌కీపర్ దగ్గర్నుంచి సెంటరు ఫార్వర్డు వరకు బంతి అందివ్వడమే వ్రతంగా పెట్టుకున్నట్టయింది.

ఇకనేమి? ఎల్లమంద చుట్టూ సీనియర్ జట్టు హాఫ్‌బాక్‌లు ముగ్గురూ ఉన్నారు. ఎల్లమందకు బంతి రానివ్వరు. ఈ గొడవలో ఆటంతకూ కీలకం అయ్యాడు ఎల్లమంద. ఎల్లమంద ఈలాంటి కాలిబంతి యుద్ధాలలో ఆరితేరిన సరుకాయెను. అతను గబగబ బంతి దగ్గర లేనిదే పరుగు పందెంలా ఈ చివరనుంచి ఆ చివరకు ఆ మూడుసారులు వరసగా పరుగెత్తినట్లు పరుగెత్తినాడు. ఆ మహావేగం అతనికే చెల్లు. అతనితో సీనియర్ జట్టులోని హాఫ్‌బాక్‌లు ఏం పరుగెత్తగలరు? అలసటపడి ఊరుకున్నారు.

ఎల్లమంద నాలుగో పరుగులో బంతి అందుకున్నాడు. ఇంక అతను యెవ్వరికీ అందలేదు. బంతితోనే గోలులోనికి వెళ్ళిపోయాడు. ప్రభూ! ఆ సమయంలో ఆ ఆటస్థలం ఒక తుఫాను, ఒక గోదావరి వరద అయి చక్కాపోయింది.

సీనియర్లు పదకొండుగురూ ఎల్లమంద చుట్టూ మకాం వేస్తారా ఏమిటి చెప్మా? అతని చుట్టూ ఇనుపగోడ కడతారా? అతని చేతులు కాళ్ళూ కట్టి పారవేస్తారా? అలాగే ప్రయత్నం చేశారు వాళ్ళు. అయినా ఎల్లా తప్పుకున్నాడో రెండుసార్లు, ఆ రెండుసార్లూ రెండు గోలులు చేసినాడు.

అక్కడనుంచి, ఫుట్‌బాల్ ఆట స్వరూపమే పోయింది. ఎల్లమందని అధర్మంగా సీనియర్ ఆటగాళ్ళు ఫౌల్ చేశారు. ఒకసారి మోకాలు కొట్టుకుపోయి రక్తం కొల్లయింది. ఐనా ఏదో గుడ్డ చుట్ట బెట్టుకు ఆడాడు. అతడు ఉగ్రుడై పోయాడు. బంతిని ఒక్క నిమిషం వదలడు. తానే వెళ్ళి బంతి అందుకుంటాడు. వేగంగా వెళ్ళిపోతాడు. అడ్డం వచ్చిన వాళ్ళను జెలగలా తప్పుకుంటాడు. ఆ సమయంలో నలుగురో అయిదుగురో సీనియర్ జట్టువాళ్ళు అడ్డంపడతారు. అతన్ని కుమ్ములు, గుద్దులు తన్నులు అయినా పళ్ళు బిగించి ఎలా వెళ్ళినాడో ముందుకు ఆరవగోలు చేయడానికి. అప్పుడు సీనియర్ బాక్ ఒకడు అతన్ని కాలు అడ్డంబెట్టి పడదోసి డొక్కలో పొడిచాడు. ఎల్లమంద పడిపోయాడు. అందరూ గొల్లుమన్నారు. రిఫరీ మండిపోయి, ఈలవేసి ఆట ఆపుచేసి పెనాల్టీ (శిక్షగా గోలుకు అడ్డం లేకుండా ఎదురుగుండా బంతి తన్నుట) ఇచ్చినాడు. సీనియర్ ఆటగాళ్ళు ఆ ఫుట్‌బాల్‌ను నాచుతిట్లు తిట్టుకున్నారు.

ఆ అధర్మపు దెబ్బలకు ఎల్లమంద కొంత బాధపడిన మాట నిజమే, కాని లేచి ఒక్కసారి ఒళ్ళు దులుపుకొని నుంచున్నాడు. తన జట్టు నాయకుడయిన సెంటర్ హాఫ్‌బాక్‌వద్ద తానే ఆ బంతి తన్నుటకు అనుమతి పొంది ఈల వేయగానే ఆ బంతి పిడుగు వేగంతో సరిగ్గా మూలనుంచి వెళ్ళేటట్లు తన్నినాడు. అది గోలయి ఊరుకుంది.

3

ఆ మరునాడు నుంచి ఎల్లమంద కళాశాలకంతకూ నాయకుడు, కాలిబంతి ఆట మాంత్రికుడు అయ్యాడు. ఆటల ఉపాధ్యాయుడు ఎల్లమందను తాను సృష్టించినట్లు ఛాతీ విప్పుకు తిరిగాడు. ప్రతీ విద్యార్థి సయద్ అహమ్మద్, భద్రుడు, ముష్టి లక్ష్మీనారాయణ, సూరయ్య, తటవర్తి బుచ్చిరాజు అందరూ కలిసి ఇతనిలో ప్రత్యక్షమయ్యారు కాబోలు

నను కొన్నారు.

సీనియరు జట్టువాళ్ళు, ఎల్లమంద మాకు కావాలన్నారు. ఎల్లమంద తాను ఆ జట్టులోనికి వెళ్ళనని ఆటల ఉపాధ్యాయునితో అన్నాడు.

కాలేజీ ప్రధానాచార్యులవారు ఎల్లమందకు కబురు పంపి, "ఏమయ్యా నువ్వు సీనియర్ జట్టుకు వెళ్ళనన్నావుట ఏమిటి?" అని అడిగాడు.

ఎల్లమంద: వాళ్ళు ఆ రోజున నన్ను చేసిన ఫౌల్సు నా జన్మలో ఎప్పుడూ ఏ ఆటలోనూ పొందలేదు. నా మనస్సు ఆ జట్టుతో కలియలేదండి.

ప్రధానాచార్యులు: (ఎల్లమంద ముఖము తేరిపార చూచి, ఆ బాలకుని స్వచ్ఛహృదయము, అవమాన తప్తమైన అతని మనస్సు గ్రహించాడు.) ఏమయ్యా మన కాలేజీ జట్టు ఇతర కాలేజీలతో ఆడవలసి వస్తే నువ్వు కాలేజీ జట్టుతో ఆడకపోతే యెల్లాగు?

ఎల్ల: చిత్తమండి, మన కాలేజీ ఎవరితో ఆడవలసి వచ్చినా నేను తప్పక కాలేజీ జట్టులో ఆడి తీరుతానండి.

ప్రిన్సి: కృతజ్ఞుణ్ణి!

ఎల్లమంద హాస్టలుకి వెళ్ళిపోయాడు. అతనికి చాలా గౌరవం సంభవించింది. కాని అతన్ని హృదయంలోనికి తీసుకునేదెవరు? లోతులేని హృదయం కలవారికి అతని స్థితి అర్థంకాదు. హాస్టలు విద్యార్థులు మాత్రం అతన్ని దగ్గిరగా తీసుకుంటారా? అతనితో కడుపునిండా మాట్లాడుతారా?

ఆలోచనా శక్తి గలవారికే బాధలన్నీ? ఎల్లమందవల్లనే కాలేజీకి కాలిబంతి ఆట బహుమానాలు వచ్చాయి. ఎల్లమందకు ఆయా సమయాలలో చూపించే గౌరవం ఇంతింతని కాదు. ఆ తర్వాత అతని మొఖం చూచేవారు ఒక్కరూ లేరు. పుట్టుకచేత ఒక జట్టు మనుష్యులు లోకంలో ఎప్పుడూ అధోగతిపాలేనా? వారి జీవితాలకు మెట్లులేవా? ఎవరు ఈ శిక్ష విధించింది? బలవంతులు.

అమలాపురంనుంచి వచ్చిన ఒక బి.ఏ. సీనియర్ వెలనాటి విద్యార్థికీ, కాకినాడకు చెందిన ఇంకో తెలగాణ్య బ్రాహ్మణ బ్రహ్మసమాజం విద్యార్థికీ ఎల్లమందను గురించి హోరాహోరీ వాదన వచ్చింది. ఆ వాదనలో హాస్టలులోని విద్యార్థులందరూ పాల్గొన్నారు.

రామం (వెలనాటి) ఒరే! వెంకటేశ్వరరావూ, శిక్షలనేవి లోకంలో ఉన్నాయా?

వెంకటే: ఉన్నాయి. అవి నిర్మాణం చేసింది సంఘం.

రామ: ఆయా తప్పులనుబట్టి ఆయా శిక్షలు వచ్చాయి. జన్మశిక్ష, చావుశిక్ష, పదేళ్ళశిక్ష! అలాగే ఈ దేశంలో చచ్చిన గొడ్డుమాంసం తింటూ ప్రజలను చంపి కాల్చుకుతింటూ ఉన్న నరమాంసాశనులయిన వారికి ఆర్యులు సంఘ బాహ్యులుగా శిక్ష విధించారు.

వేంకటే: శిక్ష విధించినవారు ఏదైనా మహత్తర కారణం ఉంటే ఆ శిక్ష తీసివేస్తారా? వెయ్యరా? ఉరిశిక్ష కూడా తగ్గిస్తారు; ప్రభుత్వంవారు జన్మశిక్షలు తగ్గించి వదలి వేసిన సాక్ష్యాలున్నాయి. వెనక ఆర్యులు శిక్ష విధించారే అనుకో! ఇప్పుడు ఆలోచించి ఆ శిక్ష

తగ్గించవచ్చునుకాదా?

ఒక విద్యార్థి: ఒరే! ఇప్పుడు మనదేశం అంతకూ ఆంగ్లేయులు శిక్ష విధించారు కాదట్రా!

రామ: అప్పటి ఆర్యులు ఈ శిక్ష ఎప్పటికీ తగ్గించకుండా ఉండే నిబంధన కూడా ఆ శిక్షలోనే విధించారు. అందుకని ఈ మాల మాదిగలు ఎల్లకాలం అల్లా ఉండవలసిందే!

ఇంకో విద్యార్థి: మనకు మెలిమొగుళ్ళయిన ఇంగ్లీషువాళ్ళు ఈ హరిజనులకు శిక్ష తగ్గించి, వాళ్ళను మనకు ప్రభువులను చేసి ఆ ప్రభుత్వం సాగేందుకు తమ సైన్యం అంతా మద్దతు చేస్తే ఏమి చేస్తారురా మీరు?

మరో విద్యార్థి: మన దేశంలో మార్పులు మనమే తీసుకురావాలి! ఈ తెల్లనాయాళ్ళు ఎవరురా?

రామ: అలాంటి మార్పులు ఎవరు తీసుకు రాబోయినా లోకం అంతా కొల్లేరయి చక్కాబోతుంది.

వెంక: ఓయి వెర్రికాయా! వట్టి మాష్టారూ! ఇంగ్లీషువాళ్ళు మూడువందల సంవత్సరాల నుంచి ఈ బాపనోళ్ళను గొడ్డుతోళ్ళ బూట్లతో నెత్తిన తంతున్నారు. ఈ ఎదవాయలు వంగి వంగి దణ్ణాలెడుతూ, దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ అని ఎదురు ఆశీర్వదిస్తున్నారోయి.

రామ: అందుకనే ఒకనాడు ఇంగ్లండు యావత్తూ నాశనం అయి అట్లాంటిక్ మహాసముద్రంలో కలిసిపోతుంది.

ఒక విద్యార్థి: అప్పుడు ఈ బాపనోళ్ళంతా, ఈ పెద్ద కులాల బ్రాహ్మణేతరులు వాళ్ళంతా ఏ పురుగులో, ఏ నల్లులో అయి చక్కాబోతారు.

ఈలాంటి చర్చలు ఎన్నో ఎల్లమంద వింటూనే ఉన్నాడు. ఎల్లమందకు చర్చ లెప్పుడూ తృప్తి కలిగించలేదు. అతడు ఎక్కువగా చర్చలలో పాల్గొననూలేదు.

ఒక్క స్నేహితుడూ ఎల్లమందను తనింటికి భోజనానికిగాని, ఆఖరికి సరదాగా గాని పిలవలేదు. మాలవారూ, మాదిగవారూ, క్రైస్తవులయినవారు హిందూ పెద్ద కులాల వారింటికి కాఫీ వగయిరాదులకు వెడుతూ ఉండేవారు. ఎల్లమందకు ఎప్పుడూ తన యిల్లు, తన గూడెం, తన వాళ్ళు జ్ఞాపకం వస్తూ ఉండేవారు. అవి ఇళ్ళు కావు. ఒక్కటే పాక, చిన్న పాక. అంత అసహ్యకరమయిన ఇళ్ళు ప్రపంచములో ఇంకోచోట ఉంటాయా?

గూడేనికి వీధులు లేవు. గూడెంలో శుభ్రతలేదు. గూడెం ఆ మోస్తరుగా ఉంటే, చచ్చిన గొడ్డు మాంసం అందరూ తింటారు. బుధవారం సంతనాడు అమ్మిన నల్లపంది మాంసం తింటారు.

ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు మొగం కడుక్కుంటారు. పొద్దున్నే కడుక్కోవడం అవసరం లేదు. కడుక్కోనివారూ ఉన్నారు. స్నానం చెయ్యడం విధికృత్యం కాదు. ఉడుకు నీళ్లు పెట్టుకొని పగలల్లా చేసిన పనివల్ల వచ్చిన శ్రమ పోవడానికి నాలుగు కొబ్బరి డొక్కెలు పోసుకుంటారు.

గుడ్డలు ఉతకడం ఉండవచ్చును; లేకపోవచ్చును. అసలు గుడ్డలేవీ ఉతకడానికి?

చిరిగిన గుడ్డలు ఏ రెండు మూడో ఉండవచ్చును. చిరిగితే తమ మొగాల యజమానులు పారవేసిన గుడ్డలు. ఏడాదికోసారి సంక్రాంతి పండుగలకు కామందు తమ కుటుంబం వారికి తలో బండపాత ఇస్తే, అవి అతి సంతోషంతో, అతి ప్రేమతో ధరించుకోవడం. ఇంక బట్టలు ఉతకడం ఆరవేయడం ఏనాడు ప్రభూ?

ధనం ఎప్పుడూ ఉండదు. యజమాని గింజలు కొలుస్తాడు. అవీ ఏడాదికోసారి ఆ గింజలు తన అమ్మో, తన నాయనమ్మో దంచడం, కొన్ని గింజలు అమ్ముకోడం, గంజితప్ప అన్నమే మెరుగు తన కుటుంబం? కూరలులేవు, పచ్చళ్ళు లేవు, పిండివంటలు తెలియవు, నెయ్యి మజ్జిగ రూపు రేఖా విలాసాలే లేవు, మేక మాంసం, కోడిమాంసం మొదలయిన వాటితో పలావులు, కురమాలు తమ జగత్తులో తమ వారు ఎరుగరు.

కాఫీ హోటళ్ళేమిటో మాదిగవారి కేమి తెలుసును? బుధవారం సంతనాడు ఒక కానీపెట్టి సోడాకొని తాగడం తానెరుగును. ఆ సోడా అయినా ఒక మహమ్మదీయునిది. పెద్ద కులాలవారు పెట్టిన దుకాణాలలో ఎవరయ్యా తమకు సోడా ఇచ్చేది? ఏ బ్రతికి చెడ్డవాని దుకాణంలోనో, ఇవి దొరికితే, ఆ కొట్టులో ఇతరులు ఎవ్వరూ కొనరు. |

హాస్టలులో ఇడ్డెనులు, పెసరట్లు, అట్లు, పకోడీలు, గారెలు, ఆవడలు, పూరీలు, బజ్జీలు, బొబ్బట్లు, ఫేణీలు, కాఫీలు చేస్తూనే ఉన్నారు. ఎన్నిరకాల కూరలు, పులుసులు, చారులు, పచ్చళ్ళు, కమ్మటి నేయి, పెరుగు.

ఇవన్నీ తింటూ ఎల్లమంద తన వారినీ, తన జాతినీ, భారతదేశంలో ఉన్న బీదవారినీ, ముష్టివారినీ తలచుకోని రోజు లేదు.

ఇవన్నీ భగవంతుని చిద్విలాసాలా? భగవంతునికి సంబంధం లేదా? భగవంతుడున్నాడా? ఉంటే ఈ తేడా లేమిటి? మనుష్యుని కర్మ అన్నారు. కర్మ ఏమిటి? ఈ భావాలు ఈ వేదాంతాలు ఈ విచారణ ఎల్లమందకు ఏమి తెలుస్తాయి.

౪

ఒక్కడూ గోదావరి గట్టున కూర్చునేవాడు. దూరంగా గోదావరి. ఒకనాడు వరదలై ప్రవహించింది. ఒకనాడు నిర్మల నీలజాలై ప్రవహించింది. ఒకనాడు ఇసుకలు, ఇంకొకనాడు అంతా జలమయం. ఈ రెండు భావాలకూ మధ్య ఎన్నో తేడాలు. అన్ని నీళ్ళూ సముద్రంలో కలవవు; అన్ని నీళ్ళూ బట్టలు ఉతకవు. అన్ని నీళ్ళూ మనుష్యుల దాహం తీర్చవు. అన్ని నీళ్ళూ మనుష్యుల ఈత ఆనందం తీర్చవు.

ఈత అంటే మొదట ఎల్లమంద భయపడ్డాడు. గోదావరి ఏడాదికో విద్యార్థిని బలిపుచ్చుకుంటూ ఉంటుంది.

ఒక స్నేహితుడు: ఎల్లమందా రావోయీ ఈత నేర్చుకోపోతే జన్మలో ఒక ఆనందం మనకి తప్పిపోయిందన్న మాట.

ఎల్లమంద: గోదావరిలో దిగటమే?

స్నేహి: గోదావరి మనకు విరోధంట్రా?

ఎల్ల: అదికాదురా, నాబోటి దద్దమ్మలే గోదావరికి బలి అవడం!

స్నేహి: ఒరే ఫుట్‌బాల్ ఆటలో అందరినీ మించి పోయినవాడవు నీకు ఈత రాకపోతే, పెద్ద అవమానం కాదుట్రా? రా నేను నేర్పుతాను. బలయ్యేవాళ్ళు, ఎప్పుడూ ఎందులో పడితే అందులోనే బలి అవుతారు.

ఆ నాటినుండి ఎల్లమంద పట్టుదలగా ఈత నేర్చుకోవడం సాగించాడు. ఒంటిగా తనకడకు వచ్చినప్పుడల్లా గోదావరి తల్లి ఎల్లమందతో ఎప్పుడూ మాట్లాడుతూనే ఉండేది. అలాంటి దేవి ఇప్పుడు చేతులుచాచే అతన్ని పిలిచింది. హృదయానికి అదుముకుంది. అతనితో తనివితీరా మాట్లాడేది. మాటలాడేటప్పుడు ఆమె వాక్యాలు హృదయానికి వినబడేవి. అతని హృదయం ఆమెతో మాటలాడేది.

నెల రోజులలో భయం పోయింది. మూడు నెలలలో ఈత రకాలన్నీ వచ్చాయి. నాలుగు నెలలలో దమ్ముపట్టడం వచ్చింది. అయిదు నెలలలో దూరం వెళ్ళడం వచ్చింది. ఆరు నెలలలో ఈతలో అందె వేసిన చేయి అయ్యాడు.

ఇంత చక్కగా అతనికి ఈత రావడానికి ఎక్కువ కారణం గోదావరిదేవే!

గోదావరి కొందరిని ప్రేమిస్తుంది. వారిని ఆభరణంలా తన హృదయంలో ధరిస్తుంది. తల్లి, చిట్టి తనయునకు తప్పటడుగులు నేర్పినట్లు, గోదావరి ఆ బాలుని తేల్చివేత, కుక్క ఈత, చిట్టిచేప ఈత, బాద ఈత, పక్క ఈత, నిలువు ఈత నేర్పుతుంది. చివరకు తన హృదయంపై వెల్లకిలా పరుండి కాళ్ళూ చేతులూ కదపకుండా తేలిపోవడం నేర్పుతుంది..

ఎల్లమంద గోదావరితోనే మాటలాడుతూ ఉండేవాడు. అతని అనుమానాలన్నీ ఆ మహానదీమ తల్లే తీర్చేది.

ఎల్లమంద: నీఈడు ఎంత తల్లీ?

గోదావరి: నేను అనాది దేవిని. నా జననం గంగకు పూర్వమే. ఈ దక్కను పీఠభూమి ఆదికచ్ఛపము వీపు. అప్పుడే నేనూ ఉద్భవించాను తండ్రీ.

ఎల్లమంద: తల్లీ, ఈ మాలమాదిగలకు మోక్షం లేదా? వాళ్ళు ఏమి తప్పుచేస్తే ఈలాంటి శిక్షపడింది అమ్మా.

గోదావరి: నాయనా! ఒక జాతియొక్క పొగరు కారణం. ఒక జాతి ఎక్కువ బలమయినది. ఎక్కువ నాగరకత కలది. ఆ జాతి ఈ జాతిని ఓడిస్తుంది. ఓడిపోయిన జాతితో విజయమందిన జాతి ఏ సంబంధమూ కలుగజేసుకోడానికి ఇష్టపడదు. వాళ్ళచేత అడ్డమైన చాకిరీలు చేయించుకొంటుంది.

ఎల్లమంద: మేము మొదటనుంచీ ఈ రాజ్యాలు ఆక్రమించుకొని ఉన్నవాళ్ళమా?

గోదావరి: అవునయ్యా అవును, ఈ ప్రపంచంలో మొదట ఉద్భవించింది మీరు. మిమ్ము రాక్షసులనీ, నిశాచరులనీ, నరమాంసాశనులనీ పేరుపెట్టారు. మీలో నరమాంసాశనులూ ఉండేవారు, నిశాచరులూ ఉండేవారు. మీరూ, మాలలూ ఆ అనాది జాతికి రాజకులాలవారు.

ఈలా గోదావరితో తన ఆవేదనను వెళ్ళబోసుకునేవాడు. తాను రాజునన్న మహాభావం అతనికి కలిగింది.

ఎవరి జన్మకు మెట్లు కట్టుకుంటారో వారు పైకి వెళ్తారు. లేనివారు వేసినచోట ఉంటారు. అన్న ఒక జాతీయ నాయకుని మాటలు ఎల్లమందకు ఆశయ వాక్యాలయ్యాయి.

అన్ని పరీక్షలూ నెగ్గాడు. అతని చదువే అతనికి స్నేహితుడు. అతనికి గోదావరి స్నేహితురాలు. అతని బంతి ఆట అతనికి ప్రియురాలు.

౫

మాదిగ ఎల్లమంద బి.ఏ ప్యాసయి వచ్చాడని జక్కరం మారు మ్రోగింది. జక్కరం మాదిగపల్లిలోని వాళ్ళంతా ఎల్లమందను చూడటానికి వచ్చారు. అందరితోనూ నవ్వుతూ మాటలాడాడు, గుడిసెముందు నులక మంచంమీద కూర్చుని.

వెంకన్న: ఏంటిరా ఎల్లమందయ్యా, మరిగంటే అదేటి బి.ఏ. పాసు అయినావు గంద. మరి ఏంటి ఉద్యోగం సేత్తావు?

సుబ్బి: ఆడు కలటేరు సేత్తాడు?

పాపాయి: కలకటేరే! అది తెల్లోళ్ళకే గాందంటే.

లచ్చన్న: ఓస్ ఈ మద్దెనే నల్లోళ్ళకి ఇత్తుండారు. ఆళ్ళూ తెల్లదొరల ఏసాలే ఏసి పెద్ద కలకటేరుపనే సేత్తుండారు కాదేంటి?

ఏమి చెయ్యాలి. ఎల్లమంద? ఒక పక్కన ప్రభుత్వ ఉద్యోగం చెయ్యాలని ఉంది. ఒక వైపున ప్రభుత్వోద్యోగం జీవితం కాక ఏదో మహత్తర కార్యం చేయాలని ఉంది. కలక్టరు పని చేస్తాడు. అంటే కష్టపడితే ఏకంగా ఏ డిప్యూటీ తాసీల్‌దారు పనో ప్రభుత్వంవారు ఇస్తారు. అక్కడనుంచి నెమ్మదిగా తాసీల్‌దారు పని, ఆ తరవాత డిప్యూటీ కలెక్టరు పని ఉపకార వేతనకాలం వచ్చేసరికి ఏ సెలక్షనుగ్రేడో వచ్చి జిల్లా కలెక్టరు, రెవిన్యూ బోర్డు సభ్యుడూచేసి, ఉపకార వేతనం పుచ్చుకోడం!

తనకూ, తన కుటుంబానికీ ధనం, మంచి యిల్లు, బంట్రోతులు, మంచి బట్టలు, కారు, నగలు వస్తాయి; తనకూ సంఘంలో గౌరవం. ఇప్పుడు తనకు ఇరవై ఏళ్ళున్నాయి. ముప్పది నలుబది ఏళ్ళు ఈ మెట్లు ఎక్కుతూ ఉంటాడు. అంతకన్న ఏం కావాలి.

ఈలోగా అమెరికన్ ఫాదిరీ ఒకడు, ఇంగ్లీషు ఫాదిరీ ఒకడూ కొందరు తెలుగు ఫాదరీలు తన్ను క్రైస్తవమతం పుచ్చుకోమని పోరు పెడుతున్నారు. తమ శక్తివల్ల అతనికి మంచి ఉద్యోగం వేయిస్తారుట. తమ మతం మంచిదట! అమెరికన్ మిషనరీదొర: ఏమయ్యా! నీ పేరు ఏమి బాగుంది? పేరు మంచిది ఈయలేని మతం ఓ మతమేనా?

ఎల్లమంద: మీరేమి పేరు యిస్తారు? నెతానియేలు, దానిఏలు, జార్జి, ఎడ్వర్డూ, ఇసాఏలు, ఈశయ్య, మోసేయి, సామ్యుయేలు, కృపాదానం, దేవదానం, సత్యానందం ఈలా ఈలా ఉంటాయి. ఎల్లమంద కోటప్పకొండకు మా తలితండ్రులు బిడ్డలు పుట్టక మొక్కుకుని వెళ్ళారు. అక్కడ నుంచి వచ్చాక నేను కడుపున పడ్డాను. నా పేరు ఎల్లమంద అని పెట్టాడు మా తండ్రి. మీకు మైకేలు ఎంతో మాకు ఎల్లమందా అంతే.

ఆమె: పేరు సంగతి అల్లా ఉంచు. మీ వాళ్ళు రాళ్ళూ రప్పలకు మొక్కుతారు. జంతువుల్ని పూజిస్తారు. మా వాళ్ళు యేకేశ్వరుడయిన భగవంతునే పూజిస్తారు.

ఎల్ల: అయ్యా నా స్నేహితులు నాకు ఎల్లమందమూర్తి అని పేరు పెట్టినారు. అప్పట్నించీ మూర్తి అనే పేరు నిశ్చయమయిపోయింది. రూఢి అయింది. ఇక అనేక మంది దేవుళ్ళనీ, రాళ్ళకూ రప్పలకూ మొక్కుతామనీ మీ మిషనరీలు మావాళ్ళనంటారే. మీరు చర్చిలకు వెడతారు. మావాళ్ళు దేవాలయాలకు వెళతారు. మీకు జెహోవా, క్రైస్తు, మేరీ, హోలీఘోస్టూ మీకు ఏంజెల్సు, మాకు దేవతలు, మీకు అపోసిల్సు. మాకు మతకర్తలు, మీకు సెయింట్సు, మాకు ఋషులు, శాంతులు. మా మతం అఖండమయినది. రాధాకృష్ణనుగారు చెప్పినట్టు జీవిత విచారణ చేసే వారు మాలో ఎక్కువమంది, కాబట్టి మాకు లక్షల కొలది వేదాంతులు.

మిష: నువ్వు రాధాకృష్ణుని గ్రంథాలు చదివావా!

ఎల్ల: చదివాను. కాని చాలా భాగాలు అర్థం కాలేదు. అప్పటికీ మా వేదాంతం ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుసుకుంటూ ఉండేవాడిని.

మిష: సరే ఆలోచించుకో!

ఎల్ల: ప్రాపంచకంగా మొదటి రోజులలో మీ మతములో కలిసినవారికి లాభం ఎక్కువ ఉండేది. ఇప్పుడు మీ మతంలో కలిసిన వారంతా చదువుకుంటున్నారు. అనేకులు బి.ఏ.లో విజయం పొందారు. వారందరికీ ఉద్యోగాలు లేవు. కాబట్టి అనేకులు మీరు పెట్టిన పాఠశాలలోనే ఉపాధ్యాయులవుతున్నారు. కొంతమంది ప్రచారకు లవుతున్నారు. మాలో చదువుకున్నవారు తక్కువ. అందుకని ప్రాపంచకంగా మాకే ఎక్కువ లాభాలు కలిగే వీళ్ళున్నాయి, కాదా అయ్యా! -

ఎల్లమంద మూర్తి లేక మూర్తికి మనస్సు పరిపరివిధాల ప్రవహిస్తోంది. ఏదీ తోచదు. బి.ఏ తో తన చదువు పూర్తా?

తర్వాత ఏమి చేయాలి? ఎవ్వరు తనకు తర్వాత చదువు చెప్పించేది? ఏమిటి చదువుతాడు? బి.యే. లో ఫిజిక్సు పుచ్చుకొన్నాడు, తర్వాత?

తన జాతికి ఎలా సహాయం చేయడం? మహాత్మాగాంధీ నిజంగా అవతారమూర్తి! హరిజనులని పేరు పెట్టి తమ జాతిని తక్కిన కులాలతోపాటు సమం చెయ్యాలని తమ పవిత్ర జీవితం అంకితం చేసుకున్నారు. తన దేశంలోనివారే ఆయన దివ్యాశయాలకు అడ్డం వస్తున్నారు. ఇంతకూ ఈ కాలేజీ చదువు తమ వారందరూ చదవాలి. బాలురూ బాలికలూ కూలిపని మానివేసి చదవాలి. ఉద్యోగాలివ్వడంలో ప్రభుత్వంవారే హరిజనుల వంతు ఎక్కువ చెయ్యాలి.

అంబేద్కరుగారు ఇతర మతం పుచ్చుకొంటే కొంత నయిం అని తక్కిన కులాలవారిమీద కోపంతో అన్నారు. తమ మాల మాదిగ, పెరియా దోబీ, మాలార్ మొదలగు కులాల వారందరూ ఇతర మతాలు పుచ్చుకొంటే ఈ సమస్యా పరిష్కారం దొడ్డిదారే అవుతుంది. క్రైస్తవులైతే మాత్రం పాశ్చాత్యులతో సమానం ఔతారా? ముస్లింలు ఔతే నవాబులతో, కోటీశ్వరులతో సమానం ఔతారా?

అమెరికాలో నీగ్రోలందరూ క్రైస్తవమతం పుచ్చుకున్నారు. అంతమాత్రాన వారి విషమ సమస్య తీరిందా! కులాలు లేవనుకొన్న జాతులలో కులం ఇంకోరీతిగా పరిణమిస్తుంది. అన్నిటికన్నా రష్యా నయం. రష్యాలో ప్రతి మనుష్యుడూ పైకి వెళ్ళడానికి వీలుంది. అందరూ ఒక్కటే అక్కడ. ఆ మహత్తు బోల్షివిజంలో ఉంది కాబోలు. అయినా అక్కడ కులతత్వం ఇంకోరీతిగా తలెత్తుతుంది. బోల్షివిక్కులు కాని వారిని వారు మాదిగవారితో సమానంగా

చూస్తారు. ఒక్కొక్కరకం పనిచేసేవారు ఒక్కొక్క రకం కులం అవుతారు. కులతత్వం మానవజాతిలోనే ఉంది కాబోలు. |

ఎల్లమందకు తన గుడిసెలో నిదురపట్టదు. తనొక్కడూ పెద్ద ఉద్యోగానికి ప్రయత్నం చేసినంత మాత్రాన ఈ గూడెం అల్లావుద్దీను మాయ సెమ్మా తిప్పితే మారినట్లు లండను పికాడెల్లీ సర్కసు అవుతుందా?

రాజమండ్రి హాస్టలు భోజనాలు తన ఇంటి దగ్గర ఏవి? అతడు రహస్యంగా కంటినీరు కుక్కుకున్నాడు.

తనకు నాల్గేళ్ళపాటైనా భోజనాలు దొరికాయి. తన వారికేవి? తన గూడెంవారి కేవి ఆ భోజనాలు? తను హాస్టలులో ఉన్నంతకాలం హరిజన సంఘంవారు తనకు కొని ఇచ్చిన కాంపు కాటుమీద, పరుపుమీదా పండుకొనేవాడు. ఇంటిదగ్గిర తన వాళ్ళెవ్వరికీ లేని భోగాలు తనకెందుకు?

మహాత్మాగాంధీ తన జాతికోసం ఎన్నిసార్లు నిరసన వ్రతం చేసినారో! తక్కిన హిందువుల హృదయంలోంచి, వారి భావనలోంచి, వీరు అంటరానివారు, చూడరానివారు అనే భావం తీసివేయగలరా?

తమకు దేవాలయ ప్రవేశం లేదు. దేవాలయంలోనే దేవుడుండి, ఇంకోచోట లేడనా? కావలసిన వారికి భగవంతుడు ఎక్కడ బడితే అక్కడే వున్నాడు. అసలు ఉన్నాడో లేడో? ఇంతకూ నువ్వు దేవాలయంలోనికి రాకూడదు అని ఒక కులాన్ని అరికట్టడంలో ఉన్న అగౌరవం అనంతం.

దేవాలయం ఇవతల భగవంతుడు తమ్ము అంటుకుంటే మైల బడిపోతాడా! మంత్రాలు పాడు నోళ్ళల్లోనే ఉంటాయా? మంత్రం కూడా భగవంతుని రూపం కదా అదీ సర్వత్ర నిండి ఉండవలసింది కదా!

ఎవరు తనకు సలహా చెప్పేది? ఎవరు తనకు దారి చూపేది. కాంగ్రెసు వారి నడిగితే, దేశసేవ చేయమంటారు. ఇతరులను అడిగితే ప్రభుత్వోద్యోగం చేయమంటారు. అతడు భీమవరంలో వున్న దేశ నాయకుడైన దండు నారాయణరాజుగారి కడకు పోయాడు. నారాయణరాజుగారు అతనికి అనేక విధాల సహాయం చేస్తూ ఉండేవారు.

నారా: నువ్వు బి.ఏ. ప్యాసయినంత మాత్రాన ఊరుకొంటే లాభం లేదు ఎల్లమందా.

ఎల్ల: పై చదువులు చదవడం ఎలా అండి.

నారా: నీ జన్మలో నీకు మెట్లు వుండాలి. మెట్లు ఉండడం మూడు రకాలు. భగవంతుడే ఏర్పరచిన మెట్లు, ఇతర మనుషులు - చుట్టాలో, స్నేహితులో, దయ గలవారో - ఏర్పరచిన మెట్లు; తనకు తానే ఏర్పరచుకొన్న మెట్లు. ఈ చివరరకం మెట్లే ఉత్తమమయినవి.

ఎల్లమంద: అవునండి, ఏం ఏర్పరచుకోను నేను, నేను నిర్మించుకొనే మెట్లూ రెండు రకాలు ఉంటాయండి. నాకోసం మెట్లు కట్టుకొని నేను ఎక్కవచ్చును. నా జాతి కోసం నా దేశంకోసం మెట్లు కట్టుకుని నేను ఎక్కుతూ నాతోపాటు ఇతరులనూ ఎక్కించవచ్చును.

నారా: నీ మాట ఎంతో సమంజసముగా వుంది. నీ కొరకే నువ్వు మెట్లు కట్టుకుంటే,

భారతీయ కేంద్ర ప్రభుత్వ సభ్యుడుగా కావచ్చును. నీ జాతి పేరును వాడుకుంటూ, నీ జాతివారినే నీకు మెట్లు చేసుకోవచ్చును. అలాంటి పెద్దలున్నారు. అనేకమయిన పార్టీలు అలాంటివి ఉన్నాయి.

ఎల్లమంద: అవునండి, చివరకు జాతీయ సంస్థ అయి, మహోత్తమమూ, పవిత్రమూ అయిన కాంగ్రెసునే తమకు మెట్లుగా ఉపయోగించుకొనే పెద్దలున్నారు కాదా అండి?

నారా: బాగా అన్నావు ఎల్లమందా! కనక నువ్వు నీచస్థితిలోని నీ జాతిని పైకి తీసుకు వెళ్ళడమా, లేక నీకు నువ్వు బాగుపడడమా నువ్వే ఆలోచించుకోవాలి.

ఎల్లమంద ఇంటికి వెళ్ళినాడు. ఒక రాత్రల్లా నిద్రలేదు. పక్కమీద దొర్లాడు. లేచి వీధిలోకి వచ్చాడు. కుక్కలు అరుస్తున్నాయి. చెడువాసన ప్రపంచమే నిండి వున్నట్లుగా అవుతున్నది.

ఇంట్లో తనవారి చెడు వాసన, చెడు బట్టల వాసన, నీచస్థితి వాసన.

ఆ దుర్గంధం ఏనాటికయినా తన జాతిని వదలదా? తనజాతి నిదురించే ఈ పల్లెపయిన ప్రసరించే చంద్రకిరణాలు సుగంధాల జల్లుతూ ప్రతిఫలించే దినాలు రానేరావా? ఈ దేశానికి సుగతి లేదా?

ద్వితీయ భాగం
వైద్య విద్యార్థిని

౧

ఆ బాలిక వైద్య విద్యార్థిని. మూడవ సంవత్సరం చదువుతోంది. అసలయిన యురేషియను జాతికి చెందిన ఉత్తమ వంశీకురాలు.

క్లైవు పరిపాలించిన రోజులలో ఇంగ్లండునుంచి దిగిన బ్రిటిషు యుద్ధ భటులు కర్కోటకులు. వారి నాయకులు కొంచెం పెద్ద కుటుంబాల వారైనా, ఇంగ్లండులో ఎందుకూ పనికిరాక, తమ కుటుంబాలకు వేరుపురుగులుగా పరిగణింపబడి, చుట్టాల అభిమానం, వాని పలుకుబడులవల్ల హిందూ దేశానికి వెళ్ళే యుద్ధ సైనికులకు నాయకులుగా వచ్చిన పిట్టపిడుగులు.

ఆ పిట్టపిడుగులకు నాయకుడు క్లైవు. క్లైవుకు కుడి భుజం మేజరు రిచ్చర్డు కార్లయిలు. మేజరు రిచ్చర్డ్ కార్లయిలు ముష్టియుద్ధంలో అందెవేసిన చేయి. ఆనాటి ఇంగ్లండులో అయిదు కౌంటీలకు ఏకైక విజయంగా బహుమానాలు పొందినవాడు. అతని పేరు అతని తలిదండ్రులు, అన్నదమ్ములు, అక్క చెల్లెళ్ళు, దగ్గిర చుట్టాలు ఎవ్వరూ ఉచ్చరించేవారు కారు.

మేజరు రిచ్చర్డ్ మందతప్పిన గొర్రెకాడు. గొర్రెల్లో చీంబోతు. విజయ విలియంరాజు కాలంనాటి నుంచీ ఇంగ్లండులో ప్రసిద్ధి కెక్కిన మధ్య కౌంటీల రైతు కామందుల కుటుంబాలకు అపఖ్యాతి తెచ్చిన నల్లగొర్రె చీంబోతు. రైతు ఖామందులు (ఇయోమెన్) ఇంగ్లీషు జాతికి వెన్నెముకలు. అలాంటి మేజరు రిచ్చర్డ్ కెప్తానుగా హిందూ దేశానికి వచ్చాడు. ఆర్కాటు వగయిరా యుద్ధాల్లో నిరుపమానమైన విక్రమం చూపించాడు. ఒక ఉత్తమ ముస్లిం రాజకుటుంబంలోని బాలికను పెండ్లాడి హిందూదేశంలోనే ఆస్తి సంపాదించుకొని ఉండిపోయాడు.

ఆ వంశంవారు ఉత్తమ యూరేషియన్ జాతి వారయ్యారు. ఈ వంశంలోని బాలికలు కొందరు అసలు ఇంగ్లీషు భర్తలను చేసుకొని ఇంగ్లండు కూడా వెళ్ళారు. పురుషులు హిందువులలో క్రైస్తవమతం పుచ్చుకొన్న ఉత్తమ కుటుంబాలవారి బాలికలను చేసుకొంటూ వర్తకము, ప్రభుత్వోద్యోగాలు, రైల్వే ఉద్యోగాలు చేస్తూ మంచి చదువులు చదువుకుంటూ పేరు పొందారు.

వారికి హిందువులకన్న, ముస్లింలకన్న భారతీయ క్రైస్తవులకన్న భారతదేశం అంటే ఎక్కువ ప్రేమ. మదరాసులో వారికి పదిమేడ లున్నాయి. చాలా చోట్ల భూములు, తోటలూ ఉన్నాయి.

ఆ వంశంలో రైల్వే ఇంజనీయరు ఎడ్వర్డు కార్లయిలు గారి కుమార్తె జెన్నిఫర్ కార్లయిలు ఎంతో అందమయిన బాలిక. ఆంగ్లేయులకన్న స్వచ్ఛమైన తెలుపు కాకపోయినా జెన్నిఫర్ దేహచ్ఛాయ బంగారు సూర్యకిరణాలు హిమాలయ శృంగాలపైన ప్రసరించిన దివ్యక్షణంనాటి పరమ మధుర వర్ణం! జెన్నిఫర్ తండ్రి ఎడ్వర్డు కార్లయిలుగారు బి.యి. పరీక్షలో మొదటి తరగతిలో విజయమంది ఎం. ఎస్. ఎం రైల్వే ఇంజనీయరు అయి, ఇప్పుడు చీఫ్ ఇంజనీయరుగా వున్నారు.

జెన్నిఫర్ - ఎడ్వర్డు కార్లయిలుగారి ముగ్గురి బిడ్డలలో కడసారిది. మొదటి ఇద్దరూ మొగవారు. పెద్దకొడుకు రిచర్డ్ కార్లయిలు బి.యే. కాగానే భారతీయ సైనిక దళ నాయకుడు కావడానికి నిశ్చయించుకొన్నాడు. అందుకై డెహరాడూన్ సైనిక కళాశాలలో చేరి విజయమంది ఇప్పుడు మేజరై పెషావరు శిబిరంలో ఉన్నాడు. అతడు ఉత్తరాది యూరేషియన్ బాలికతో వివాహమై ఇద్దరుబిడ్డల తండ్రి అయినాడు.

రెండవ కొమరుడు ఇరవైయొక్క సంవత్సరాల ఈడున్న రోజులలో మదరాసు లయోలా కాలేజీలో బి.ఏ.లో కృతార్థుడై ఇంగ్లండులో విద్యుత్ ఇంజనీయరు విద్య నేర్చుకోడానికి సంకల్పించారు. అతని పేరు లయొనెల్.

అతడు 1933వ సంవత్సరం మే నెలలో ఇంగ్లండు వెళ్ళే పి అండ్ కో. ఓడ 'రావల్పిండి'లో రెండవ తరగతిలో ప్రయాణం చేసే ఎల్లమందమూర్తిని కలుసుకొన్నాడు. లయొనెలకు, ఎల్లమందకు ఒకరు రాజమహేంద్రవరంలో, ఒకరు మద్రాసులో ఉన్నా మొదటినుంచీ ఎందుకో విద్యుత్ శక్తి అంటే అభిమానం పుట్టి ఇంగ్లండు వెళ్ళి ఇంజనీర్లు అవుదామని వారికి గాఢవాంఛలు గలిగినాయి. వారిద్దరూ కలిసే ఇంగ్లండు చేరినారు. లండనులోనూ ఇద్దరూ కలిసి బస కుదుర్చుకున్నారు.

నారాయణరాజుగారి సహాయంవల్ల హరిజన నిధినుండి మొట్టమొదట వేయి; తర్వాత నెలకు ఏభై రూపాయల వేతనం మూర్తికి వాగ్దానం అయింది. ఆంధ్ర జమీందారులలో ఉత్తములు శ్రీపురం జమీందారులు నెలకు ఏభై చొప్పున ఇచ్చుటకు మూడు ఏండ్లకు అయ్యే పద్దెనిమిది వందల రూపాయలు మూర్తికి యీయ వాగ్దానం చేశారు.

నారాయణరాజుగారి సహాయంవల్ల భీమవరం తాలూకాలోని ధనవంతులయిన క్షత్రియులు, తటవర్తివారు, కోరుకొల్లు కరణంగారు రెండువేల రూపాయలు వసూలుచేసి ఇచ్చినారు. ఈ మూడేళ్ళలో ఇంకొక వేయి రూపాయలు వసూలుచేసి పంపుతామని మాట యిచ్చారు.

అలా చిన్నన్నగారు ఇంగ్లండులో చదివే రోజులలో పద్దెనిమిదేళ్ళ ఈడు బాలిక జెన్నిఫర్ మదరాసు వైద్య కళాశాలలో చేరింది. కార్లయిలు వంశంలో వైద్య విశారదలైన స్త్రీలు ఎంతమందో తరతరాలనుంచి ప్రసిద్ధి పొందారు. వారు నర్సు పని నేర్చుకొని రెడ్‌క్రాసులో పనిచేస్తుండేవారు.

ఈనాడు ప్రసిద్ధవైద్యురాలయి, మదరాసు ఘోషా ఆస్పత్రికి ముఖ్యవైద్యురాలయిన మేనత్త డాక్టరు గ్రేస్ టెంపిల్టనులా ఆమెకు కూడా వైద్యురాలు కా సంకల్పించి జెన్నిఫర్ వైద్యకళాశాలలో చేరింది. డాక్టరు గ్రేస్ వారి భర్త డాక్టరు టెంపిల్టను కలకత్తా యూరోషియనులలో ఉత్తమ కుటుంబీకుడు.

జెన్నిఫర్ వైద్య కళాశాలలో మూడవతరగతి చదువుతూ అందరి బాలికలతో ఆనందంగా మెలుగుతూ, టెన్నిస్ ఆడుతూ, భారతీయ రాజకీయాలను గూర్చి,తన జాతి భవిష్యత్తుగూర్చి, ప్రపంచ రాజకీయాలుగూర్చి, వైద్య విద్య సహాయము - మానవుడు అనే అఖండ విషయాన్ని గూర్చి తన వారితోను, తోటి బాలురతోను చర్చిస్తూ ఉండేది.

జెన్నీ: యూరేషియను జాతి చివరకు గబ్బిలంలా తేలింది. భారతీయులకు ఆ జాతి అంటే గౌరవంలేదు. తమ తక్కువ కులంకన్నా అధ్వాన్నంగా చూస్తారు.

మార్థా: (దూరపుచుట్టం) అవును జెన్నీ! ఇంగ్లీషు వారు మనకీ వారికీ

సంబంధమున్నట్టే ఆలోచించరు.

హెన్రీ: (మార్గాభర్త) అవును మార్థీ వాళ్ళ దృష్టిలో మన ఆడవాళ్ళు, వాళ్ళ సైనికులు భారతదేశంలో ఉన్నప్పుడు వాళ్ళ గాఢపురుషత్వ రాక్షసకామం తీర్చడానికి ఏర్పాటయిన, ఒక వీలయిన, ఖరవాలేని, చక్కని సేప్టీవ్వాలని!

జెన్నీ: అందుకు ముందర తయారు మన యూరేషియనుజాతి ఆడముండలేగా! భారతదేశంలో, బర్మాలో, జావాలో, మలయాలో, ఇండోచైనాలో, చైనాలో, అమెరికాలో, ఆఫ్రికాలో మనజాతి ఉద్భవించి ఎక్కడా ఉత్తమస్థితి సంపాదించుకోలేక ఎన్ని నీచత్వాలు అనుభవిస్తోందో!

హెన్రీ: రెండు జాతులు కలుస్తాయి. ఈ జాతి పురుషులు ఆ జాతి స్త్రీలను వాంఛిస్తారు, ప్రేమిస్తారు. కాని నల్లజాతి వాళ్ళలో, రంగుల జాతి వాళ్ళలో పురుషులు తెల్లజాతి పురుషుల్ని ప్రేమించకూడదు. కలియకూడదు.

మార్థా: వాళ్ళ పురుషులు తమ కక్కుర్తులు రంగుల జాతి స్త్రీలతో తీర్చుకొన వచ్చును.

జెన్నీ: అవును మార్టీ! నాకు బాధ వచ్చేది ఎక్కడంటే, తమ పురుషుల పశుత్వంవల్ల దేశదేశాలలోనూ ఎవరికీ అక్కరలేని ఒక సంకరజాతి ఉద్భవిస్తే వారిని గురించి ఆ తెల్లజాతివాళ్ళు ఒక్క పిసరు ఆలోచించి వారికి తగిన మార్గం చూపిస్తేనా?

హెన్రీ: ఇందులో నాకు నచ్చింది ఒక్క ముస్లిం సంఘంవారు, ఏ జాతినయినా తమలో కలుపుకుంటారు. ఏ యింటి మిశ్రమాలయినా ఆ మహాసంఘంలో కలిసిపోతాయి. తెల్ల ముస్లింలున్నారు, బంగారు ముస్లింలున్నారు. నల్ల ముస్లింలున్నారు. చీనా ముస్లింలు, జావా ముస్లింలు, నీగ్రో ముస్లింలు భారతీయులు, ఆర్మీనియనులు వగైరా వగైరా అందరూ ఒక బ్రహ్మాండమైన సంఘం.

మార్థా: అవును హెన్రీప్రియా! కాని మన క్రైస్తవ మహాసంఘంలో హిందువులలో ఉన్నట్లు కులాలు కులాలు!!

ఈలాంటి సంభాషణలు ఆ జాతిలో కాస్త చదువుకున్నవారు ఎప్పుడూ చేసుకుంటూ వుంటారు.

వైద్య కళాశాలకు పెందలకడనే వెళ్ళవలసి వున్నది. కాబట్టి జెన్నిఫరు తెల్లవారగట్లనే లేచి, కొంచెం సేపు ఏవో ఆలోచనలతో పక్కలో దొర్లుతుంటుంది. ఆ సమయంలోనే యౌవనస్నాతయై అప్పుడే వికసించు గులాబి పూవై ఉదయించు ఉషాబాలయైన జెన్నిఫరుకు యౌవనపు గుబాళింపు కాంక్షలు ఉద్భవిస్తాయి. ఒళ్ళు జల్లుమంటుంది.

ఉప్పొంగే వక్షాలను అదుముకొని సంబాళించుకుంటుంది. ఆమె వివశ అవుతుంది. ఎవరెవరో తన్నెరిగి తనతో చనువుగా మెలిగే యువకులను తలపోసుకుంటుంది. వారితో సంపర్కము ఊహించుకుంటుంది. ఆ భావము ఆమెకు తృప్తి ఇవ్వదు. తన్ను గూర్చి విరాళి పొందే కోడెగాళ్ళు జ్ఞప్తికి వస్తారు. తన యూరేషియను జాతివాళ్ళు, తన తరగతి బాలురు, తనతో నాట్యం చేసిన తన దూరపు దగ్గర చుట్టాల; బాలురు, తన్ను దగ్గిరగా తీసుకొనేవాళ్ళు, కాంక్షతో గొంతుకు బిగుసుకుపోగా అస్పష్టస్వరంతో మాటలాడేవారు అందరూ జ్ఞాపకం వస్తారు. ఒళ్ళు వేడెక్కుతుంది. కాని ఏదో ఒక అతిదూరపు అతిదగ్గిర కోర్కె అతి స్వచ్ఛమైన వాంఛ, అవ్యక్తమైన ఆశ తన్ను ఆపుచేస్తుంది.

ఒకసారి గాఢ బాలికావాంఛ తీర్చుకున్న మాత్రాన ఆమె ఏదో యమలోకంలో పడిపోతుందని జెన్నిఫర్ నమ్మదు. కాని, ఒక స్వచ్ఛమైన జీవితం తన అనుభవానికి అనాఘ్రాతమై రావాలి. తానా జీవితాన్ని పొదివికొనడానికి అనాఘ్రాతమై ఉండాలి. ఈ అతి ఎత్తైన కాంక్షను అనుభవించడానికి ఎదురు చూస్తోంది.

ఆ కాంక్షాదినాల్లో, అతిచదువు దినాల్లో, రోగాలను గూర్చి తెలుసుకొనే దినాల్లో, మనస్తత్వాన్ని గూర్చి విచారణ చేసే దినాల్లో ఇంగ్లండులో లండను మహానగరంలో నివసించే లయొనెల్ దగ్గర నుండి చెల్లెలు జెన్నిఫర్‌కు ఉత్తరం వచ్చింది.

ఇదివరకే అనేక ఉత్తరాలు వచ్చినాయి. కాని ఈ ఉత్తరంలో ఒక ముఖ్య విషయం వ్రాశాడు.

భారతీయ అసోసియేట్ ఛాంబర్సు,
2వ అంతస్తు, 75వ వార్డు స్ట్రీటు సోహో
6 అక్టోబరు, 1934.

ప్రియమైన జెన్నీ!

నా కీ ఉదయం ఒక మహత్తరమైన సన్నివేశం జరిగింది. నా జీవితంలో అది ఎంతో మహత్తరమైన మార్పు తీసుకొని వచ్చేది.

మన ఇంటిపేరున్న ఒక చితికిపోయిన పెద్ద కుటుంబపు అమ్మాయి ఇక్కడ ఒక కంపెనీలో మేనేజింగ్ డైరెక్టరుకు ఆంతరంగిక కార్యదర్శిగా ఉంది. ఆ అమ్మాయికి నాకు ప్రథమ పరిచయం మేము కాపురమున్న మేడలోనే జరిగింది.

ఈ మేడలో రెండవ అంతస్తులో ఆమె చుట్టాలు ఉన్నారు. ఆమె తరచుగా ఇక్కడకు వస్తూ వుంటుంది. ఇప్పటికి మూడు నెలల క్రితం ఆమె నేను, తారసిల్లడం విచిత్రంగానే! ఆమెను నేను ఓ మోటారు బారి నుండి రక్షించాను. అక్కడనుంచి మా స్నేహం వృద్ధి పొందింది. మా స్నేహం గాఢమై ప్రేమ పరిణామం పొందింది.

మా మా కుటుంబాల సంగతులు తెలుసుకోడంలో మన పూర్వీకుడయిన మేజరు అన్నగారే ఈ కుటుంబానికి పూర్వీకుడు.

అతి సంతోషంతో ఆ పూర్వపు చుట్టరికం తలుచుకుంటూ ఎలాగో కాలక్షేపం చేస్తూ గౌరవంగా బ్రతుకుతున్న నా ప్రాణప్రియ ఎలిజబెత్ తల్లితండ్రులకడకు మేము ఇద్దరం వెళ్ళాం.

వాళ్ళు నన్నెంతో గౌరవం చేశారు. కాని నా, ఎలిజబెత్తుల వివాహానికి ఒప్పుకోలేదు. ఎలిజబెత్తు అన్నగారు బాగా విముఖుడయ్యాడు. సంపూర్ణ భారతీయుణ్ణి తన చెల్లెలు చేసుకోడానికి ఒప్పుకుంటాడట గాని, యూరేషియనును చేసుకోడానికి ఒప్పుకోడట. అక్కడనుంచి విజ్జీకి, ఆమె కుటుంబానికీ విడాకులు సంభవించినంతయింది. చివరకు పార్సెన్ (ఒక మతోద్యోగి) అయిన ఆ బాలిక తండ్రే మా వివాహానికి ఒప్పుకున్నాడు.

చెల్లీ! నేనిప్పుడు ఏడవ ఆనంద స్వర్గంలో ఉన్నాను. తండ్రిగారికి, అమ్మగారికి కూడా ఉత్తరాలు రాశాను.

కాబోయే నా మామగారిని ఒప్పించింది, మూర్తి! మూర్తి అంటే ఎవరనుకున్నావు? అంత తక్కువజాతి హిందువుడైనా, అంత పెద్దజాతి యువకుడు ఇంకోడు లేడు. అతడు అమృతం. అతడు పనిలో ఒక పెద్ద డైనమో! ఎప్పుడూ ఆలోచనే! ప్రతి విషయాన్ని గురించీ తర్కించుకుంటాడు. ఆలోచిస్తాడు. అర్థమై, అవగాహనమై పూర్తిగా అతని మెదడు సొత్తు అయినవరకూ ఆ విషయాన్ని గురించి తెలుసుకోవడం మానడు. ప్రతిజ్ఞచేత ప్రతిభ సంపాదించుకునే మహాతపస్వి. ఈ దేశంలో ఉన్న విద్యుచ్ఛక్తి కర్మాగారాలకు వెడ్తాడు. నన్ను తనతో లాక్కుపోతాడు. అతడు చదువుతూ నాకు వినిపిస్తాడు, నన్ను చదివిస్తాడు, నా చేత తనతోపాటు లెక్కలన్నీ చేయిస్తాడు.

ఇంక మూర్తి గుణగణాల్ని గురించి నేను వర్ణించలేను. ఎవరో షేక్సుపియరో, బెర్నార్డుషా ఓ రావాలి! అంత నీచస్థితిలో ఉన్న సంఘంలోనుంచి అలాంటి మహోత్తముడు ఎలా వచ్చాడు!

నీ కీ తపస్సుకు కారణం ఏమిటంటే, “మహాత్మాగాంధీ ముఖ్యంగా!” అంటాడు. ‘ఈనాటి కాలం రెండు” అంటాడు.

మూర్తి మా కాబోయే మామగారితో మహాత్మునిలా మాట్లాడాడు. అతని మనస్సు తిప్పినాడు. మూర్తి వేదాంతమే వేరు; గాంధీని గురించి మా యిద్దరకూ కొన్ని నెలలు వాదనలు జరిగాయి.

చేతి పరిశ్రమలు మానవకృషి అట! అవి దివ్యోన్ముఖాలట! యంత్ర పరిశ్రమ రాక్షసమట (సాటానెస్క్యు)! సైతానును మనం లోబరచుకుంటే రాక్షసత్వాన్ని బానిసగా చేసుకున్నట్లు మాత్రమట! సైతానును భగవతోన్ముఖం చేస్తే, సైతాను అప్పుడు తనలోని దేవత్వం తిరిగి పొంది మనలను కూడా దేవతా మానవులుగా మారుస్తాడట!

రష్యా బోల్షివిజము రాక్షసత్వాన్ని బానిసగా చేసుకున్నదట. ఇంగ్లండు అమెరికాలు రాక్షసత్వానికే బానిసలట. రష్యాబోల్షివిజంతో గాంధీతత్వం రంగరిస్తే ప్రపంచ సమస్యలు సిమెంటుదారులు కావుగదా, వజ్రాలదారులవుతాయట.

హిందూ సంఘంలో తామెంత నీచస్థితిలో ఉన్నారో, మనమూ, తెల్లజాతిలో అంతకన్న నీచస్థితిలో ఉన్నామట. ఆ స్థితిని తీసివేసుకునే శక్తి మనలోనే ఉందంటాడు. దానికి ముఖ్య మార్గం మనం సంపూర్ణంగా భారతీయుల మనుకోవాలట. భారతీయులు తమ అభ్యుదయం కోసం, తమ స్వాతంత్ర్యంకోసం ఏఏ మహాసంస్థలు ఉద్భవింప చేసికొని మహా పోరాటం సాగిస్తున్నారో, ఆయా సంస్థలలో మనం కూడా చేరాలట. ఇంతవరకు మనం అలా చేయటం లేదట! చెల్లీ నువ్వీ స్నేహితునితో కలుసుకు మాట్లాడి తీరాలి.

ప్రేమతో
లయొనెల్

ఈ ఉత్తరం చదువుకుంది. తన చిన్నన్న ప్రతి ఉత్తరంలోనూ ఆ బాలకుణ్ణి గురించి వ్రాస్తున్నాడు. ఏమి రకం యువకుడో అతను? అని మాత్రం ప్రశ్నించుకుంటూ ఉంటుంది జెన్నిఫర్.

౨

1934 నుంచి 1937 డిశంబరు వరకు అన్నగారు లయొనెల్ ఇంగ్లండు నుంచి

ఉత్తరాలు రాస్తూనే ఉన్నాడు. తనకూ తన ప్రియమూర్తి ఎలిజబెత్‌కు అంతకన్న, అంతకన్న ఎంత పరమాద్భుతమయిన ప్రేమో వృద్ధి అయిందట. తన చదువు వొక మోస్తరట, తన ప్రాణస్నేహితుడు మూర్తి చదువు అఖండ దీప్తితో ప్రజ్వలిస్తోందట!

పరీక్షలు కాగానే అన్నగారు రాసిన ఉత్తరంలో మూర్తి ఆ ఏడు జయమందిన వారందరిలో మొట్టమొదటి వాడుగా వచ్చాడనీ, తాను ఒక్క మొదటి తరగతిలో మాత్రం రాగలిగానని, తనకూ మూర్తికి తాతావారు తమ నగర్ కర్మాగారానికి రమ్మన్నారని, అందుకు మూర్తి ఒప్పుకోలేదనీ, తాను ఒప్పుకున్నాననీ ఉత్తరం రాశాడు.

ఆ ఉత్తరంలో మూర్తి అమెరికా వెడుతున్నాడనీ అక్కడ టెన్నెసీనది ఆనకట్టలు, అందువల్ల విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవించే విషయాలను గూర్చి నేర్చుకోడానికి వెడుతున్నాడనీ వ్రాశాడు. తాను ఇంగ్లండూ, జర్మనీ, రష్యాలలో విద్యుచ్ఛక్తి విధానాలన్నీ పరీక్షించి నేర్చుకువస్తాడట. ముఖ్యంగా రష్యాలో "నీరునది" ఆనకట్ట, దానివల్ల విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవించే విధానమూ ఒక సంవత్సరంపాటు నేర్చుకువస్తాడట. అందుకయ్యే ఖర్చు అంతా "తాతా" కంపెనీవారే ఇస్తున్నారు అనీ రాశాడు.

తాను ఎలిజబెత్‌ను వివాహమై, ఆమెతో కూడా రష్యా మొదలయిన దేశాలన్నీ చూస్తాడట.

అన్నగారు రాసిన ఉత్తరాలలో వర్ణింపబడిన ఆ "మూర్తి" ఎవరు చెప్మా అన్న ప్రశ్న జెన్నిఫర్ హృదయంలో ఉద్భవించింది. తన తల్లితో మూర్తిని గూర్చి చర్చించేది. తనకు అన్నగారు రెండు డజన్లు ఫోటోలు పంపించాడు. అందులో మూడు మూర్తీ తాను తీయించుకున్నవి; నాలుగు తన్ను ఒక్కణే మూర్తి వివిధ స్థలాలలో తీసినవి, రెండు అన్నగారు ప్రత్యేకంగా ఒక మంచి కంపెనీలో తీయించుకున్నవి. రెండు మూర్తి ఫోటోలు తాను తీసినవి. తానూ తన కాలేజీ విద్యార్థులూ ఆచార్యులూ అందరూ కలిసి తీయించుకున్నవి రెండు. అన్నగారు అతని ప్రియురాలు కలసి తీయించుకున్నవి మూడు. అతని ప్రియురాలు ఒకటి. ఆమె కుటుంబము బొమ్మ ఒకటి. తక్కినవి ఇతరాలు.

మూర్తి ఫోటో మాత్రం జెన్నిఫర్‌ను కొంచెం ఆకర్షించింది. ఆ అబ్బాయి చరిత్ర విచిత్రమయిందన్న ఆశ్చర్యము, ఈతని సంఘం అంత దుర్భరమయిన స్థితిలో ఉన్నదన్న కరుణ, అంత అధోగతి స్థితిలోనుండి పట్టుదలతో, అద్భుతమైన శక్తితో ఇలా పైకి వస్తున్నాడన్న గౌరవమూ ఆమెకు కలిగాయి.

ఆ ఫోటోలన్నిటిబట్టీ యీ అబ్బాయి ఎలా ఉంటాడు అని ఊహించుకునేది. కారునలుపు కాకపోయినా, నలుపే! ముఖం మాత్రం విశాల ఫాలంతో, గుండ్రనితనంలోకి వచ్చే కోలతనంతో, చదరపు గడ్డంతో, స్పష్టమయిన రేఖలతో, శక్తిని సూచించే వంపులతో వీరుని ముఖాన్ని ప్రత్యక్షం చేస్తున్నది.

వైద్య విద్యార్థులకు స్త్రీ పురుష సంబంధాల విషయంలో లేనిపోని పిచ్చిపిచ్చి భావాలు లేవు. రతి అనేది భౌతికమయిన అనుభవం. అందులో ముఖ్యంగా నరముల స్పందన ఎక్కువ ఉంటుంది. ఆ నరముల ద్వారా మెదడుకు ఆనందం కలుగుతుంది. భౌతికమయిన వాంఛలకు నరాల స్పందనవల్ల ఆనందం అనుభవం మెదడుకు కలుగుతుంది.

కోపం కలుగడానికి ఇంకొక మనుష్యుడు ఎదురు ఉండాలి. అలాగే స్త్రీ పురుష సంబంధమయిన వాంఛకు స్త్రీ పురుషులొకరి కొకరు తారసిల్లాలి.

జెన్నిఫర్ కొంచెం పొట్టి, నాలుగడుగుల పది అంగుళాలుంటుంది. ఐనా పొంకం కలిగిన అవయవాలతో బంగారు తీగలా వుంటుంది.

ఆ అమ్మాయి సముద్ర స్నానానికి వెళ్ళినప్పుడు చూడాలి ఆమె దేహసౌందర్యం. ఆమె అంగాల పొంకం తీగెలుసాగిన పచ్చ సంపెంగ నికుంజము, పిడికిటకు దొరికె ఆమె నడుము, కటిరేఖలలో నాతిగా విస్తరించి స్నిగ్ధమై స్విన్నమై దంతం చెక్కిన జఘన వక్రతలలో పొంగి నదిలా పాదాలకు ప్రవహించింది. ఆమె వక్షోజద్వయ కలశాలు స్వచ్ఛరజిత స్వప్నాలు. ఆమె మోము కొద్దిగా కోలనై పైకి వట్రువతిరిగిన తిలపుష్ప నాసికతో, చిరుగులాబీ మొగ్గ జంట వదనంతో, మాలతీ పూలగుత్తి చిబుకంతో, చిరునవ్వుతో పాల్కడలి పొంగులై సుడులుపడి, ఉషారుణ వర్ణచ్ఛవుల ప్రసరించే గండఫలకాలలో శిల్పుల కాశయ ప్రత్యక్షమే ఆ బాలిక.

ఇసుకలో నడుస్తూ సముద్ర వీచికలలోకి చొచ్చుకు వెళ్ళుతూన్న జెన్నిఫర్ కలశాంబోధి తరంగోద్భవ ఘృతాచీ బాల! ఆమె నడక అరభీరాగ కల్పన. ఆమె ఒయారము శృంగార రసావిర్భావము. ఆమె మూర్తి ధ్వన్యాలంకార యుక్త పరమ సౌందర్య కావ్యము.

ఆ బాలికను ఆశించని యువకుడు వైద్య కళాశాలలో మదరాసు నగర పథాలలో ఎవ్వరూ లేరు. తేనె, ద్రాక్ష, సారాయీ వకుళపరీమళమూ రంగరించిన సౌందర్యము ఆమె కంఠస్వరం. భారతీయ స్త్రీ కంఠంలోని కాకలీతనమూ, ఆంగ్ల స్త్రీ కంఠంలోని గంభీరతా రెండూ యమునా గంగా సంగమమయ్యాయి.

ఆ జవ్వని అజంతా గుహలలో తథాగతుని ఎదుట లాస్యమాడు మారదేవ తనయ! ఆయోష, ఎల్లోరా గుహలలో ఇంద్రసభా యుక్త శచీదేవి!

3

జెన్నిఫర్‌కు తన అన్నకు అంత సన్నిహితుడైన మూర్తిని చూడాలన్న వాంఛ కలిగింది. అన్న ఒక ఉత్తరంలో మూర్తికి జెన్నిఫర్ ఛాయాచిత్రం ఒకటి. తన కుటుంబం అంతా తీయించుకున్న ఛాయాచిత్రం ఒకటీ ఇచ్చానని వ్రాసినాడు. జెన్నిఫర్ తన అన్న పిచ్చివాడనుకొంది.

జెన్నీ! మూర్తి నీ ఛాయాచిత్రం చూస్తూ నేను పక్కన ఉన్నానన్న విషయం మరిచిపోయాడు. "ఏమిరా మా చెల్లి బొమ్మలో ఏమి విచిత్రత ఉంది?" అని ప్రశ్నించాను. మూర్తి తెల్లబోయి చిరునవ్వు నవ్వి, "మీ చెల్లి వైద్య కళాశాలలో చదువుతోంది కాదూ లయొనెల్?" అన్నాడు.

"అవును నాయనా! అందంలో మా చెల్లి ఎదుట నిలువగల బాలిక ఈ ప్రపంచంలో లేదు. ప్రపంచమందు పందెం వేస్తే మా జెన్నీ మిస్ ప్రపంచం అయి తీరుతుంది."

"నువ్వన్న మాటల్లో అసత్యం ఏమీలేదు. ఛాయా చిత్రమే ఈలా ఉంటే, అసలు ఆ బాలిక-"

"నీ మతి మాయమంత్రం చేస్తుంది."

"మీ చెల్లెలు."

"చెప్పు -"

"మీ చెల్లెల్ని మనం ఇండియాకు వెళ్ళగానే దర్శనం చేసుకోవాలి!"

"ఈలా మా సంభాషణ జరిగింది జెన్నీ!" ఈ ఉత్తరం పదిసారులు చదువుకుంది. తర్వాత చదువులో నిమగ్నురాలయింది.

ఆ రాత్రి ఆ బాలిక కాలేజీనుంచి వచ్చి పుస్తకాల బల్ల ముందర కూర్చుంది. మనస్సు పాఠశాలమీదకు పోదు. ఏదో ఆవేదన! తనకు ఇరవై రెండేళ్ళు జరిగి ఇరవై మూడవ సంవత్సరం వచ్చింది. తాను అందంగా ఉన్నానని ప్రతి మగవాడూ భట్రాజులా పొగడుతాడు. ఈ అందం శరీర శాస్త్రపరంగా చూస్తే ఏముంది? వృక్షశాస్త్ర పరంగా మనం తినే కాయగూరలు ఏమున్నాయి? అయినా అవి సేవిస్తూంటే భోజనం ఎంత ఆనందంగా అనుభవించడం లేదు. జీవితం నిండి జీవితాన్ని అధిగమించిన ఏదో ఒక అనుభూతి మనుష్యులను కదిలించి వేస్తూ ఉంటుంది.

తన జాతి స్థితి ఏమిటి? బ్రిటిషు ప్రభుత్వం ఎంత కాలం ఈ దేశం పరిపాలిస్తూ ఉంటుందో, అంతకాలం పశు శరీర సౌందర్యం కల తనబోటి యువతులకు తెల్లసైనిక మిండగాళ్ళకు కొదువలేదు. ఆ మగ పశువులను ఆకర్షించే ఆడ పశువులుగా తన జాతి స్త్రీలు తయారై తన జాతిని ఎంత నీచగతిలోకి తీసుకువచ్చారు.

అటు ఎల్లమందమూర్తి కులం ఆడవాళ్ళు తనజాతికి తల్లులైతే, ఇంగ్లండునుండి వచ్చిన తెల్ల పశువులు తన జాతికి తండ్రులయ్యారు. ఇదేస్థితి బర్మాలో, మలయాలో, జావాలో, ఇండోచీనాలో, ఆఫ్రికాలో, సర్వదేశాల్లోనూ అటు యూరపుకూ చెందక, ఇటు ఆసియాకు చెందక అతి నీచజాతి ఓటి ఈ ప్రపంచంలో ఉద్భవించడానికి కారణం తనబోటి నీచ స్త్రీలు. ఆమె కంటివెంట అశ్రుబిందువులు జలజలా ప్రవహించినాయి.

ఈ నిర్వేదనానికి కారణం అన్నగారు వ్రాసిన ఉత్తరం! ఎల్లమందమూర్తి భారతీయ హిందువులలో అతి నీచస్థితిలో వున్న ఒక కులానికి చెందిన బాలకుడు. అతడు చదవడానికి ఎలా ఏర్పాటయింది. అతడే చదువుతున్నాడా? అతని ఊరేది? జిల్లా ఏది? అతని చదువు అతన్ని ఇంగ్లండుకు ఏలా తీసుకువెళ్ళింది. అతనికి ధనం ఎవరిస్తున్నారు?

ఈలాంటి సంగతులు తన జాతివారు ఎవ్వరూ ఆలోచించరు. తాము భారతీయులము కామనుకుంటారు. ఆంగ్లేయులు కాలేరని తమవారికే తెలుసును. తాము బానిసలము, అధోగతిలో ఉండవలసిన వారము, అసభ్యమైన మాట లేకుండా మాటలాడలేనివారం, చదువు లేనివారం. రైల్వే ఉద్యోగాలూ, మదరాసు పోలీసు సార్జంటు ఉద్యోగాలు ఇలాంటివి తప్ప తమకు ఇంకో రాజకీయాలు లేవు. ఈ హిందూ దేశంలో ఎన్ని రాష్ట్రాలున్నాయి, ఎన్ని మతాలున్నాయి. ఆ మతాలేమిటి, భారతదేశపు ఆర్థికస్థితి ఏమిటి? సాంఘిక వ్యవస్థ ఏమిటి? తమ వారికి ఎప్పుడన్నా పట్టిందా?

ఈ 1934 నవంబరు (మహాత్మాగాంధి చేసే మహోత్కృష్ట కార్యక్రమం ఏమన్నా తనకుగాని, తనవాళ్ళకుగాని, తనబోటి తమ జాతివారికిగాని తెలుసునా? తామంతా తెలుసుకుందామని ప్రయత్నం చేశారా?

యూరేషియన్ జాతటa? ఏషియో యూరపియనులు అన్న పేరు పెట్టుకోలేదట? అది సిగ్గు, అవమానకరం! తాము వేసుకునే దుస్తులు పాశ్చాత్య దేశాలల్లో పాకీదొడ్లు ఊడ్చే కూలీలన్నా వేసుకోరే! అయినా ఆ దుస్తులు వేసుకొని ఇంగ్లండునుండి పి. అండ్. కో., నౌకమీద అప్పుడే దిగి వచ్చిన ఆంగ్లేయులులా తల ఎత్తి తిరగడం, తలంతా బొప్పెలు కట్టడం!

దేహం యూరోపియనులకున్న నిర్మలతా, స్వచ్ఛతా లేకుండా, తెల్లదంతం రంగుకడ ప్రారంభించి నల్లటికారు రంగు వరకూ ఉన్నది.

జెన్నిఫర్ తల హృదయంపైన వాలిపోయింది. వక్షోజాలు నిట్టూర్పుతో ఊపిరి పీల్చినప్పుడల్లా పైకి ఉబుకుతున్నాయి, దిగిపోతున్నాయి.

తమలో నాయకులు లేరు, తమకు సలహా చెప్పేవారు లేరు. ఎవరు తమతో మానసిక పథాల దూరాలకు పోగలవారు? తమలో డబ్బున్న ఆ స్త్రీలు ఏదో కొంచెం మర్యాదగా బ్రతుకుతారు. కాని వారు కొంచెం చదువు చదువుకొని నర్సులుగా, టైపిష్టులుగా ఇంగ్లీషు షాపులలో అమ్మకపు స్త్రీలుగా చేరుతారు.

ఆమె ఆలోచనలే ఆమెకు భయం కలిగించాయి. ఆమె హృదయంలో భరింపరాని బరువులు చేరాయి.

ఇంగ్లీషులో నెమ్మదిగా తన పియానోమీద ఏదైనా ఓ పాట వాయించుకుంటే, ఆవేదన అణిగిపోవచ్చుననుకొంది. పియానో కడకు వెళ్ళి మీటలు నొక్కింది.

“మనుజుని తలపుల కవధే లేదా?
మనసుకు బానిసహృదయమె కాదా?
ఎవరికి వారే ఎరుగని పథముల
దారి వెదుకుతూ దారిని సాగుతు
ముందుకు పోవలె ముండ్ల పొదలలో
గండశిలలలో కర్కశ భూమిలో!
మనుజుని.”

౪

“జెన్నిఫర్‌లో ఏదో మార్పు వచ్చింది” అని యూరేషియన్ సంఘంలో యువకులు అనేకులు అనుకొనడం ప్రారంభించారు. ఎవరితోనైనా అవసరమైనప్పుడు తప్ప మాట్లాడడం మానివేసింది. ఎప్పుడూ ఏదో ఆలోచన. తన సంఘం విషయం ఏమి చేయదలచుకొన్నారని, సంఘ నాయకులైన ‘కాల్నెల్‌గిడ్నీ’ ‘హానరబెల్ పెరైరా’ ‘సర్ ఫెర్నాండెజ్’ మొదలయిన వారికి ఉత్తరాలు వ్రాసింది. తన సంఘము హరిజన సంఘంకన్నా ఎక్కువ అధోగతిలో ఉందనీ హరిజన సమస్యతో యూరేషియన్ సమస్య కూడా తీసుకుని యూరేషియన్ల స్థితి ఉత్తమమయ్యే మార్గాలు ఉపదేశించి కాంగ్రెసువారి నిర్మాణ కార్యక్రమంలో భాగం చేయించాలనిన్నీ కోరుతూ జెయిలు నుండి విడుదలైన మహాత్మునికి పెద్ద లేఖ పంపించింది.

మహాత్ముడు అప్పుడే హరిజన సమస్య విషయంలో దేశ పర్యటన ప్రారంభించాడు.

“అమ్మాయీ” నీ ఆవేదన నాకు అర్థమయింది. నీ యూరేషియన్ సంఘము అతి నీచస్థితిలోనే ఉంది. కాని హరిజన సమస్య వేరు. మీ సమస్య వేరు. మీ సంఘం కావాలని అతి నీచస్థితిలోనికి ఉరికింది. మీ నీచస్థితికి మీరే కారకులు. భారతీయ క్రైస్తవులు తమ స్థితిని తామే బాగుచేసుకుంటున్నారు. అలాగే యూరేషియను సంఘమూ తన స్థితిని తానే బాగుచేసుకోవాలి! పార్శీ సంఘమూ చిన్నదే! ఆ సంఘము ఈనాడూ, వెనకా ఎప్పుడూ ఉత్తమస్థితే ఆక్రమించుకొంటున్నది - హరిజన సంఘం అలాంటిది కాదు. ఆ సంఘం ఈనాడు అనుభవించే కడగండ్లు, ఆవేదనలు, అవమానాలు మొదలయిన వానికన్నింటికీ హిందూ సంఘంలోని ఉత్తమ కులాలవారు బాధ్యులు, అందుకని ఆ సమస్యా పరిష్కారం

నా అహింసా వ్రతంలో భాగమయింది. నేనూ ఆ ఉత్తమ కులాలకు చెందిన హిందూ మతస్థుడను. కాబట్టి ఇన్ని యుగాలనుండి ఆ ఉత్తమ కులాలవారు చేసిన ఘోర పాపాలకు వారితోపాటూ నేనూ ప్రాయశ్చిత్తం సలుపుకుంటున్నాను. ఆ సంఘాన్ని తక్కిన హిందువులతోపాటు సమం చేయాలని నా దీక్ష!

"నువ్వన్నట్లు ఆ హరిజన స్త్రీలలో ఎంతోమంది మీకు తల్లులే. పాపం ఆ కల్మషరహిత చరిత్రలు తమ దుర్భర స్థితివల్ల మీ సంఘానికి తల్లులయ్యేటట్లు పాపాలు సలిపినారు. అందుకని ఉత్తమ కులాల హైందవులు మీ స్థితికి కొంత కొంత బాధ్యత వహించవలసినదే! మీ పూర్వీకులూ, మీ పూర్వీకుల తండ్రులైన ఆంగ్లేయులూ మొదలయిన పాశ్చాత్యుల మతమే మీ పూర్వీకులు తీసుకున్నారు. ఆ పాశ్చాత్యులు మీకు ఏ అభిమానం చేతనో అనేక చిల్లర సహాయాలు చేస్తున్నారు. ఆ సహాయాలు మీరు పూర్తిగా గ్రహించి.

1. సంపూర్ణంగా చదువుకోవడంవల్లనూ,
2. ఎక్కువ నైతిక ప్రవర్తన అలవరచుకోవడంవల్లనూ,
3. మీలో చాలామంది కాంగ్రెసులో చేరి, అహింసావాదులై దేశసేవ చేయడానికి సిద్ధం కావాలి. "మేము భారతీయులం కాము." అని అనుకోవడం మానివేయాలి. మీ వాళ్ళు బ్రిటిషు దొరలు భోంచేసే బల్లదగ్గిర పడిన ఆహారపు నలుసులు తినే కుక్కలము - అని అనుకోవడం మానివెయ్యాలి..

ఈ కారణాలవల్లనూ మీ సంఘం ఉన్నతస్థితి పొంది తక్కిన భారతీయ సంఘాలతోపాటు అవుతుంది."

మహాత్ముడు రాసిన ఉత్తరం ఒక అందమైన పెట్టెకొని అందులో పవిత్రతా భావంతో దాచుకొంది.

కాబట్టి తన యూరేషియను సంఘంలో మదరాసులో 1934 క్రిష్టమస్‌కు జరిగే ఉత్సవాలలో ఆమె పాల్గొనదలచుకోక ఎంతమంది చుట్టాలూ, స్నేహితులు, నాట్యాలకూ, విందులకూ పిలిచినా, ఆ పిలుపు నిరాకరించింది జెన్నిఫర్. ఎం. ఎస్. ఎం. రైల్వే జిల్లా ఇంజనీరుగా ఉన్న యువకుడు, విలియం ట్విన్‌హాం అనే అతడు, జెన్నిఫర్‌ను భార్యగా వాంఛిస్తున్నాడు.

ఎన్నాళ్ళనుంచో ఆ యువకుడు జెన్నిఫర్ వెంట తిరుగుతూ, ఆమెను సుముఖం చేసుకోడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు.

అతడు గుంతకల్లు రైల్వే జిల్లాకు ఇంజనీరు. కేంద్ర స్థానం గుంతకల్లు. అతడు తన స్వంత పెట్టెలో పెద్ద బండిమీద రాయచూరు వరకు, చిన్న బండిమీద హిందూపురం వరకూ, ఇటు కంభం వగైరాదులన్నీ తిరుగుతూ ఉండవచ్చును.

అతడు మదరాసు ఇంజనీరింగు కళాశాలలో చదువుకొనేటప్పుడు, జెన్నిఫరును ఎప్పుడూ కలుసుకొనేవాడు. ఇద్దరూ కలిసి నాట్యం చేసేవారు. ఇద్దరూ కలిసి సినీమాలకు వెళ్ళేవారు. సముద్ర తీరాలకు వెళ్ళేవారు. "విల్లీ" జెన్నిఫర్ అందం చూచి ఆమెకు దాసానుదాసు డయ్యాడు. ఆమె అతడు తన్ను కౌగిలించుకొన్నా ఊరుకొనేది. జుట్టూ, మెడ ముద్దుపెట్టుకోనిచ్చేది. కాని కన్నులు, పెదవులు, బుగ్గలు, గొంతుక, వక్షోజాలను ముద్దు పెట్టుకోనిచ్చేది కాదు. నాట్యం చేసేటప్పుడు, వాహ్యాళిలో నడయాడేటప్పుడు జెన్నీ నడుం చుట్టూ గాఢంగా చేయి పోనిచ్చి తన పక్కకు గట్టిగా అదుముకొనేవాడు.

వాళ్ళ చుట్టాలందరూ జెన్నీ, విల్లీల వివాహం తథ్యం అని అనుకొనేవారు. విల్లీకి జెన్నీ మంచి సంబంధం, జెన్నీకి విల్లీ తగిన వరుడూ అని పెద్దలలో స్త్రీలూ, పురుషులూ ముచ్చటపడేవారు. తండ్రి మాత్రం "జెన్నీ ఇంకా చిన్న పిల్ల" అనుకుంటూ వాళ్ళిద్దరూ పెళ్ళి చేసుకోదలుచుకోకుంటే, అతడు ఇంజనీరు పరీక్ష పూర్తి చేసేంత వరకూ పెళ్ళిమాట తలపెట్టవద్దు, అని ఆజ్ఞ ఇవ్వడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు. కాని ఎన్నాళ్ళు ఎదురు చూచినా, ఆ పెద్దలకెవ్వరికీ ఈ శుభ వర్తమానం తెలిసింది కాదు.

విలియమ్సు బి.యి.లో విజయం పొందాడు. తన పెద్దల ప్రాపకంవల్ల ఒక ఏడాది ఆ రైలు కంపెనీ ముఖ్య ఇంజనీయరుగా పనిచేసి ఇప్పుడు జిల్లా ఇంజనీయరయ్యాడు. ఇప్పుడాతనికి ఇరవై అయిదేళ్ళు నిండి ఆరవ ఏడు జరుగుతున్నది.

జెన్నిఫర్ వైద్యకళాశాలలో ప్రవేశించిన కొత్తలో అతణ్ణి గాఢంగా తన పెదవులను ముద్దుపెట్టుకొన నిచ్చింది! బంగారు బంతులులా ఉన్న ఆమె హృదయ కలశాలను అతడు తన హృదయానికి అదిమివేశాడు.

"జెన్నీ, మన వివాహం మాట ఏమిచేశావు? నువ్వు దేవకన్యవు. నువ్వు నడచిన పథంలో నేను నడవడానికన్నా అర్హుణ్ణికాను.అయినా ఈ భక్తుణ్ణి త్వరలో అనుగ్రహించవా?" అని విల్లీ గాఢమయిన మత్తుమాటలతో ఆమె చెవి ముద్దుపెట్టుకుంటూ అడిగాడు.

"విల్లీ నేను వైద్య కళాశాలలో చేరినానుకదా?"

"అయితే ఏమి, మన పెళ్ళి పూర్తి అయినా నువ్వు ఇక్కడే ఉండి చదువుకోవచ్చును. నా చదువూ ఇంకా పూర్తి కాలేదుకదా?"

"అందుకనే ఏ విషయమూ నీ చదువూ, నా చదువు పూర్తి అయిన వెనుక మాట్లాడుకొందాం."

"ఈలోగా పెళ్ళి చేసుకుందాము అని నిశ్చయించుకుందాము." "ఆ విషయం ఇప్పుడప్పుడే నిశ్చయం చేసుకోవద్దు విల్లీ!"

"అదేమిటి?" అతని ఆశ్చర్యానికి అంతులేదు. అతని మోము వైవర్ణ్య మొందింది.

"కంగారుపడకు విల్లీ!"

"నువ్వు నన్ను ప్రేమించటం లేదా?"

"ఇంకా నేనేమి నిశ్చయానికి రాలేదు?"

"అయితే-?"

"అయితే ఎల్లా ముద్దు పెట్టుకోనిచ్చావూ?" అని ప్రశ్న! అంతేనా? ఈ ఇరవైయవ శతాబ్దంలో ముద్దులకు స్నేహార్ద్రత తప్ప ఇంకో అర్థంలేదు. అందుకనేగా ఇంతవరకు నిన్ను నా పెదవులు ముట్టనివ్వలేదు: నువ్వు ప్రస్తుతం నాకు చాలా దగ్గిర స్నేహితుడవు. ఇంక కొంచెం అయితే నా పురుషుడవే అవుతావు!"

"ఇంతేనా నీ భావం. నాకు ఆశలేనట్లే! ఎందుకు నా బ్రతుకు! నేను నీకు ఆటవస్తువును అయ్యానా జెన్నిఫర్?"

తన్ను "జెన్నీ" అని పిలవకుండా "జెన్నిఫర్" అని పిలవడం ఆమెకు అతని హృదయవేదనా, అతనిలో ఉద్భవించిన కోపమూ అర్థమైంది.

"నామీద కోపం వచ్చిందా విల్లీ?"

"నీమీద కోపం ఎందుకూ, నామీదే నాకు కోపం!"

అతడు అతి విచారంతో వెళ్ళిపోయాడు. ఆరునెలల వరకు అతడు మళ్ళీ జెన్నిఫర్‌ను కలుసుకోలేకపోయాడు. 1935వ సంవత్సరం జూన్ నెలలో ప్రత్యేకం ఒక నెలరోజుల పాటు సెలవు పుచ్చుకుని విల్లీ మదరాసు వచ్చాడు. ఆ నెల రోజులూ అతను జెన్నీ మనస్సు కరిగించేసిన ప్రయత్నం ఇంతా అంతా కాదు. కాని జెన్నీ తనచుట్టూ నిర్మించుకొన్న కోట మొదటి గుమ్మం అన్నా అతడు దాటలేక పోయాడు. ఈ మార్పుకు కారణం గాంధీజీ ఉత్తరం.

జెన్నిఫర్ అతిమర్యాద భావము ప్రవహించింది. "ఒహో!" అంటే "ఓహో" అని మారు పలికింది. చిరునవ్వు నవ్వింది. "చాలా విచారంగా ఉంది. నీతో వాహ్యాళికి రాలే" నంది, "నాకిప్పుడు సినిమాలకు వ్యవధిలేదు" అంది. "ఈ ఏటి పరీక్షలు గడ్డుపరీక్ష"లంది.

వారం రోజులు ప్రయత్నించి, నిష్ఫలుడై నిరాశ పొంది, నిట్టూర్చి విల్లీ వెళ్ళి; జెన్నిఫర్‌కన్న బాగోగులా, ప్రపంచస్థితి, జీవితంలోని నిజానిజాలు తెలుసుకొన్న "మాడలైను" కన్యను పెళ్ళి చేసుకొన్నాడు. పెళ్ళికి జెన్నిఫర్‌ను పిలిచారు. జెన్నిఫర్ అప్సరసలా వేషం వేసుకొని పెళ్ళికి వెళ్ళింది. భార్యాభర్తలకు మంచి వెలగల వెండి భోజనపు గిన్నెల సెట్టు బహుమతి ఇచ్చింది. మాడలైను అందమైనదే!

అయినా జెన్నిఫర్‌నూ మాడలైనునూ పోల్చుకుంటూ స్వర్గంలో నందనవనాన్ని పోగొట్టుకొని మదరాసులో తేనాంపేట తోటను సంపాదించుకొన్నాననుకొని ఒక నిట్టూర్పు వదలి, ఇంతే చాలుననుకొని, విల్లీ మాడ్‌ను తమ మధురమాసాన్ని గడపడానికి నీలగిరి కొండలకు తేల్చుకొని పోయాడు.

౫

జెన్నీ జీవితంలో ఇంకో అంకం కూడా గడచిపోయింది. 1936 సంవత్సరాంతానికి ఆమె వైద్యవిద్య పూర్తి అయింది. తర్వాత వచ్చే ప్రసూతి వైద్యాలయ వైద్యపు తయారు పరీక్షా పూర్తి అయింది.

జెన్నిఫర్ మదరాసు ప్రసూతి వైద్యాలయంలో గౌరవ వైద్యురాలిగా చేరింది.

కాంగ్రెసు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు వచ్చినాయి.

జెన్నిఫరు అన్నగారు తన భార్యతో 1938 వ సంవత్సరం మధ్యలో భారతదేశానికి వచ్చి దక్షిణ భారత రైల్వేలో ఇంజనీరుగా ప్రవేశించాడు. లయొనెల్ తిన్నగా భార్యతో మదరాసే వచ్చాడు.

అన్నా చెల్లెళ్ల ఆనందం వర్ణనాతీతమైంది. అన్నగారి ఆనందంకన్న చెల్లెలు ఆనందం ఆకాశానికే ఎగసింది.

అన్నను జెన్నిఫర్ గాఢంగా కౌగలించుకొని, "ఎన్నాళ్ళకు చూచాను అన్నా నిన్ను?

నువ్వు ఎంత తెల్లపడ్డావు. అచ్చంగా ఇంగ్లీషువానిలాగే వున్నావు" అన్నది.

అన్నగారి భార్య అసలు ఇంగ్లీషు బాలిక. ఆమెను రాగానే కౌగలించుకొని ముద్దుపెట్టుకొంది. ఎలిజబెత్తు ఎంతో సాధారణంగా బ్రతికిన, ఇంగ్లీషు మధ్య వర్గపు కుటుంబానికి చెందిన పిల్ల. హైస్కూలు విద్య పూర్తియై తండ్రికే కార్యదర్శిగా ఉండేది. ధనం వాంఛించింది. ఏ బెంట్లీ కారులోనో కొన్ని వేల కాసులు ఖరీదుగల దుస్తులు వేసుకొని లండను బజారులో తిరుగుతూ ప్రతి పెద్దషాపులోను అందమైనవి, అతి విలువ కలిగినవి వస్తువులు కొనుక్కుంటూ, తనతో అందాలూ, పురుషత్వమూ వెదజల్లే పురుషుడు అపోలో దేవునిలా కూడా రాగా గులాబి పుష్పపుటాలలాంటి తన చెవికమ్మలు, గులాబిపువ్వులలాంటి తన బుగ్గలు, గులాబి మొగ్గలవంటి తన పెదవులూ ముద్దుబెడుతూ తన్ను గాఢంగా అదిమివేస్తూ, వెన్నెలలా తెల్లనై, స్నిగ్ధాలైన పొంకాలైన తన వక్షోజాలు నలిపివేసే యువకుడు, తన్ను కంగారు పెడుతూ ఉండగా తిరగాలని ఆశించేది, కలలు కనేది. ఆ ఎలిజబెత్తును ఒకనాడు లండనులో లయొనెల్ కారు ప్రమాదంనుండి రక్షించాడు.

ఆ నాటినుండి ఎలిజబెత్ జీవితం మారిపోయింది. భావాలు మారిపోయాయి. స్వప్నాలూ మారిపోయాయి. ఏది చేయకూడని పనో అదే చేసితీరడంలో ఉన్న ఆనందం, రైలు పట్టాలతనంలో లేదు. స్వచ్ఛమైన ఇంగ్లీషువారు భారతీయుల్ని పెళ్ళిచేసుకోవడం తప్పు. అందుకని ఎలిజబెత్తుకు ఆ పనే చేయాలన్న ఉద్రిక్త భావం కలిగింది. ఆ భావాలకు తగినట్లు తాను నిజంగా లయొనెల్‌ను ప్రేమిస్తున్నది. ఆ విధంగా ఈ వివాహం సుఖాంతంగా పరిణమించింది.

అన్నగారు భార్యతో ఉద్యోగంలో చేరినదాకా, "కానొమారా" హోటలులో మకాముపెట్టి ఉద్యోగంలో చేరగానే తిరుచునాపల్లి పోయి చార్జి పుచ్చుకున్నాడు. అక్కడ లయొనెల్‌కు రైల్వేవారి బంగళా నివాసానికి ఉన్నది. కావలసినంత మంది నౌకర్లు, చాకర్లు; ఎలిజబెత్‌కు ఆనందంగానే ఉంది. లయొనెల్ తిరుచునాపల్లి పోయి చార్జి పుచ్చుకోక మునుపు, ప్రతిరోజూ జెన్నీ అన్నగారిని కలుసుకొనేది. లయొనెల్ దంపతులు జెన్నీ ఇంటికి వచ్చేవారు - లేదా జెన్నీ కానొమేరాకు పోయేది. లయనెల్ వైద్య కళాశాలలో జెన్నీని కలుసుకొనేవాడు.

ఈలా కలుసుకొన్నప్పుడెల్లా "ఎల్లమందమూర్తి"ని గురించి సంభాషణలు వచ్చేవి.

"జెన్నీ! మూర్తి హృదయం చాలా విచిత్రమయింది. ఈ దేశంలో హిందూ సంఘంలో అతి నీచస్థితిలో ఉన్న కులాలల్లో ఒకదానిలో ఉద్భవించాడతడు!"

"అతడు చదువుకోడం ఎలా సంభవించింది?"

"అది విచిత్ర సంఘటన! భగవంతుడుంటే - ఉన్నాడని నాకు పూర్తి నమ్మకం కుదిరింది. జెన్నీ - అతడే మూర్తిని చదువుదారిలో పెట్టి ఉండాలి. ఇంక విద్యాసోపానాలు ఎక్కడం ప్రారంభించాడు."

"అతను చదువుకి ఇంగ్లండు రావడం ఏలా సంభవించింది?"

"అలాంటి వారికైనా వస్తాయి అవకాశాలు లేదూ, లక్షాధికారులకు వస్తాయి."

"అతడు ఇంగ్లండులో ఎలా ఉండేవాడు?"

"ఇద్దరం ఒకేసారి లండనులోని ఇంజనీరింగు కళాశాలలో చేరినాము. ఇంకేం కావాలి?

ఇద్దరం తారసిల్లాము. అతడు నీటిని వదలిన చేపలా ఉన్నాడు. ఎల్లా ప్రయాణం చేసి వచ్చాడో ఏమో కాని, ఉత్సవంలో తప్పిపోయిన బాలకునిలా కంగారుపడుతూ అప్పుడే చేరి ఆఫీసు గుమాస్తాల గది ముందున్న ప్రాంగణంలో తెల్లబోతూ నిలుచున్నాడు. నేను చేయవలసిన తంతంతా నెరవేర్చి బయటకు వచ్చాను. అతడు కనబడ్డాడు. విశిష్టమయిన అతని మోము చూచి జాలి వేసింది. అతని దగ్గరకు వెళ్ళి, "ఏమండి! మీరు ఫలానా ఓడలో మొదటి తరగతిలో ప్రయాణం చేస్తున్న వారిలో వొకరు కాదా?" అని ప్రశ్నించాను.

"అవును... కాదు... ఏమిటి... ఏమిటంటే? ఓడ... అ... దే కాని మొదటి తరగతిలో కాదు, నేను ప్రయాణం చేసింది రెండవ తరగతిలోనండీ!" అన్నాడు.

"అదే అయి ఉంటుంది; నాకు జ్ఞాపకం లేదు," అన్నాను.

"నా పేరు మూర్తి. మాది పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో భీమవరం గ్రామంవద్ద జక్కరం గ్రామం.

"ఇక్కడకు వచ్చారేం?"

"ఈ ఇంజనీరింగు కళాశాలలో చేరాలని వచ్చాను!"

"ఏమిటీ?"

"అవునండీ."

"చాలా సంతోషం. మాది మదరాసు. నా పేరు లయొనెల్. నేను ఇప్పుడే చేరనాను, ఈ కళాశాలలో!"

"మీ... మీ... ది... ఈ దేశం మీ - అంటే మీరు ఈ దేశ నివాసులనుకున్నాను "

అలా అనుకోకండి. నేనూ మీ దేశం వాణ్ణి!"

అక్కడనుండి నాకూ మూర్తికి స్నేహం ప్రారంభం అయింది. "లయెనెల్! మూర్తీ, నువ్వా ఈ దేశంలో ఇంజనీరింగు కళాశాలలో చదువుతూ వుంటే స్నేహం చేసి ఉందువా?"

"ఏమో చెప్పలేను! దేశం వదలి పరదేశాలకు వెడితే ఏలాంటి వాడైనా మనదేశం వారితో ఎక్కువ సన్నిహిత సంబంధం కలుగుతుంది గదా జెన్నీ!"

"అవునులే; అయితే మూర్తి అక్కడ ఎలా ఉండేవాడు?"

"ఎప్పుడూ ఆలోచన! తన సంఘం అంత నికృష్ట స్థితిలో ఉండడానికి తామే కారణం అనీ, ఏనాటికైనా తామే పెద్దకులాలవారి ముక్కులు గుద్ది వారితో సమత్వం సంపాదించుకోవాలని వాదించేవాడు."

"అంతేకాని, పైకులాలవారి వైద్య ప్రాబల్యంవల్ల తమకా హీనస్థితి వచ్చిందని వాదించేవాడు కాదా?"

"జెన్నీ, వాళ్ళ కులం వాళ్ళ స్థితి అతను వర్ణిస్తూ ఉంటే గుండె తరుక్కుపోతుంది."

“అవును లయొనెల్! మనదేశంలో బీదవాళ్ళ స్థితి భరించరానిదే!”

“మన దేశం అంటావు. ఏ దేశమయినా అంతే! ఒక్క రష్యాలో తప్ప తక్కిన అన్ని దేశాలలోను బీదవాళ్ళ స్థితి అంతే!”

“కాని ఇతర దేశాలలో బీదవాళ్ళు భాగ్యవంతులు కావచ్చును. ఈ దేశంలో హిందూమతంలో కొన్ని కులాల వారు ఎప్పటికీ పైకి వెళ్ళడానికి వీళ్ళు లేనేలేవు.”

జెన్నీ ఆలోచనా పరురాలయినది. మూర్తి! మూర్తి!! ఏ పూర్వానుబంధమో ఎవరికి తెలుస్తుంది? మూర్తి విషయం అంతా కనుక్కుని “తెలుసుకోవాలని బుద్ధి కలగడమేమిటి?

తృతీయ భాగం
నరుడు - నారీ

౧

అమెరికా నుండి ఎల్లమందమూర్తి దిగినాడు మదరాసులో. టెన్నిసీ లోయల ఆనకట్టల విధానం సమగ్రంగా చూడడమే కాక అక్కడ పెద్ద ఇంజనీరు దగ్గర రెండేళ్ళు విద్యార్థిగా పని నేర్చుకునేవానిగా పనిచేశాడు. ఆ ఇంజనీరు "మాకు ఫర్టను" ఇంజనీరు శాస్త్రంలో ఉద్దండ పండితుడు.

లోకంలో వర్షం వల్ల ఎంత నీరు పడుతోంది; ఒక్కొక్క నది ఎంత నీరు మోసుకుపోయి సముద్రంలో కుమ్మరిస్తోంది. ఆ నీరు తీసుకుపోతూ, నీటితోపాటు మన్నూ కొట్టుకుపోతుంది. ఊళ్ళు కొట్టుకుపోతాయి. పొలాలు తేలుకుపోతాయి. ప్రతి నదీ ఈనాడు ఈ దారిని, ఆనాడు ఆ దారిని పోతుంది. వరదలు, ముంపులు, పంటనాశనం, మనుష్యుల ప్రాణనాశనం, పశువుల నాశనం, రోడ్లు, రైళ్ళు నాశనం!

ఈలాంటివి భారతదేశంలో నిత్య ప్రళయ తాండవ దృశ్యాలు. ఓనాడు గోదావరి, ఇంకో సంవత్సరం కృష్ణ, ఆ మరుసటి ఏడు గంగ, శోణానది, గండకి, బ్రహ్మపుత్ర వరదలు, వరదలు.

కోట్ల కోట్ల గుండిగెల నీటిని నిష్కారణంగా కళ్ళారా చూస్తుంటే దిగమ్రింగడంలో దాహం ఏ మాత్రమూ ఎప్పుడూ చాలని ఆ బ్రహ్మాండ వృకోదరుడు సముద్రుడు తాగిపారేస్తున్నాడు. ఆ నీరు మనకు వద్దా అండీ అని ఎల్లమందమూర్తి అనుకున్నాడు. తాగడానికి కావాలి. పొలం తాగడానికి కావాలి! విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవింపచేయడానికి కావాలి.

గోదావరికి ఎన్ని ఆనకట్టలు కట్టవచ్చును? ఆ దివ్యమాత సముద్రతలానికి మూడువేల అడుగులకు పైన ఉద్భవించింది. ప్రతి నూరు అడుగులు దిగడంలోనూ ఒక ఆనకట్ట కడితే, కామధేనువు నందినీవత్సానికి పాలు చేసినట్టు ప్రాణయస్సులు చేసి ఉండును. ఒక్కొక్క ఆనకట్ట ఒక్కొక్క పొదుగు. ముప్ఫై ఆనకట్టలు! నాసిక ప్రతిష్ఠానం. నాందేడు, గ్రామమందెన గ్రామం, భద్రాచలం, పోలవరం, ఈలా ఆ తల్లికి ఆ తల్లి లోనికి ప్రవహించే నదులకు ఆనకట్టలు! ప్రపంచమంతా నూత్న జీవంతో ఫక్కుమనదూ? అప్పటికీ ఎల్లమంద తెలిపే లెక్కల ప్రకారం గోదావరి నీటిలో నూరోవంతే ఉపయోగం అయ్యేది.

ఆనకట్టలు, కాల్వలు, వేలకొలది కాల్వలు, కాల్వలపై కాల్వలు, వంతెనలు, కాల్వలు దేశం అంతా జీవన రక్తనాళ పూర్ణమయిన మహాశరీర మయిపోతుందని టెన్నిసీలోయ చూస్తూ ఎల్లమంద స్వప్నాలు తేలినాడు.

వరదలు అలంకరించుకొన్న అప్సరసలులా దేశాల ప్రవహించిపోతాయిగాని ఎంతమన్నో భూములలో నిలుస్తుంది. భూదేవి గర్భం చల్లబడుతుంది. భారతదేశం నలభైకోట్ల పుత్రులను కాదు, నాలుగువందల కోట్ల పుత్రికా పుత్రకలను భరించ గలుగుతుంది. ఎల్లమందమూర్తి ఈ స్వప్నప్రపంచంలోంచి ఒక్కసారిగా కూలబడుతూ ఉంటాడు. తన దేశంలో ఇలాంటివి ఎవరు చేయిస్తారు. ఇంగ్లీషువారికి ఏమి పట్టింది. మహాత్ముని ఉద్యమం భారతదేశానికి స్వరాజ్యం తీసుకువస్తే ఆదేశంమీదకు ఇతరులు రాకుండా ఉంటే చిక్కిన తన దేశ ప్రజలు వందల సంవత్సరాలనుంచీ పోయిన బలాన్ని

తిరిగి సంపాదించుకొని ఛాతీలు విరిచి పనిచేయగలిగేసరికి మళ్ళీ ఎన్ని వందల సంవత్సరాలు పడుతుందో?

ఎల్లమంద లోకమంత నిట్టూర్పు విడిచాడు. అమెరికా అంతా గురువుగారి సహాయంవల్ల తిరిగి మహోత్తమ యోగ్యతా పత్రము పుచ్చుకొని ఎల్లమంద స్వదేశాభిముఖుడైనాడు. అతడు తాను వస్తున్నానని హరిజన సంఘం వారికి, తన మిత్రుడు లయనెల్‌కూ, తన గ్రామంలో తండ్రికీ తల్లికీ ఉత్తరాలు రాసినాడు.

ఎల్లమంద ఇంగ్లండులో చదువుకుంటున్నాడు. ఎల్లమంద అమెరికాలో ఉన్నాడు. జక్కరం గ్రామంలో మాదిగవాడలో ఎల్లమంద తండ్రీ తల్లీ అన్నతమ్ములూ, అక్క చెల్లెండ్రూ, చుట్టపక్కలూ ఆ గుడిసెలో, ఆ వాసనలో ఆ మకిలిలో, ఆ చినిగిన గుడ్డల బీదతనంలో, ఆ తిండిలేని ఆకలి హీనతలో, అలాగే ఒకరకం ఆనందంతోనే కాలం గడుపుతున్నారు.

ఆ ఆనందం ఏమి ఆనందం అని ఎల్లమందమూర్తి పళ్ళు బిగించి అనుకున్నాడు. తన వాళ్ళకు ప్రయత్నం చేసే శక్తిలేదు, జ్ఞానమూలేదు, ప్రయత్నం చేయాలన్న భావమూ లేదు. మహాత్ముని పవిత్ర శంఖారావంలో స్వరకల్పన, తాళము, ఆనందమూ, వాళ్ళ పల్లెలకు వినబడుతుందా?

౨

ఎల్లమంద బాగా పొడుగ్గా ఎదిగి అయిదడుగుల పది అంగుళాల ఉన్నతి సంపాదించుకొన్నాడు. దేహం ఒక స్వచ్ఛత పొందింది. జ్ఞానం అతని మెదడు తలాల్లో నిత్యజీవ పవిత్రగంగా ఘరీ వేగంతో ప్రవహిస్తున్నది.

చక్కని అమెరికను దుస్తులతో అమెరికన్ వేషంతో ఎల్లమంద జపాను ఓడలోంచి దిగేసరికి లయొనెల్, లయనెల్ భార్య ఎలిజబెత్తూ, జెన్నిఫర్ నవ్వుతూ ఎదురు వచ్చారు. లయొనెల్ చేతులు చాచి వచ్చి ఎల్లమంద చేతులు గట్టిగా పట్టుకొని జాడించాడు. ఎల్లమంద సంతోషం వర్ణనాతీతమే! ఎల్లమంద లయనెల్ భార్యను బాగా ఎరుగును. ఎలిజబెత్ కూడా "మూర్తి" అంటే ఎంతో స్నేహంగా ఉండేది, ఇంగ్లండులో. ఇంక మూర్తీ కళ్ళ ఎదుట ప్రత్యక్షమయిన దివ్య సౌందర్య నిధి ఎవరూ?

ఒహో! ఒక్క నిమిషంపాటే అనుకో, అతడు ఆనవాలు పట్టలేక పోయాడే! ఈ బాలిక జెన్నీ! అన్నగారి హృదయం చూరగొన్న మురిపాల చెల్లెలు జెన్నీ! లయనెల్ అన్ని పొగడ్తలు ఈ బాలికవే! ఎంత అందమయిన బాలిక! సన్నగా బంగారు శలాకులా, మళ్ళీ తగిన బలంతో పొట్టిగా ఉన్న ఈ బాలిక అపశ్రుతి ఏమీలేని సౌందర్యాల నిధి!

ఎల్లమంద లయనెల్ భార్య ఎలిజబెత్తుకు, టోపి తల పైన నుండి తీసి నమస్కరించి కరస్పర్శచేసి, "ఎలిజబెత్! నీకు మా భరత భూమి కూడా బాగా సరిపడిందిలా ఉందే! నీ ఇంగ్లీషు గులాబులు ఇండియా ఎండలకు ఏమీ తగ్గలేదు." ఎలిజబెత్ నవ్వుతూ, "మీ ఇండియా, రంగుల సౌభాగ్యాల సౌరభాల దేశమయ్యా! నాకు ప్రథమ పరిచయం ప్రేమ, ద్వితీయ పరిచయంతో గాఢ ప్రణయమే ఉద్భవించింది." అని అన్నది.

లయొనెల్ జెన్నీని చూపిస్తూ, "ఈ అల్లరి అమ్మాయి ఎవరో ఆనవాలు పట్టగలవా?" అన్నాడు.

"అల్లరి అమ్మాయినే ఆనవాలు పట్టాను." అని ఎల్లమంద చిరునవ్వుతో అన్నాడు.

“మా జెన్నిఫర్! జెన్నిఫర్!! ఈమే మూర్తి!” అని వారిరువురను ఎరుకపరిచారు. ఎల్లమందకు ఆమె చేయి ఇచ్చింది. ఇద్దరూ కరస్పర్శ కావించుకున్నారు. మాటలు లేవు. ఇద్దరూ ఒకరికొకరు తీక్షణంగా చూచుకున్నారు. ఎల్లమంద గుండె అతివేగంగా కొట్టుకొన్నది. ఆమె హృదయమూ ఎందుకో వేగంగా కొట్టుకొంది. తెప్పరిల్లి జెన్నీ “అమెరికానుంచేనా మీరు వస్తున్నది?” అని ప్రశ్నించింది.

ఎల్లః దారిలో జపానులో పదిహేను రోజులు ఆగి ఆ దేశంలోని ఇంజనీరింగు విధానాలన్నీ పరిశీలించాను.

జెన్నీః ‘దయబుటూ’ను చూచారా?

ఎల్లః దివ్య బుద్ధ విగ్రహం పరమ సౌందర్యవంతంగా ఉంది. అలాంటి విగ్రహాలు ఆ రకంగా మన దేశంలో లేవు. అయినా ఈ భావం మన దేశంనుంచే జపాను వెళ్ళిందని ఆశ్చర్యము పొందాను.

ఎలిజః మొన్న మేము శ్రావణబెలగోలా వెళ్ళి బ్రహ్మాండమయిన విగ్రహాన్నొకదాన్ని చూచివచ్చాము.

ఎల్లః దాన్ని గురించి విన్నాను.

లయోః మా విజ్జీకి ఎల్లా తెలిసిందో నేను చార్జీ పుచ్చుకొని మా ఇద్దరి కాపురం తిరుచునాపల్లిలో పెట్టిన వారం రోజులనుంచీ శ్రావణబెలగోలా వెళ్ళాలని పట్టుపట్టింది.

ఎలిజః ఏముంది, నేను హిగిన్‌బాదమ్స్‌లో యాత్రికుల గ్రంథాలన్నీ కొన్నాను.

వారందరూ పోయి టాక్సీ కారులో ఎక్కారు. కస్టమ్సు వారు ఎల్లమంద మూర్తి వస్తువులు తనిఖీచేసి, వేయవలసిన వానికి పన్ను విధించి ధనం తీసుకొని రశీదులు ఇచ్చినారు. సామానులన్నీ ఒక టాక్సీలోవేసి రెండవదానిలో తామెక్కి అంతా కానుమెరా హోటలుకు చేరారు.

ఎల్లమందకు ఇంగ్లీషు హోటల్లో ఉండడానికి ఇష్టం లేదు. అతన్ని ఎదుర్కొనడానికి వీళ్ళు ముగ్గురూ తప్ప ఇంక ఎవ్వరూ రాలేదు. హరిజన సేవాసమితి కార్యాలయానికి వచ్చి తెలుసుకోవలసినదని, “కానుమెరా’కు ఉత్తరం వచ్చింది.

అతన్ని అక్కడ వదిలి లయొనెల్ ఎలిజబెత్, జెన్నీలు తమ ఇంటికి పోయారు. జెన్నీకి ఛాంపేను త్రాగినట్లు ఏదో హుషారుగా ఉంది. ఎల్లమందమూర్తి భోజనంచేసి కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకొని, సాయంకాలం అయిదుగంటలకు జెన్నీగారి ఇంటికి తేనీటికి వెళ్ళ నిర్ణయమైంది.

నాలుగు గంటలకు వేషం వేసుకొని టాక్సీ చేసుకొని, మూర్తి హరిజన సేవా సంఘ కార్యాలయానికి వెళ్ళినాడు. అక్కడ పనిచేసేవారికి మూర్తి తన విలాసం ఉన్న చీటి ఇచ్చినాడు.వారు కూచోండనీ కార్యదర్శిగారు పని ఉండి రాలేకపోయారనీ, అయిదు గంటలకు వస్తారనీ చెప్పారు. వారిని మళ్ళీ దర్శనం చేసుకొంటానని చెప్పి అక్కడ సెలవు పుచ్చుకుని వెళ్ళిపోయినాడు. సరిగా అయిదు కొట్టేసరికి జెన్నిఫర్ ఇంటి గుమ్మం మూర్తి ఎక్కినాడు.

వెళ్ళగానే జెన్నీగారి సేవకుడు, ఎల్లమంద టోపీ అంది పుచ్చుకున్నాడు. జెన్నీగారి తల్లి, తండ్రి గ్రామాంతరం వెళ్ళారని, లయొనెల్, అతని భార్య జెన్నీకి అతిథులుగా ఉన్నారనీ జెన్నీ ఎల్లమందమూర్తికి చెప్పింది. లయొనెల్, ఎలిజబెత్తులు వీరిరువురు కూర్చున్న కడకు వచ్చారు. మూర్తి నమస్కరించాడు. తేనీరు అయిదున్నరకు, ఆ తర్వాత నలుగురూ కలిసి వెస్ట్‌ఎండ్ సినిమాకు వెళ్ళి అక్కడ ప్రదర్శితమవుతున్న మంచి చిత్రం ఒకటి చూడడం, తర్వాత నలుగురూ కానుమెరా హోటలులో మూర్తికి అతిథులుగా భోజనం చేయడం, భోజనం ముందు నాట్యం. ఆ రోజు కానుమెరాలో నాట్యదినం. నాట్య కార్యక్రమం తెల్లవారగట్ల రెండు మూడింటివరకూ సాగుతుంది. ఇది మనవారి కార్యక్రమం.

నలుగురూ హాలులో కూచుని చెకచెక కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. మూర్తిచేత జెన్నీ చక్కని ప్రోత్సాహం ఇస్తూ మాట్లాడిస్తున్నది. అతని స్వప్నాలు ఆశయాలు చిన్ననాటి స్థితి మొదలయిన విషయాలు సినిమా బొమ్మల్లా వాళ్ళ హృదయావనికలపై దృశ్యమై మాయమైపోతున్నవి.

మూర్తి: మా ఇళ్ళలోకి దూరి వెళ్ళాలి!

జెన్నీ: సముద్రం ఒడ్డున పల్లెవాళ్ళ ఇళ్ళలా!

మూర్తి: పల్లెవాళ్ళ ఇంటికి పెద్దకులం వాళ్ళెవరయినా రావచ్చును. ఇంట్లో ప్రవేశించి కూచోవచ్చు.

జెన్నీ: మీ ఇళ్ళకు ఎవరూ రారు మూర్తిగారూ!

మూర్తి: నన్ను గారూ, గీరూ అనకు జెన్నీఫర్!

జెన్నీ: అయితే నువ్వు నన్ను జెన్నీఫర్ అనే పేరుతో పిలవకు ‘జెన్నీ’ అని పిలువు.

మూర్తి: అలాగే! మా గరువుగారి కొమరిత పేరు ‘జోను’ నన్ను ‘జో’ అని పిలవమనేది. అలాగే పిలిచాను.

లయనెల్: గురువని ‘మాక్ పెరని’ పిలుస్తువా మూర్తి!

మూర్తి: అవును “లయ!”

తేయాకు నీరు త్రాగినారు. ఎంతో సంతోషంతో కాలం గడిచిపోయింది.

ఎలిజబెత్తు జెన్నీలు సినీమాకై దుస్తులు మార్చుకొనడానికై వెళ్ళారు. మూర్తి లయొనెల్ సిగరెట్లు త్రాగుతూ కూచుంటే, లయనెల్ తన ఉద్యోగం విషయం అంతా మూర్తికి చెప్పినాడు.

వారంతా కలిసి సినిమాకు వెళ్ళినారు. జెన్నీ మూర్తి ప్రక్కనే కూచుని ఉంది.

ఈ మూర్తి నలుపు. తన చక్కని గులాబి రంగు ముందు మూర్తి నలుపు రాక్షసి బొగ్గు నలుపు. ఆమె వీళ్ళంతా ఒకనాడు నీగ్రోజాతి వారేమోననుకుంది. సినీమా చూసి, వారు ముప్పురూ భోజనపు దుస్తులు మార్చుకోవడానికి ఇంటికీ, మూర్తి కానుమెరాకు వెళ్ళినారు.

మూర్తిని అఖిల భారతీయ ప్రభుత్వంవారు తమ ఇంజనీరింగు శాఖలోనికి

తీసుకోవాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. దాని విషయమై, మూర్తికి, కేంద్ర ప్రభుత్వానికి చేరాల ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరుగుతున్నాయి. ఈలా జరగడానికి కారణం మూర్తి గురువుగారు అమెరికానుంచి మూర్తి విషయం రాజప్రతినిధికీ, ఇంగ్లాండు భారత కార్యదర్శికీ రాయడమే'

మూర్తి విషయం కానుమెరావారికి తెలిసింది. వారికి ఎంత గౌరవమో కలిగింది. రంగుతేడా కాని మేధావంతుడైన ఇంగ్లీషు "నీలరక్తపు" పెద్దమనిషితో సహా సమానంగా సంచరిస్తున్న మూర్తి అంటే ప్రేమ కుదిరింది. కానొమెరా మేనేజరు మూర్తిని అమెరికా విషయాలు అనేకం అడిగి తెలుసుకోవడం అంటే సరదాపడసాగినాడు.

మూర్తి వేషం మార్చుకుని సరిగ్గా అనుకున్న సమయానికి క్రిందికి దిగినాడు. జెన్ని, లయనెల్, ఎలిజబెత్తులు కారు దిగినారు.

లయొనెల్, జెన్నీ, ఎలిజబెత్తులు కొంచెం ఛాంపేను త్రాగినారు. మూర్తి తాను త్రాగనని కాంగ్రెసు నాయకులకు వాగ్దానం ఇవ్వడంచేత ఏవైనా రంగునీళ్ళు త్రాగేవాడే. కాని వాట్లజోలికి వెళ్ళలేదు. లయొనెల్ మూర్తిని చాలామంది తన మిత్రులకు ఎరుకపరచినాడు. వాళ్ళకు మూర్తి అంటే అంత గౌరవమేమి ఉంటుంది. "ఒక వెధవవాయి నిగ్గర్" అనుకున్నారు. కాని వాళ్ళందరికీ ఎలిజబెత్తుతో, జెన్నీతో నాట్యాలు కావాలి.

జెన్నీ, మూర్తికి ఆరు నాట్యాలు ఇచ్చింది. రెండు మూడు ఇతరులకు ఇచ్చింది. మూర్తితో కలసి బయట కూచుని మాట్లాడడం ఏర్పాటు చేసుకుంది. రెండు నాట్యాలు ఎలిజబెత్తుతో నాట్యమాడడానికి ఎలిజబెత్ నడిగి ఆమె అనుమతి పొందాడు.

మూర్తి ఎంతో అందంగా నాట్యం చేశాడు. జెన్నీ అతని చేతులలో ఇమిడి అతనితో నాట్యం చేస్తుంటే, ఆమె ఇంతకుముందు ఎవరితో నాట్యం చేస్తున్నా అనుభవించని ఆనందం అనుభవించింది.

అతడామెను ఏ లోకానికో తీసుకుపోయేవాడు. అతని అడుగు గోదావరి ప్రవహింపులా ఉంది. అతని స్వరూపము కంచుతో పోతపోసిన అపోలో విగ్రహంలా ఉన్నది. నడుం చుట్టూ చేయివేసి అతడు తన్ను తేల్చుకొని పోతూవుంటే జెన్నీకి హృదయము కరిగిపోయింది. ఆనందంతో ఆమె అతనికి మరింత దగ్గరగా వచ్చింది. చివరకు అతన్ని అదిమివేసుకొన్నది.

అతడు పురుషుడు, ఆమె స్త్రీ! యుగయుగాల నాటి నుండీ ఆమె అతణ్ణి కోరింది. అతడు ఆమెను కోరినాడు. గుహలలో, పొలాలలో, పట్టణాలలో, ఈజిప్టులో, గ్రీసులో, అరేబియాలో, చీనాలో, అమెరికాలో, జర్మనీలో, ఇంగ్లండులో, ఇండియాలో, నూగినియాలో, ఒకరినొకరు వాంఛించారు. కలుసుకొన్నారు. గాఢమధుర మత్తతాశ్లేషాలలో పరిమళ చుంబనాలలో వివశత్వం చెందారు. ఆమెకు ఒడలు తెలియలేదు. అతనికీ తెలియలేదు. ఇద్దరూ ఉప్పొంగిపోయినారు. నాట్యంలోనుండి నెమ్మదిగా హోటలు తోటలోనికి చేరారు. జెన్నీ కళ్ళు నక్షత్రాలులా మెరుస్తున్నవి. అద్భుత సౌందర్యవతి యని పేరుగన్న ఆ బాలిక ఈ సమయంలో సౌందర్యానికే సౌందర్యం దిద్దే సౌందర్య సంపూర్ణ అయింది.

ఇద్దరు కొంచెం చీకటి ఉన్న ఓ పూపొదరింటి మాటున వేయబడిన సోఫాలో చదికిలబడినారు. ఇద్దరికీ మాటలు లేవు. జెన్నీ అతని భుజాలపై రెండు చేతులువేసి "మూర్తి, నేనే నిన్నే... ప్రేమిస్తున్నానని... తెలుపుతున్నాను. నువ్వూ నన్ను ప్రేమిస్తుంటే నన్ను - నా పెదవుల్ని ముద్దు పెట్టుకో!" అని మధురమయిన వాక్యాలు పలికింది.

ఆ వాక్యాలు అస్పష్టంగానే! అతడు ప్రేమ ఎరగడు. స్త్రీలను వాంఛించకపోలేదు. కాని తన వ్రతం చొప్పున పరదేశాలలో ఉన్నప్పుడు బాలికల జోలికిపోలేదు. నాట్యం నేర్చుకొన్నాడు. ఇంగ్లీషు బాలికలతో నాట్యం చేయడం నేర్చుకున్నాడు అంతే! అతన్నీ కొందరు బాలలు కోరారు. అతడు తల్చుకుంటే పొందు కూడడానికి అదనులు దొరక్క పోలేదు. కాని త్రాగుడును ఏలా అతిదూరంగా ఉంచేశాడో, అలాగే స్త్రీ తోటి సంబంధాలు అతి దూరంగా ఉంచేశాడు.

పైకి కనబడేవారి తెలుపురంగు ప్రవహించే గులాబీ రంగులు ఎల్లమందకు గుండె కొట్టించిన మాట నిజమే! కాని తన జాతి నల్లరంగు, తన జాతి గుడిసెలు; తన జాతి వాడలు, దుర్గంధము, దుర్భరస్థితి, మురికిగుడ్డలు, కుళ్ళిన మాంసము, చదువులేని తనము నాగరికతలో అది ప్రాథమిక స్థితి - అతనికి అలాంటి సమయాలల్లో మరింత భయం కొలిపేవి. అతడు వణికిపోయేవాడు.

తన సంఘంకన్న హైన్య స్థితిలోవున్న సంఘాలు ప్రపంచమంతా ఉన్న మాట నిజం! మంచి స్థితిలో ఉన్న సంఘాలు వాని ప్రయత్నాలమీదనే అవి ఉన్నతస్థితికి రాగలిగాయి. కాని ఆఫ్రికాలో నీగ్రోలు, అండమాన్సు నూజిలాండు, బోర్నియాలలోని ఆదిమవాసులు తన భారతదేశములో తన సంఘంవలె ఉండే ఇతర సంఘాలు, నాగులు, వేప్చాలు, శబరులు, చెంచులు, యానాదులు, భంగీలు, పెరయాలు, మాలమాదిగలు, డోంభీలు, చచ్చుటివాళ్ళు, వోర్లీలు, బిల్లులు కోతులు, గోండులు, సంతాలులు వీరందరి స్థితీ! బర్మాలో వారిస్థితీ! వీరందరూ అలాంటి పరమ హైన్య దశలో విముక్తి లేకుండా ఉండిపోవలసినదేనా? అని ఎల్లమందకి జెన్నీ ఎదుట కూర్చుండి ఆమెను దగ్గిరగా తీసుకొన్న ఆనందంలో, ఆమె తన్ను ముద్దు పెట్టుకోమని అడిగిన ఆనందంలో ఒళ్ళు ఝల్లుమంటుండగానే ఈ ఆలోచన అతన్ని విద్యుచ్ఛక్తిలా ఆవరించుకొంది.

కాని, అతని దేహాన్ని హృదయాన్ని జీవితాన్ని అలుముకొని ఉన్న గాఢపిపాస ఒక్కసారిగా ఉప్పొంగిపోయింది. అతడు జెన్నీని అతిక్రాంతాలింగనంలో అదిమికొని ఆమె పెదవులను మహోద్రేక చుంబనాన అదిమి వేసినాడు.

ఆ యిరువురికీ సర్వప్రపంచమూ మాయమయినది. వారిరువురూ ప్రపంచానికి, కాలానికీ అతీతమైపోయినారు. కాలమే ఆగిపోయినది!! వారు కౌగిలింత విడినారు. అతడు వణికే కంఠంతో “జెన్నీ, నన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటావా?” అని అడిగాడు.

ఆమె మాట్లాడక అతని మెడచుట్టూ చేయి వైచి తల వంచుకొని అతని పెదవులను ముద్దుపెట్టుకుంటూ ఉప్పొంగే తన అధరాన్ని అతని విశాల వక్షానికి అదిమివేసి “నీకోసం, నీకోసం ఇన్నేళ్ళు కనిపెట్టుకుని ఉన్నాను!” అన్నది.

ఆ సమయం అయిన్‌స్టెయిను రెలెటివిటీ సిద్ధాంతాన్ని మించిన సమయం.

ఆ సమయంలో మనుష్యుడు అన్ని స్థితులను దాటిన దివ్యస్థితిలో ఉంటాడు.

“నేను ఎంతో అదృష్టవంతుణ్ణి జెన్నీ!”

“నేను అదృష్టవంతురాలిని మూర్తీ!”

"నేను నికృష్టుడయిన హిందూజాతి అధమ సంఘానికి చెందినవాణ్ణి!"

"మా సంఘానికి ఏ స్థితీ లేదు మూర్తీ!"

"నువ్వు దేవకన్యవు!"

"అది వట్టి పొగడ్త!"

"నన్ను గురించి ఏమీ ఎరగవు, ఎలా నన్ను ప్రేమించగలిగావు?"

"నిన్ను గురించి నాకు తెలిసినంత నీకే తెలియదు!"

"నేను ఈ దేశం వచ్చి కొద్దిరోజులే అయింది."

"నిన్ను ఏళ్ళ తరబడి ఎరుగుదును."

"ఈ నా ప్రేమ -"

"నీ ప్రేమ కాదు - మన ప్రేమ!"

"మన ప్రేమ విషయం మీ తల్లితండ్రులూ, లయొనెలూ విని ఏమంటారు?"

"నా అంత అదృష్టవంతురాలు లేదంటారు?"

వారిద్దరూ మరీ మరీ గాఢంగా అదిమి వేసికొన్నారు.

"రా! మూర్తీ, నా దివ్యభర్తా! రా! మళ్ళీ ఆ నాట్యంలోకి వెళ్ళలేను. మనం ఏ చక్కని ప్రదేశానికైనా పోయి అక్కడ ఏవో మధురమయిన, పిచ్చివైన అత్యంతార్థవంతాలయిన మాటలు చెప్పుకుందాము! రా!" అని జెన్నీ అన్నది.

అతడు లేచి, ప్రణయసరస్నాతుడయిన వానివలె జెన్నీని తన కదిమికొని ముద్దులిచ్చి ఆమె కారుకడకు కొని పోయినాడు. వారిద్దరూ అప్పుడే పన్నెండు కొట్టినదని, తెలుసుకొని, రెండు గంటల కాలంవరకూ సముద్రతీరం వరకూ వెళ్ళివద్దామనుకున్నారు.

౨౪

ఆమె తన కారు నడుపుకొంటూ అతన్ని తీసుకుపోయినది. తన కారు నడిపేవానితో అక్కడే ఉండమనిన్నీ, తన అన్నగారు అడిగితే ఇద్దరూ కలిసి సముద్ర తీరానికి వెళ్ళినారనీ చెప్పమని వారు బయలుదేరినారు.

ఆమె ప్రక్కనే అతడు అధివసించి ఉన్నాడు. ఆమె "నేను అందమయినదాననేనా మూర్తీ?" అని అడిగింది. "నువ్వా! ప్రపంచములో ఒక్క బాలికన్నా నీ ఎదుట తగుదునని సౌందర్యం విషయంలో నిలవగలదా జెన్నీ?"

"బడాయి పొగడ్త!"

"పొగడ్తా! కాని నా వంటి శుద్ధ నీగ్రో మాటో?"

కారు ఆపుచేసి, "నన్ను అలా అవమానించినందుకు చూడు ఏం చేస్తానో?"

"నిన్ను అవమానించడమా?"

"అవును! నా ప్రియతముణ్ణి నీగ్రో అంటావా దుర్మార్గుడా!"

"ఇంత చదువుకున్నవాడవు శాస్త్రజ్ఞుడవు, శాస్త్ర పరిశోధకుడవు, నువ్వు కూడా ఏదో పారలౌకిక సంబంధమైన మాటలంటావేమి మూర్తీ?"

"నువ్వు దేవకన్యవు. దేవకన్యల ఎదుట ప్రాపంచికపు మాటలు ఎలా వస్తాయి?"

"నన్ను పొగడకు. సంపూర్ణంగా ప్రాపంచిక వాసనలలో మునిగివున్న దానిని నేను."

"అది నమ్మమనేనా నీ ఉద్దేశం?"

"ఆ!"

"అయితే నువ్వు నన్నెలా ప్రేమించగలిగావు?"

"అమెరికా వెళ్ళి పెద్ద విద్య నేర్చుకు వచ్చిన మొనగాడవు!"

"అవును! భారతదేశంలో అతి నికృష్ణ సంఘానికి చెందిన హీనుణ్ణి!"

వారిద్దరూ పకపక నవ్వుకున్నారు.

ఆ వెన్నెలలో ఆమె అతని ఒడిలోకి ఒక వాగు ఇంకో వాగులోనికి ఒదిగినట్లు వాలిపోయినది. అతడామెను తన హృదయాన బిగియార కౌగలించుకొని, అమిత భక్తితో ప్రణయంతో, ఆనందావేశంతో ఆమె మోము, జుట్టు, కన్నులు, చెవులు, మెడ, వక్షసీమ, భుజములు ముద్దు పెట్టుకున్నాడు.

వారు ఒకరి నొకరు చూచుకుంటారు. పిచ్చిమాటలు పలుకుకుంటారు.

ఇంతలో ఇద్దరికీ ఒక్కసారే లయొనెల్ జ్ఞాపకం వచ్చినాడు.

ఇద్దరూ చటుక్కున లేచి ఒకరి నడుంచుట్టూ ఒకరు చేతులు అదిమిపట్టి రోడ్డుమీద ఉన్న కారుకడకు పరుగుపెట్టారు. కారులో ఎక్కి కానొమెరాకు చక్కా వచ్చారు.

కారుదిగి ఇద్దరూ తిన్నగా నాట్యంచేసే మందిరంలోకి పోయేసరికి లయొనెల్ నిలుచుండి, సోఫాపై కూర్చున్న భార్యతో ఏదో వాదిస్తున్నాడు.

ఎలిజబెత్తు గుమ్మంలో వచ్చే ఈ యువజంటను చూచి "అరుగో వస్తున్నారన్నది!" ఆమె భర్త తిరిగి, వీరిద్దరిని చూచి గబగబ రెండంగలలో వీరిద్దరికడకూ వచ్చినాడు. చిరునవ్వు నవ్వుతూ వీరిని చేరి, వారి మోములు చూచి, వారి ఫాలాలలో నృత్యం చేస్తున్న కాంతులు చూచి, వారి రహస్యము చటుక్కున గ్రహించినాడు.

తడబడుతూ ఎల్లమందమూర్తి "లయో! నీ... నీ... సోదరి నన్ను ధన్యుణ్ణి చేసింది. నన్ను వివాహం జేసుకోడానికి ఒప్పుకుంది. నీ అనుమతి... అనుమతి ఇవ్వ

ప్రార్థిస్తున్నాను!" అన్నాడు. వెంటనే లయొనెల్ మూర్తి చేయి దొరకపుచ్చుకొని, ఊడించి, "నా అభినందనాలు, మూర్తీ! ఈ పవిత్ర క్షణంకోసం కలలు కన్నాను. కోరాను, భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించాను. అలాంటిది నా అనుమతెందుకూ అనుమతి అయిదేళ్ళ క్రిందటే ఇచ్చాను," అన్నాడు.

చెల్లెలిని దగ్గరకు తీసుకొని, ఆమెను నుదురుపై ముద్దిడి, "రండి! విజ్జీకి చెబుదాము!" అని మూర్తివైపు తిరిగి, నువ్వు విజ్జీతో ఈ నాట్యంలో పాల్గొనవలసి ఉంది. నువ్వు సమయానికి లేక ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయావని, ఆమెగారికి కోపం వస్తే, నేను నీ తరపున క్షమాపణ అడుగుతున్నాను." అన్నాడు.

మూర్తి తెల్లబోతూనే ఎలిజబెత్ కూర్చున్న తావుకు వెళ్ళి "ఎలిజిబెత్! నన్ను క్షమించాలి! నేనూ జెన్నీ కలిసి సముద్రం ఒడ్డుకు వెళ్ళాము. జెన్నీ నన్ను వివాహం చేసుకొని నా జన్మ పవిత్రం చేయడానికి ఒప్పుకొంది! ఆ విషయం మాట్లాడుకొంటూంటే ఆలస్యమయింది. నన్ను క్షమించమనీ, మా ఇద్దరినీ అభినందించమనీ ప్రార్థిస్తున్నాను." అని చేయి చాపినాడు.

ఎలిజబెత్తు ముఖంలో కోపకాంతులు మాయంకాలేదు. ముందుకు చాపిన అతని చేతిని ఆమె గమనించదలచకోలేదు. "నువ్వు క్షమాపణ అడగనక్కరలేదు, నీ నాట్యం లేకపోయినందువల్ల నా మనస్సు ఏమీ కలతపొందలేదు! కాని నా మాట జెన్నీ వినేటట్లయితే ఒక నిగ్గర్ను పెళ్ళి చేసుకోవద్దని ఆమెకు నా హృదయపూర్వకమైన సలహాయిస్తున్నాను. అని లేచి, భర్తవైపు తిరిగి నాకు తలనొప్పిగా ఉంది. ఇంటికి పోవాలి!" అని బయలుదేరింది.

వారందరి మధ్యా ఒక పిడుగు పడింది. మూర్తికి వేయి బాంబులు మీద పడినట్లయింది. అతని హృదయంలోని రక్తం మాయమై స్పందనమాగిపోయింది.

లయొనెల్ నోటమాటలేదు. అతడు చైతన్యముడిగి అలాగే నిలుచుండిపోయినాడు. కాని జెన్నీ మొదట ఒక నిముషం ఆశ్చర్యంతో, తర్వాత కిలకిలనవ్వి.

"అన్నా! ఎలిజబెత్తు చిన్న బిడ్డ! పో ఆమెను సముదాయించు. మేం ఇద్దరం ఇక్కడే తోటలో ఒక గంటసేపు కూర్చుంటాము. తర్వాత ఇంటికి వస్తాను" అని అన్నగారిని తోసింది. లయొనెల్ మూర్తి రెండు చేతులు పట్టుకొని. విజ్జి తరఫున ప్రార్థిస్తున్నాను. ఆమెను నన్ను క్షమించు మూర్తీ!" అని దీనంగా వేడుకున్నాడు.

మూర్తి కన్నులు మెరిసినాయి. స్నేహితుని చేతులు గట్టిగా పట్టుకొని, ఈరోజు వచ్చినాను. ఒక్క రోజులో నా చరిత్ర పదియుగాల చరిత్రై నడిచింది. నా హృదయ పూర్వకంగా ఎలిజబెత్తును క్షమాపణ వేడుకుంటున్నాను." అన్నాడు.

లయొనెల్ తమ కారులో కూర్చుని ఉన్న భార్య దగ్గరకు వెళ్ళిపోయినాడు.

ఎల్లమందమూర్తి చేయి పట్టుకొని జెన్నీ, "రా ప్రియతమా! ఇటలీ విరుచుకుపడితే, అబ్సీనియా పెట్టిన మోము ధరించావేమిటి? రా!" అని అతనిని తోటలోనికి తీసుకు పోయింది.

తోటలో మునుపు కూర్చుండిన బెంచిమీదే వారిద్దరూ కూర్చున్నారు.

"మూర్తి నేను డాక్టర్ను!"

"నేను నీ విషయం అంతా అడుగుదామనుకుంటున్నాను." "నువ్వు ఈరోజే వచ్చావు! ఈ రోజున సంఘటించిన విచిత్ర పరిణామాలన్నీ ఈరోజు కోసమే ఎదురు చూస్తున్నాయి."

"అంటే?"

"నీ అనుమానపూర్వకమయిన ప్రశ్న నాకు అర్థమయింది. ఎలిజబెత్తు కోపం కూడా ఈరోజు కోసమే కనిపెట్టి ఉన్నదా? అని అడగదలచుకొన్నావా! తప్పకుండా. మా ఎలిజబెత్ హృదయంలో నిండివున్న ఇంగ్లీషుతత్వం మాయం కాలేదు. ఆమె దృష్టిలో మా లయొనెల్ ఇంగ్లీషువాడే! ఒకవేళ ఎప్పుడైనా అచ్చుమయిన ఇంగ్లీషు రక్తం ప్రవహించే వాడు కాడు తన భర్త అని ఆలోచన వచ్చినా అది ప్రేమచే సమాధాన పెట్టుకుంటుంది. కాని, సాధారణంగా భారతీయులంటే ఆమెకు నిరసనా, వాళ్ళు బానిసలన్న భావమూ తన బోటివారిదే. ఈ రాజ్యమన్న అహంభావము ఆమె జీవితంలోనుండి పోలేదు. అవి పోవడానికి నువ్వూ నేనూ కారణభూతులం అవుతామేమో!" అని పలికింది.

పదినిమిషాలు మాటలులేక వారలా కూచుండి పోయినారు.

దీర్ఘ వినీల పక్ష్మాల వితానం క్రిందనుండి తన పురుషుణ్ణి జెన్నీ తొంగిచూస్తూ, "ఈ మహాపురుషుడు మళ్ళీ స్పృశించడానికి కూడా ఎంత సందేహిస్తున్నాడు?" అనుకుంది.

వెంటనే ఆమె అతని మెడచుట్టూ చేతులు పోనిచ్చి "మూర్తీ! లోకం తలక్రిందు లయినా జెన్నీ నీదే!" అని అతని తలవంచి అతని పెదవులు అతిమధుర పరీమళయుక్తమయిన ప్రణయగాఢతతో అదిమి వేసింది.

చతుర్థ భాగం
జలపాతం

౧

మూర్తి నాలుగు రోజులు మదరాసులో ఉండి, కాంగ్రెసు నాయకుల్ని, కాంగ్రెసు మంత్రివర్గాన్నీ, హరిజన సేవాసంఘు నాయకుల్ని చూచినాడు.

వైస్రాయి: ఆంతరంగిక కార్యదర్శి నుండి పన్నెండు దినాలయిన వెనుక ఒక తారీఖు రోజున ఢిల్లీ రావలసిందని ఉత్తరం వచ్చింది. ఈ అయిదవ దినాన రాష్ట్ర గవర్నరు గారిని దర్శించినాడు.

ఈ అయిదు దినాలూ, తాను అమెరికాలో గడిపిన సంవత్సరాలూ మొదలయినవి చర్చించాడు. అందరూ అతన్ని మెచ్చుకుంటూ మాట్లాడారు. కాని అతని కర్తవ్యం ఎవ్వరూ నిర్ణయించలేదు.

లయొనెల్ ఎలిజబెత్తు చేసింది తప్పు అని ఎలా చెప్పగలడు? భార్యతో మూర్తిని పొగడి తమ స్నేహం ఎంత పవిత్రమో ఆమెకు తెల్పినాడు .

"మీ స్నేహం పవిత్రం కాదని నేను ఊహించలేదు. అంత మాత్రాన అతణ్ణి నీ చెల్లెలు వివాహం చేసుకొనడానికి నేనెలా సమ్మతించగలను?"

"వివాహానికి ప్రేమ ముఖ్యమంటావా లేక జాతి, సంఘము, రంగూ, ముఖ్యమా ప్రియా!"

"నువ్వు గజం పొడుగు ముందుకు వచ్చిన పెదవులు కలిగి, ఊలు జుట్టుతో, పీపాలాంటి కడుపుతో ఉన్న ఆఫ్రికా పిగ్మీ పిల్లను ప్రేమించగలవా?"

"ప్రేమించడం జరిగిన వెనుక ప్రేమను గురించి మాట్లాడాలి కదా! ఇక్కడ జెన్నీ మూర్తినీ మూర్తి జెన్నీని ప్రేమించుకొంటున్నారు గదా!"

"మూర్తి ఒక రిక్షాలాగే కూలీ అయితే వారి ప్రేమను నువ్వు ఒప్పుకుంటావా?"

"ఏదో అయితే గియితే అంటే ఏమి లాభం విజ్జీ! నా ప్రాణ స్నేహితుడు నా అనుంగు చెల్లెలూ ఒకరినొకరు ప్రేమించుకుని వివాహం చేసుకుంటే నేను ఆనందపూర్ణుడను కానా?"

"ఓహో కాకేమి? నేను ఉత్తమజాతి ఇంగ్లీషు బాలికను. మా వంశంలో వాడవు నువ్వు! నీకూ నాకూ కలిగిన ప్రేమను లోకం హర్షిస్తుంది."

"ప్రేమకూ లోకానికీ సంబంధం ఏమిటి?"

"ప్రేమించుకునే మనుష్యులు లోకానికి సంబంధం లేకుండా ఉద్భవించారా?"

లయొనెల్ ఏమి చేయగలడు? అతడు విచార పూర్ణ బాధతో క్రుంగిపోయాడు.

"ఇంతకూ మా జెన్నీ విషయంలో నేనేమి చేయగలను. ఆమె జీవితం దారి ఆమె నిర్ణయించుకోవాలి!" అంటూ అతడు తల వాల్చుకొని, తన కచ్చేరీ గదిలోకి వెళ్ళాడు.

ఎలిజబెత్తు మనస్సు కరగలేదు. పైగా, పౌరుషంతో దుఃఖం తెచ్చుకొని కన్నీరు పెట్టుకుంటూ ఆ సోఫాపై కూలబడింది. ఆ చప్పుడు విని లయొనెల్ చప్పున తన గదిలోనుండి చక్కా వచ్చాడు. సోఫామీద వాలి విజ్జీ మూర్ఛపోయినట్టు గడబిడ పడుతున్నది. ఇంతట్లో లయొనెల్ పరిచారికను వాసనమందు తీసుకురమ్మనమని చెప్పి పరుగున వెళ్ళి ఫోను చేశాడు.

పరిచారిక విజ్జీకి ముక్కు దగ్గిర మందు వాసన చూపిస్తూ "యూడికోలోన్"తో తడిపిన గుడ్డతో నుదురు అద్దుతూ ఉన్నది. ఇంతట్లో డాక్టరుగారు చక్కా వచ్చారు.

ఆయన పరీక్షచేసి ఎలిజబెత్తు గర్భవతి అనిన్నీ ప్రథమ గర్భందాల్చి ఉన్న బాలికలు కొంత నరాల సంబంధమయిన గడబిడలకు పాల్పడతారనిన్నీ, కాని పదిరోజులపాటు మందు ఇచ్చి ఆ తర్వాత గర్భబలానికి ఆమె బలానికీ మందు ఇస్తూంటే పురుడు సరీగా జరగగలదని ఆ డాక్టరుగారు లయొనెల్‌కు చెప్పి మందు వ్రాసి యిచ్చారు.

ఇంతట్లో జెన్నీ ఇంటికి వచ్చింది. వదినగారి దగ్గరకు వెళ్ళి కౌగలించుకొని, ఆమెకు రెండు గంటల పరిచర్య చేసింది. విజ్జీకి ద్రవాహారం ఇచ్చి నిద్రబుచ్చింది.

జెన్నీ రెండు రోజుల సెలవుపెట్టి మూర్తితో ఒక్క మహా ప్రవాహానందంతో గడిపింది. అతడు పనిమీద వెళ్ళి మళ్ళీ వచ్చేవరకూ అతనికోసం ఎదురుచూస్తూ వుండేది. అతన్ని సినిమాలకనీ, విహారాలకనీ తీసుకుపోయేది. రాత్రి రెండు గంటలవరకూ అతని ఒడిలో వాలి వుండేది. అసలు నిద్రనేది లేకుండా వుంటే బాగుండుననుకునేదీ.

రెండు రోజులూ అయిన వెనక ఉద్యోగానికి వెడుతూ ఉండేది. పని అయిన వెంటనే తిరిగి తిరిగి ఇంటికి రావడం! రావడంతోటె ఎదురుగా ఎల్లమంద వుండాలని అతనికోసం ఎదురు చూడడం!

ఇదంతా చూచే ఎలిజబెత్తుకు మతిపోయింది. ఆరవ రోజు రాత్రి లయొనెల్ ఎలిజబెత్తులు తిరుచునాపల్లి వెళ్ళి పోయినారు. ఏడవ రోజు ఉత్తరాదికి పెద్ద కొడుకునూ, కోడలినీ, వారి బిడ్డలనూ చూడడానికి వెళ్ళిన ఎడ్వర్డు కార్లయిల్‌గారు ఆయన భార్యా ఇంటికి వచ్చారు.

ఎడ్వర్డు కార్లయిల్‌గారు అయిదు సంవత్సరాల క్రితమే విశ్రాంతి వేతనం తీసుకొని ఉద్యోగం నుండి విరమించారు. అతనికిప్పుడు అరవై రెండు ఏళ్ళు ఉన్నాయి. ఆయన భార్య పేరు డోరిస్. ఆమెకు ఏభై ఎనిమిది సంవత్సరాలున్నాయి.

వారిద్దరూ రావల్పిండిలో పెద్ద కొమరుడు మేజరు రిచ్చర్డుకు అతిథులుగా వుండి, అక్కడినుంచి కాశ్మీరము, ఆల్మోరా, ముస్సోరీ, కరాచీ, జయపురం మొదలయినవి తిరిగి, రావల్పిండి వచ్చి పదిరోజులుండి బయలుదేరి చెన్నపట్నం వచ్చినారు.

కార్లయిల్‌గారి బంగాళా ఇల్లు కీల్పాకులో పూనమల్లీ రోడ్డుమీద పెద్ద తోట మధ్య వుంది. యూరేషియనైనా మదరాసులో వర్తకం చేసేటట్టీ, ఉద్యోగాలలో ఉన్నట్టి బ్రిటీషు పెద్దల గౌరవం పొందుతూ తానూ తన భార్యా బిడ్డలూ వారి ఇళ్ళకు అతిథులుగా పోతూ, తానూ వారిని తమ ఇంటికి విందులకు పిలుస్తూ గౌరవం పొందుతూ వుండేవాడు.

కార్లయిల్ కుటుంబంలో కొందరు ఇంగ్లీషు విధవలను, కొందరు ఇంగ్లీషు బాలికలను పెళ్ళి చేసుకున్న మాట నిజం. ఆ బాలికలూ, ఇంగ్లీషు విధవలూ అంత పెద్ద కుటుంబాలవారు కాకపోవచ్చును. కాని,పదహారణాల ఆంగ్ల రక్తంవారు. మిస్టర్ కార్లయిల్‌గారు ఎంతో చక్కగా ప్రతిభతో ప్రభుత్వానికి భక్తితో పనిచేసి వుండడంచేత ఎం.ఎస్.ఎం. రైల్వేవారికి చీఫ్ యింజనీరు అయిన రెండేళ్ళకు 1924వ సంవత్సరంలో "నైటు బిరుదం పొంది సర్.ఎడ్వర్డు కార్లయిల్‌గారు కె.సి.ఐ." అయ్యారు.

వీరిని ముఖ్య ఇంజనీరును చేయడంలో ప్రభుత్వంవారు రెండు పక్షుల్ని ఒకే బాణంతో కూలవేయగలిగారు సర్. ఎడ్వర్డు కార్లయిల్‌గారు భారతీయుడు. అందుకని ఆయనకే ఈ ఉద్యోగం ఇచ్చాము" అంటూ మొగం అవతలికి తిప్పి "ఎల్లాగైనా ఆంగ్ల రక్తం ప్రవహించేవానికి ఆ మాత్రమయినా చేయకపోతే యెల్లాగు" అని ఒకరినొకరు కళ్లు గీటుకున్నారు.

సర్. ఎడ్వర్డు కార్లయిల్‌గారు ఇంటికి వచ్చారు. వస్తున్నామని తెలియజేయగానే జెన్నిఫర్ తల్లిదండ్రులను ఎదుర్కోవడానికి వెళ్ళింది. ఉండే పరిస్థితులలో ఎల్లమందమూర్తి వచ్చి జెన్నీ తల్లితండ్రులను వివాహానికి అనుమతి అడగడంకన్న, తానే తన మాతా పితరులను ఒప్పించడానికి నిశ్చయం చేసుకొంది.

ఎల్లమందమూర్తి తన స్వగ్రామం వెళ్ళిపోయినాడు.

ఎల్లమందమూర్తి తన స్వగ్రామం వెళ్ళడానికి నిశ్చయించుకున్న రోజు సర్. ఎడ్వర్డు కార్లయిల్ వచ్చిన ముందురోజు. ఆ దినం ఒక్క నిమిషం విడవకుండా అతడు, జెన్నీ తిరిగారు.

"జెన్నీ! ఈ మానవ వ్యవస్థ చాలా విచిత్రమయినది. లోకంలో వున్న స్త్రీ పురుషులు నూరుకోట్ల సంఖ్య. అందులో ప్రేమించటానికి సిద్ధంగా వున్న వారి సంఖ్య కొద్ది కోట్లు అయినా ఈ ప్రేమల పరిణామం, పరిణత, చరిత్రా ఏ రూపాలు పొందుతాయో ఆలోచిస్తూ ఉంటే నాకు 'ఫాష్టు' చూచి దిగ్భ్రాంతుడయిన బ్రహ్మాండము కనబడుతూ వుంటుంది."

"నీకు ఎప్పుడూ ఆలోచనలే, కార్య నిమగ్నత తక్కువ ప్రియతమా?"

"అవును, నీ అద్భుత మూర్తిని సందర్శించిన యువకుడు పనిలేనివాడై లోకం అంతా తిరుగుతూ వుంటాడు."

"లోకంలో ఉన్న యువతీమణులు ఎన్ని జాతులవారు, ఎన్ని దేశాలవారు యెంతెంత అందంగా ఉన్నవాళ్ళు లేరు?"

"అది నిజమే. సౌందర్యశాస్త్రం ప్రకారం అందం కలవాళ్ళు ఒక జాతి అనుకుందాం. ఆ జాతిలో అంతరమయిన జాతులకు చెందిన సౌందర్యవతులను, ఒకరకం మానసిక ప్రవృత్తిగల యువకులు ప్రేమిస్తారు. అందులో ఒక్కొక్క అనుభూతి కారణాలవల్ల ఈ మనుష్యుడూ, ఈ స్త్రీ అని కేటాయింపయివుంటారు. ఆ కేటాయింపయిన జత మనం ఇద్దరం కాబోలు."

"నీ మాటలు అగమ్యగోచరంగా వున్నాయి." అని పకపక నవ్వుతూ జెన్నీ అతన్ని గట్టిగా అదుముకొంది.

"జెన్నీ, కొన్ని యుగాలు నిన్ను వదిలివుండాలి!"

ఆ రాత్రి మెయిలు మీద భీమవరం వెళ్ళిపోయినాడు ఎల్లమందమూర్తి.

౨

ఆ మర్నాడు ఉదయం నిడదవోలులో రైలు మారి. మూర్తి భీమవరంలో దిగాడు. ఇదివరకే తమ పురోహితుడుగారి పేర టెలిగ్రాం అతడు ఈ దినానికి వస్తానని ఇచ్చి వుండడంవల్ల భీమవరం స్టేషనుకు జక్కరంవారూ, భీమవరం వారూ చుట్టుపక్కలవారు హరిజనులెందరో వచ్చి సిద్ధంగా వున్నారు. బండి రాగానే ఎల్లమందమూర్తికి "జయ్" అని వచ్చిన వారందరూ జయజయ ధ్వానాలు సలిపినారు. బండి ఆగగానే ఎల్లమంద దిగినాడు. ప్రజలందరూ పూలమాలలు వేశారు. ఖద్దరు దండలు వేశారు. హరిజన సంఘంవారు యెవరిదో కారు పట్టుకు వచ్చారు. ఎల్లమందను భీమవరం అంతా ఊరేగించి బోర్డు ఆఫీసుదగ్గిర పెద్ద సమావేశం జరిపినారు.

ఎల్లమంద ఉక్కిరి బిక్కిరై, చైతన్యం సగం తప్పి ఈ మహా భావానికి ఉన్న పరమార్థం తర్కించుకుంటూ కూచున్నాడు.

"హరిజనులు యుగయుగాలనుంచి ఇలా వేదన పడిపోతున్నారు. కాని యెవరో ఎల్లమంద వంటి కులోద్ధారకులు ఉద్ధరించి జాతిని తరింపచేస్తారు." అని ఒకరన్నారు.

ఉత్తమ కులాలవారు వింధ్య పర్వతంలాంటి బరువును ఈ కులాలవారిమీద వేసి వుండడంచేత వారు అలా నీచ స్థితిలోపడి ఉన్నారు. తప్పు ఉత్తమ కులాలవారిది. ఇన్ని యుగాలనుంచి, ఊళ్ళ బయటకు నెట్టి, చూడకూడని వారు, ఉచ్చరింపకూడనివారు, గ్రామంలోనికి రానివ్వకూడనివారు అని చెప్పి వారిని, సాంఘికంగా, నైతికంగా, ఆర్థికంగా, విద్యా విషయికంగా, రాజకీయంగా అతి నీచస్థితిలో వుంచిన పరమ రాక్షసులం మనం!" అని ఒక బ్రాహ్మణ యువకుడు మాట్లాడినాడు.

ఎల్లమంద యెప్పుడూ ఉపన్యాసాలిచ్చినవాడు కాడు. అతడు లేచి పది నిమిషాలు తడబడినాడు. అక్కడినుంచి ఎదురుగుండా ప్రేక్షకులు లేరు, ప్రపంచం లేదు. అతని ఎదుట అతడు ఉన్నాడు. అతనికి అతడే మాట్లాడుకున్నాడు.

"ఈ పరిస్థితులు యెలా వచ్చాయి? చరిత్ర అతిక్లిష్టంగా ప్రవహించింది. దానికి ఇవి కారణాలనిగానీ, అవి కారణాలనిగాని ఎవరు నిర్ణయించగలరు? ఆ నిర్ణయించడం వల్ల ప్రయోజనం ఏముంది? నదిలో పడిన మనుష్యుడు ఏలా పడ్డాడో విచారణ చేస్తుంటే అతడు ప్రాణం అర్పించుకోవలసి వస్తుంది. వెంటనే అతన్ని రక్షించాలి.

"హరిజనులకు కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాలు మనుష్యునకు పది యెకరాలకు తక్కువగాని భూమి ఇవ్వాలి. తక్కిన వారి మాట ఎల్లా ఉన్నా హరిజనాది హైస్కూ సంఘాలవారికి తప్పక పట్ట పరీక్ష వరకు చదువు చెప్పాలి. ఆ శాసనం యెవ్వరూ తప్పటానికి వీలులేదు. ప్రస్తుతం దేవాలయాలకు పోవడం వగైరాలన్నీ కార్యక్రమంలో తర్వాత వస్తాయి. అవి కావలసిన మాట నిజమే!"

ఈలా ఈలా మహా వేగంతో మాట్లాడినాడు.

ఉపన్యాసానంతరం ప్రజలు యెల్లమందకు బ్రహ్మాండమయిన జయజయధ్వానాలు

సలిపినారు. ఆ మధ్యాహ్నం యెల్లమంద జక్కరం చేరినాడు. తన గుడిసె దగ్గిరకు వెళ్ళాడు. గుడిసెముందు పెద్దపందిరి. తోరణాలు, పందిరిలో కుర్చీలు, బల్లలు, మంచం, పరుపుదిండ్లు వున్నాయి. పరుపులు వేసిన మంచం చుట్టూ మూడు వెదురు తడికలు కట్టి ఒక గదిలా సిద్ధం చేశారు.

ఆ గూడెంలో దొరలు జీవించే విధానం ఎరిగివున్న క్రిష్టియనులు వున్నారు. వాళ్ళ సహాయంవల్ల చంద్రయ్య ఈ ఏర్పాటులు చేశాడు. తండ్రి ఆపేక్ష అనంతం! తల్లి ఆపేక్ష అనంతత్వానికి అవధి ఇవ్వగలదు! వారి ప్రేమ మధ్య అలాంటి ప్రదేశంలో ఇంగ్లండులో డి.యస్.సి ఇంజనీరింగు నెగ్గి అమెరికా వెళ్ళి రెండేళ్ళు ప్రవాహశక్తి జనిత విద్యుచ్ఛక్తిని గురించీ, ప్రవాహశక్తిని గురించీ నేర్చుకొని, విజయ పత్రాలు పొందిన ఎల్లమంద తడికెల పందిరి క్రింద మకాము.

తన అక్కచెల్లెండ్రు, అన్నదమ్ములు అతి విచిత్రంగా చూస్తున్నారు. ఈ మనుష్యుల అతి ప్రాథమిక జీవితం, ఒకే గుడిసెలో అందరూ పడుకోడం! ఇతరులు వున్నారని లేకుండా స్త్రీ పురుష సంగమక్రియ! యెంతటి నీచగతి!

ఏ పాపం చేశావు నా జాతీ!

ఎన్ని వేల సంవత్సరాలు ఈ భయంకర నీచస్థితిలో కుళ్ళిపోతూ ఉంటావు మాదిగవాడా?

నీకు విముక్తి లేదా?

ఎంతటి దీన చరిత్ర జరిగిపోతోంది!

తిండి లేకుండా!

మొండితనం కప్పే బట్ట లేకుండా!!

పండ పక్క లేకుండా!!!

ఉత్తమ జీవితం ఛాయలన్నా సోకకుండా, సత్తువలేని హృదయాలు స్వంతంలేని మనస్సులు, మత్తువాసన, కుళ్ళిన మాంసం వాసన హీనత్వం, లుకలుకలాడే భయంకర వాసన, వైద్యుణ్ణి, గురువునూ యెరుగని బీభత్సం. సేద్యం యెరుగని అడవి భూములకన్న హీనమే!

నా జాతీ!

నా మాదిగ జాతీ!

ఆశలేని భయంకరావస్థల క్రుంగే జాతీ!

ఏనాటికి నీకు ముక్తి?

ఏనాటికి నీకు ఏడుగడ?

అతడు వెక్కి వెక్కి రోదించాడు. తల్లితో తిండి సహించలేదని ఆ రాత్రే అలాగే

పడుకున్నాడు.

గుడిసెలో తల్లీ తండ్రీ, మన తిండి వాడికి ఏం సయిస్తుంది, అనుకుంటున్నారు. తల్లి నెమ్మదిగా ఏడ్చింది.

"ఊరుకో నాయాలా! ఆడింటాడు," అని తండ్రి. "ఏటింటాడో! సీమెల్లొచ్చాడు.ఆడికింత కూడెట్టవేం దైబమా!" అని ఎక్కి ఎక్కి రోదించింది తల్లి!

నెమ్మదిగా విన్నాడు ఎల్లమంద. "అమ్మా!" అని పిలిచాడు.

తల్లి పరుగున వచ్చి "ఏటి బాబో!" అని అడిగింది చిరుగుల చీరకొంగుతో కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ. తల్లిని తన మంచం మీద కూర్చోబెట్టి ఎల్లమంద "అమ్మా! నేను సీమ వెళ్ళి రావడంవల్ల ఈ విధంగా అవలేదు. నాకు తిండి సయించక పోవడమూ, దానివల్ల కాదు. నాకు సయించే తిండి పెట్టలేకపోతే మీ తప్పేమి ఉంది. కాని అసలు మన మాదిగ కులంవాళ్ళూ, అలాంటి నీచస్థితిలో వున్న మాలలు, ఇతర చోట్లవున్న మనబోటి వాళ్ళూ అనుభవించే పరమ అసహ్యకరమైన, భరించలేని బాధలు నా మనస్సును వికలం చేశాయి. అందుకు తిండి సయించలేదు. ఇప్పుడు బాగా ఆకలివేస్తూ ఉంది. తీసుకురా అన్నీ." అని నవ్వుతూ వీపు తట్టినాడు.

ఆ వెర్రిబాగుల తల్లి ఒక్క గంతు వేసింది గుడిసెలోకి. ఈ బాలకుడు వస్తున్నాడని తమ చుట్టాలల్లా కిరస్తానీ మతం పుచ్చుకొని దొరల దగ్గిర బట్లరు పని చేస్తున్న జకరయ్య, దొరసానమ్మ నడిగి ఒక సెట్టు పింగాణీ గిన్నెలు వగయిరాలన్నీ పట్టుకువచ్చాడు. ఒక దాంట్లో బజారులో కొన్న నాను రొట్టె, ఒక దాంట్లో మాంసం కూరా, ఇంకో దాంట్లో అన్నం, మరో దానిలో పులుసూ మొదలయినవన్నీ పట్టుకువచ్చి మంచం దాపున వున్న బల్లపైన పెట్టింది.

మనస్సు నిర్మల మయిపోవడంచేత కడుపునిండా భోజనం చేస్తూ, ఎల్లమంద తల్లిని ఎంతో మెచ్చుకున్నాడు. తల్లి వెంకమ్మ ఎంతో సంతోషించింది.

అతనికి తన చిన్ననాటి భోజనం జ్ఞాపకం వచ్చింది. మూకుడులో గంజి, నాలుగు మెతుకులూ, ఉప్పు చేత నంజుకోవడమూ, అంతే భోజనం. ఉప్పుగల్లే షడ్రుచులు సంతకని తల్లి బుధవారంనాడు చిప్పలో పెట్టుకున్న ఆరణాల డబ్బులు అంటే ఆరణాల డబ్బులే రొంటిని ముడేసుకొని భీమవరం పోయేది.

అర్ధణా డబ్బులు ఎండు మిరపకాయలు, మూడు కాన్లు ఉప్పు, ఒక అర్ధణా వంకాయలు, కందిపప్పు అణా, ఘరంమసాలా అర్ధణా, కొబ్బరి నూనె అర్ధణా, వేరుశనగనూనే అర్ధణా, ఉప్పుచేపలు అణా, ఒక కాని దుంపలపొగు, పందిమాంసం అర్ధణా ఇదీ సంత ఖర్చు. ఈ కోటీశ్వరులకీ సంత ఖర్చుతో వారం అంతా గడవాలి. ఖామందుల ఇంటిలో ఏదైనా పండగా పబ్బమూ, శుభకార్యమూ వగయిరాలు వస్తే ఆ రోజు ఇంటిల్లిపాదీ కాస్త రుచులు చూస్తూ కడుపునిండా తింటారు.

ఖామందులు సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రులుగారు కాస్త డబ్బూ ఆస్తి ఉన్నవాడవటంచేతా, పదిమంది పిల్లలుగల వాడవటంచేతా వారింటిలో ఏవో శుభకార్యాలు వస్తూనే ఉంటాయి. ఆ శుభకార్యాల సమయంలో సాయంకాలం ఆకుల్లో పెట్టి కులం పాలేరువాళ్ళు ఇంటికి బైటదొడ్డిలో గడ్డి మేటికి యివతలగా పదిమందికి సరిపోయే అన్నం, పప్పు, రెండు కూరలు, పులుసు, రెండు పచ్చళ్ళు, పిండివంట రకాలూ పెడితే వెంకో, చంద్రయ్యో మూటలు కట్టుకొని ఇళ్ళకు తీసుకుపోతారు. అలాంటి భోజనాలు ఎన్నిసార్లో తిన్నాడు ఎల్లమంద.

చిన్నతనంలో ఇలాంటి శుభకార్యాలు శాస్త్రులుగారి ఇంట ప్రతిరోజూ జరుగుతూ ఉంటే బాగుండిపోను అని అనుకున్నాడు.

గాంధీజీ కాంగ్రెసు నాయకుడై, హరిజనోద్యమం వచ్చినప్పటినుండీ సభలు జరుగుతున్నాయి. అలాంటి హరిజన మహాసభలలో కూడా రెండు రోజులపాటు కాంగ్రెసు నాయకులు వంటలు చేయించి భోజనాలు పెట్టిస్తున్నారు.

ఎంత దుర్గతి తన జాతికి! ఏనాటికి, ఎన్ని వందలు సంవత్సరాలకైనా కడుపు నిండా తినడం తన సంఘానికి రాగలదా అని అనుకుంటూ ఎల్లమంద భోజనం ముగించాడు.

3

ఎల్లమందమూర్తి ఢిల్లీ వెళ్ళి కేంద్ర ప్రభుత్వం ముఖ్య ఇంజనీరును కలుసుకున్నాడు. ఇంజనీరింగు శాఖా సభ్యుని చూచినాడు. తాను ధరించిన విదేశీ దుస్తులు అతనికి అసహ్యం వేశాయి. కాని అవి ధరించి వెడితేగాని ప్రభుత్వోద్యోగుల్ని చూడడానికి వీలులేదు. హృదయానికి ఆ దుస్తులంటే ఇష్టంలేదు. తన సంఘం అతి నీచం అవడంచేత యీ పెద్దరకం విదేశీ దుస్తులు ధరించాలి. తక్కిన భారతీయులందరితో సమానంగా ధరించాలి. అప్పుడు ఇంకా గొప్పతనం కూడా ఉంది అన్న భావం వస్తుంది కదా..

అలాంటి భావాలన్నీ మహాత్మునితో మనవి చేసుకున్నాడు.

"మూర్తీ వేలకొలది సంవత్సరాలు బాధపడిన మీ జాతి బాధాస్నాతులై మహాపవిత్రత పొందారు. నేను మీకు సేస్తున్నానంటే వట్టి ధర్మపాలనకే కాదు. బాకీ తీర్చడానికీ కాదు. మీ సేవచేసి పవిత్రత పొందడానికి!" అని బాపూజీ దివ్యనేత్రాలు పలికినాయి.

"బాపూజీ! నా కర్తవ్యం నాకు తెలియటంలేదు. ఇంత చదువు చదువుకొని వచ్చి, నేను ప్రభుత్వోద్యోగం స్వీకరించకుండా ఉంటే నా చదువు వృధా! ఈ చదువు మన దేశానికి ప్రస్తుతం శిరోమణి వంటిది. ఆనకట్టలు లేక నదులు ఉపయోగం లేదు. ఆనకట్టలవల్ల విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవిస్తుంది. ఈ శక్తి దేశానికి వెలుగూ, పొలాలకు నీరూ, గృహాలకు చిన్న పరిశ్రమలకు ఎన్ని విధాలో ఉపయోగం. పూర్వకాలపు గృహ పరిశ్రమలూ, గ్రామ పరిశ్రమలూ, కొద్ది రూపం మారుతాయి. వ్యవసాయమూ, మరీ రాక్షసం కాకుండా అనేక రూపాల ఉత్తమ విధానాలు అలవరచుకొంటుంది." అని మనవి చేసుకొన్నాడు.

సేవా గ్రామంలో ఉన్నన్నాళ్ళూ వడుకుతూ ఉండే వాడు. వడుకుతూ ఉండవచ్చును. రాతసమయంలో, నడిచేటప్పుడూ ఇతర విధమయిన పని సమయములోనూ తప్ప తక్కినప్పుడు రోజుకు ఒక గంటో రెండు గంటలో ఎందుకు వడకకూడదు. ఆ నిశ్చయానికి వచ్చి ఆ పనే చేయడానికి సంకల్పించుకొన్నాడు.

సేవాగ్రామంలో ఉండే రోజుల్లో చేతిపరిశ్రమగా విద్యుచ్ఛక్తి పిడంబితమయిన వస్తువులు తయారుచేయడం, ఈలా అని దీపాలు వగైరాలు ప్రయత్నించాడు. వెదురుగొట్టంలో బాటరీలు పెట్టడం లోపలనుండి రెండు శక్తులూ కలిసేటట్లు ఏర్పాటు చేయడం దీపం వెలగడం ఈలాంటి చిత్రాలు చేస్తూ ఉండేవాడు. తన జక్కరం గ్రామంనుంచీ, ఢిల్లీనుంచీ, సేవాగ్రామం నుంచీ జెన్నీకి రోజు విడిచి రోజు ఉత్తరాలు రాస్తూ ఉండేవాడు.

జెన్నీ రోజు విడిచి రోజు ముత్యాలకోవవంటి దస్తూరితో ఉత్తరాలన్నీ చక్కని మంచిగంధం మంజూషలో పెట్టుకునేవాడు. మధ్యమధ్య జెన్నీకి తానూ, తనకు జెన్నీ

తంతులు ఇచ్చుకొనేవారు.

141, పూనమల్లి రోడ్డు, కీల్పాకు,
మదరాసు,
6 మార్చి, 1939

"ప్రియతమా!

మా నాన్నకూ, అమ్మకూ నీ విషయం, మన ప్రేమ విషయం చెప్పాను. పెండ్లికి అనుమతి ఇవ్వవలసిందని కోరాను.

మా తండ్రి ఆలోచించుకోనిమ్మన్నాడు. మా అమ్మ మూతి ముడుచుకుంది.

మర్నాడు మా తండ్రి పిలిచి, "జెన్నీ ఈ వివాహం నాకేమీ ఇష్టంలేదు, మీ తల్లికీ అంతే! ఆమెతో నువ్వు మాట్లాడు." అన్నాడు.

"నేను, ఎందుకు ఇష్టం లేదు డాడీ నీకు'?" అని ప్రశ్నించాను.

ఒక కారణం మన సంఘమూ పెరయా సంఘమూ కలియదు. నీ భావికి మంచిది కాదు.

రెండు, ఆ అబ్బాయి ఎంత చదువుకున్నా అతడు నీగ్రోజాతివాడు! మనం తెల్లవాళ్ళం. ఈ రెండు జాతులూ కలియడం నేను చూస్తూ చూస్తూ ఒప్పుకోదలచుకోలేదు.

మూడు, అసలు ఈ సంధానం నా మనస్సుకు ఎంత ప్రయత్నించినా ఎక్కటంలేదు. ఇది కారణం లేని కారణం.

నువ్వు ఈడుకు వచ్చిన పిల్లవు. ఇంకా మైనరువు కావు. ఉద్యోగంలో చేరావు. నీ భవిష్యత్తు నువ్వే నిర్ణయించుకొనే దశలోకి వచ్చావు. నీ కుటుంబం మంచి, నా సంఘం స్థితీ ఆలోచనా సలహానే నువ్వు పాటించేటట్లయితే, మూర్తిని భర్తగా భావించుకోవడం మానెయ్యి." ఇవి మా తండ్రి మాటలు.

ఈ రెండో పరాభవంతో నేను భూమిలోకి కుంగిపోయాను. ప్రాణప్రియా! నిజమయిన నిర్మలమయిన ప్రేమ వచ్చినచోట్ల ఈలాంటి అడ్డాలు ఉద్భవిస్తూ ఉంటాయి కాబోలు. నేను మాట్లాడకుండా వచ్చేశాను.

ప్రియతమా! నువ్వు దూరంగా వున్నావు. నిన్ను వదిలి వున్న ప్రతి నిముషమూ యుగాలై పోతున్నది. వైద్యాలయానికి వెడుతున్నాను. ఆ పనిలో మునిగిపోతాను. కాస్త కాళీ వచ్చిందంటే నువ్వు ప్రత్యక్షం అవుతావు. ఎన్ని అడ్డాలు వచ్చినా నువ్వే నాకు; నేనే నీకు ఈ అనుబంధం విచిత్రమే. నేను డాక్టర్ని, ప్రేమంటే ఒకటి ఉందని నాకు నమ్మకం లేకుండా ఉండేది. అలాంటి ప్రేమ మానవజన్మకు అత్యంత ఉత్తమత్వం ఆపాదించే మహత్తర విషయం. ప్రేమకు కులంలేదు. సంఘం లేదు. జాతి లేదు. మానవమైన ఒక మహత్తర వాంఛకు అది పవిత్ర రూపం.

ప్రియతమా
నీకు ప్రాణం అంతా ప్రోగుచేసుకొన్న ముద్దులతో

"జెన్నీ"

141, పూనమిల్లి రోడ్డు,
కీల్పాకు, మదరాసు
9 మార్చి, 1939

ప్రియతమైన ప్రియా!

నీ కౌగిలింతలు స్మృతి మాత్రం అయినా, అవి తలచుకొని పులకరించి పోతూ వుంటాను. నీ ఫోటోను మాత్రం పల్కరించుకొంటాను.

ఇది ఈలా అవుతుందా! ఇన్ని తీపులు బాధాపూర్ణమై స్త్రీలను ముంచెత్తి వేస్తవా? భారతీయాంగనలు తమలోని కామవాంఛా డాబులను కళ్ళేలు పెట్టి ఆపుకోగలరు. పాశ్చాత్య స్త్రీలు అగ్నిలా మండిపోగలరు. ఈ రెండూ నాలో ఎప్పుడూ యుద్ధం చేస్తూ వుంటాయి. అయినా నేను నిన్ను వాంఛిస్తున్నాను. నాలో తుచ్ఛకామం మొలకలెత్తనే లేదు. సంకరులైన వారికి తుచ్ఛవాంఛే పగ్గాలు తెంపుకొని దౌడులు తీసే గోడిగలవుతుందట! కాని, నాలో అటువంటి భావాలే కలగవు. ఆ విషయమూ నాకు ఆశ్చర్యం కలగజేస్తూ ఉంటుంది.

నా ఆత్మా! నువ్వే నాకు ఎట్టఎదుట. నాకు బడాయి లేదు. నీ ఎదుట నేను తలవంచిన "చెట్టి " పూల చెట్టునయ్యాను. నాలో వికసించే ప్రతిపూవు నీ కోసమే దాచుకొంటున్నాను.

మా అమ్మతో ఒక గంట తీవ్రంగా వాదించాను, ప్రాణస్వరూపా! మన వివాహ విషయం. ఆ అమ్మ పూర్వకాలం మనిషి. మా చుట్టాలందరూ నా ప్రేమ విషయం తెలిసింది, గంటగంటకూ పూటపూటకూ, ఓ చుట్టమో, ఓ పక్కమో, ఓ స్నేహితుడో, ఓ హితురాలో రావడం మా అమ్మతో, నాన్నతో తమ విడ్డూరం వెలిబుచ్చడం, నన్ను సన్నసన్నగా చివాట్లు పెట్టడం, నాకు సలహా ఇవ్వడం. నాకో ఉపన్యాసం చదవడం; వెళ్ళడమూ!

నేను ఒక్కొక్క చిరునవ్వు ఒక్కొక్కరికి జవాబుగా అర్పిస్తున్నాను.

నీమీద ఎలిజబెత్తుకు అంత కోపం ఎందుకూ? నిన్ను విడిచి యుగాలు ఉండగలనని నీ ఉద్దేశమా. నా అందం అంతా నీది. నా అందం రహస్యాలు నాకే తెలియవు. నా అందం నువ్వు పరిగ్రహించి అనుభవిస్తున్నప్పుడే ఆ రహస్యాలు నాకు అర్థవంతమవుతాయి కాబోలు.

గాఢ ప్రేమతో ముద్దులు
నీదే "జెన్నీ"

౪

ఎల్లమందమూర్తి ప్రతిదినమూ ఉత్తరాలు రాయడమే. "నా హృదయం మధ్య సింహాసనం అధివసించి ఉన్న ప్రియా! మధుర మధురమయిన ఆలోచనలన్నీ వ్యక్తం చేయలేము. ఉత్తరంలో కాగితమూ కలమూ, ఆలోచనలూ మనమూ!

"కలం పాటలు పాడుతుంది; నాట్యం చేస్తుంది. వీణ, వాయులీనం, మాండోలీనం, పియాను, పిల్లంగ్రోవి గుండెలు కరిగేటట్లు మోయించకలదు. కలం నాట్యం చేస్తుంది. కలం దూరంగా ఉన్న వ్యక్తుల్ని దగ్గరగా తీసుకువస్తుంది.

"నాకు ఎదుట మాటలు లేవు! కాని నీ ఉత్తరాలు నిన్నే సర్వకాలం నా ఒడిలో కూర్చుండబెడుతున్నాయి.

"ఓయి ప్రియతమేశ్వరీ! నేను దారి తెలియని పసిబాలకునిలా ఉన్నాను. హడలి ప్రపంచాన్ని తెల్లబోయి చూస్తున్నాను. అంతా కొత్తగా కనబడి కంటనీరుతో కరిగి పోతున్నాను. అలాంటి నాకు తోటిపిల్లవూ, స్నేహితురాలవై నాకు ధైర్యం చెప్పే గురువువై నీవు కన్పించావు.

"ప్రపంచంలో పురుషుడు ముందుకు పోవాలంటే పురుషునికి స్త్రీయే సారధి. అలాగే స్త్రీకి పురుషుడనుకొంటాను. ఇది నిర్ధారణగా నాకు తెలియదుగాని, మొదటి విషయం నాకు తెలుసును. ప్రాణేశ్వరీ! నేను కౌగలించుకోడానికంటే సిగ్గుపడతాను. నేను చీకటిని, నువ్వు వెన్నెల వెలుగువు.

"కవులు - వెన్నెల చీకటిని తరిమివేస్తుందని వర్ణిస్తారు. నా ఉద్దేశంలో వెన్నెల అత్యంతమయిన దయతో చీకటిని తనతో లయింప చేసుకుంటుందని.

"నీ ప్రేమకు పాత్రుణ్ణా కానా? అనే పవిత్ర విషయం నాకింకా నిర్ణయంగా తేలలేదు. పాత్రా పాత్రదానం అంటో లేదా ప్రియా!"

"నీ వంటి దివ్యాంగన ప్రేమ ఎదుట ఉండే కల్మషాన్ని దహించి పవిత్రం చేసే శక్తిగలది.

ఇట్లు నీ పెదవులు భక్తితో
వరం క్రింద ఆస్వాదించే
నీ దాసుడు
"మూర్తి"

"ప్రియతమేశ్వరి!

మీ తండ్రికీ, తల్లికీ ఎలిజబెత్తుకూ, చుట్టాలకూ, మన ప్రేమ ఏమి అర్థం అవుతుంది. ఎలిజబెత్తు విషయంలో మాత్రం కొంత నాకు ఆశ్చర్యమే కలుగుతూ ఉన్నది. ఆమె శుద్ధమయిన ఆంగ్ల బాలిక! కాబట్టి లయొనెల్‌ను వివాహం చేసుకోకూడదని తల్లీ, తండ్రీ చుట్టాలూ మూర్ఖపు పట్టుపడితే, నేను వారందరితో ఎంతో కాలం వాదించి ఒప్పించాను. ఎలిజబెత్తు నాకు అర్పించిన నమస్కారాలూ నా జన్మ అంతకూ సరిపోతాయి. అలాంటి ఎలిజబెత్తు ఈలా తయారయిందంటే ఏదో కారణం ఉందనే నాకు తోస్తున్నది. భారతదేశంలో సాధారణాంగ్లేయుల వర్తన విచిత్రం. ఇంగ్లండులో మాతో సమంగా చదువుకొన్న ఆంగ్ల యువకుడు ఏ ఉద్యోగిగానో మనదేశం రాగానే తనతోటి విద్యార్థి స్నేహితుని ఇక్కడ అవమానిస్తాడు. అతని ముక్కు పై కెగసిపోతుంది. ఫారెస్టర్ రాసిన "ఇండియాకు ఒక యాత్ర" అనే గ్రంథం చదవలేదా ప్రియతమా! ఆ భారతీయుడు తోడి ఉద్యోగిగా వచ్చినా ఆ ఆంగ్లేయుడు లెక్క చేయడు.

"నేను ఇంగ్లండులో చదువుకొంటున్నప్పుడు నన్ను మా కాలేజీవారు కాలిబంతి ఆట జట్టులోనికి తీసుకోవాలని ప్రయత్నించారు. ఎవరో కొందరు తప్ప తక్కినవారు. "భారతీయ నిగ్గర్ మాతో సమంగా జట్టులో ఉండడమేమిటి?" అన్నారు.

"కాని నేను ఆటలోనికి వెళ్ళక తప్పింది కాదు. కాలేజీ జట్టు మూడేళ్ళనుంచీ నెగ్గటంలేనిది, ఆ ఏడు మొదటి స్థానం ఆక్రమించి నెగ్గింది. ప్రతి విజయంలోనూ నేను ఎక్కువ గోలు చేయడం జరుగుతూ ఉండేది. ఆఖరి ముఖ్య పందెంలో చేసిన గోలు అన్నీ

నేనే! అందుచేత మా కాలేజీ వాళ్ళు చేసిన ఉత్సవంలో నేను ప్రధాన నాయకుణ్ణి అయ్యాను. ఆ కాస్త పదవికీ చాలా కష్టపడిన వారున్నారు. ప్రాణేశ్వరీ, “ఈ నిగ్గర్ మనవాళ్ళందరికన్నా బాగా ఆడడమేమిటి?” అని ఒక యువకుడు అతని స్నేహితునితో అంటూ వుంటే ఆ ముక్కలు నా చెవిని పడినాయి.

“తెల్లవారు మన దేశంలో రాజ్యం చేస్తున్నారు. వాళ్ళది ఇండియా! ఈ భావం ఎలిజబెత్తులో ఉందని నేను కాస్త అనుకోవటానికి ఆమె మాటలే కారణం.

“ప్రాణప్రియా! నా ఆత్మ మధ్యస్థా! ఒక్కమాట మాత్రం బాగా నమ్ము. నువ్వు ఏది చేయమంటే అది చేస్తాను. నా జీవిత నౌకకు నువ్వే కెప్తానువు.

నీ దాసానుదాసుడు
అతి ప్రేమభక్తుడు
నీ పెదవి అమృతం ఆశించే
“మూర్తి”

*　　*　　*

15గ, గ్రాంటు హోటలు,
న్యూఢిల్లీ,
8 మార్చి, 1939.

ప్రియాతి ప్రియబాలికా,

నీ హృదయమే మూర్తి గట్టిన లేఖ అందింది. మీ తండ్రికీ, తల్లికీ ఇష్టం లేదన్న వార్త నా గుండెల్లో పిడుగులు కురిపించింది. అయితే మన కర్తవ్యం! మురుగుకాల్వలో పొర్లే జాతికి చెందిన ఒక దురదృష్టవంతుణ్ణి నువ్వు చేయిపట్టి ఈవలకు లాగినావు. ఏదో ఒక పరమాద్భుతమయిన దర్శనంలా నువ్వు నా ఎదుటకు వచ్చావు. పవిత్రమైన ఆశ్చర్యం కల్పించావు.

నేను ప్రేమ అంటే ఏమిటో, వివాహం అంటే ఏమిటో ఏనాడూ ఆలోచించని ప్రాథమిక మనస్తత్వంగల మనుష్యుణ్ణి. మా సంఘం నిజస్వరూపం నీకు పూర్తిగా తెలియదు. తప్పి జారి ఒక్క గులకరాయి మహారాణి రత్నాల హారాని కెక్కినట్లు నేను మా సంఘంలోంచి తప్పి జారీ బయటపడిన మనుష్యుణ్ణి.

మా సంఘం సరియైన గుడ్డకట్టడం ఎరుగదు. సరియైన తిండి ఎరుగదు, లోకం అంటే ఏమిటో ఎరుగదు. ఒక్క విజ్ఞాన విషయమూ ఎరుగదు. మా ఊరి చుట్టుపక్కల వున్న ఊళ్ళ విషయం తప్ప మా వాళ్ళేమీ ఎరుగరు. వాళ్ళ రాజకీయాలు పెద్ద ఆసామీల దెబ్బలాటలు. వాళ్ళ కావ్యానందం అసభ్యపు పాటలు పాడుకోవడం. కొన్ని చాలా చక్కనివీ, రసవంతమయినవీ ఉంటాయి. వాళ్ళ సినీమా తోలుబొమ్మలాట. వాళ్ళ పండగ భోజనం చచ్చిన గొడ్డు మాంసం, వాళ్ళ బిడ్డల ఆటలు పేడపోగు చేయడం, దుమ్ములో పొర్లడం. వాళ్ళ చదువు నోటిలో వేళ్ళు పెట్టుకోవడం. వాళ్ళ ఉద్యోగం దేహం వంచి పొలంపని, అందుకు జీతం చిట్టెడు గింజలు.

మా అత్తరు వాసనలు కుళ్ళుకంపు. మా రంగు నల్ల కారుదున్న. మా తలలు నూనెలెరుగవు, మా ఒళ్ళు సబ్బు లెరుగవు. మా గుడ్డలు తెలుపు, ప్రకాశమూ ఎరుగవు. మా

కామాలు తిన్నగా స్త్రీ పురుషులు కలియడమే!

మా హంసతూలికా తల్పాలు నులకమంచం, పొలం గట్టు, ఇంటి ముందు స్థలం. మా మోటారు యజమాని వ్యవసాయం బళ్ళు. మా చుట్టాలు నక్కలు, ఊరకుక్కలు, రాంబందులు, పందులు.

మా దేవుళ్ళు పీనుగుల అమ్మవార్లు, మా గుళ్ళు హడలగొట్టే పోతరాజు గుడిసె. మేం అత్తరువులు, అగరువత్తులు, సబ్బులు, తల నూనెలు, దువ్వెనలు ఎరుగము. చీనాతో, అల్యూమినంతో, ఇత్తడితో, కంచుతో, రాగితో చేసిన వస్తువులు ఎరుగం.

మా కంచాలు మట్టిచిప్పలు, మా వంటసామాను కుండలు, మూకుళ్ళు, దాకలు, కర్రతెడ్లు.

ప్రాణకాంతా! అలాంటి పెంటకుప్పల్లో నేను ఉద్భవించాను, పెరిగాను, నీ ఎదుట నిలిచాను.

నన్నంటి నా చరిత్ర క్రీనీడలా కూడా వస్తుంది కాబోలు నా పేరు వినేసరికే మీ తల్లితండ్రులకు భయం వేసింది.

ఏమిటి మన కర్తవ్యం? ఈ విషయం ఇంతటిది?

ఇక కేంద్ర ప్రభుత్వం వారు నాకు తాత్కాలికంగా ప్రవాహ జనిత విద్యుచ్ఛక్తి సంస్థలనూ, ఆనకట్టలను పరీక్ష చేసే ఉద్యోగిగా అయిదువందల రూపాయల జీతంమీద ఏర్పాటు చేశారు. ఖర్చులు వేరేనట. మొదటి తరగతి రెండు టిక్కట్లూ, బేటా రోజుకు పది హేను రూపాయలు. కారుకు వేరే భత్యం ఇస్తారట. నా ఉద్యోగం ఏడాదివరకు తాత్కాలికమట. ఆ తర్వాత నేనిచ్చే నివేదిక, ప్రణాళికలనుబట్టి ఆ ఉద్యోగం ఉంచడమో, తీసివేయడమో చూస్తారట. నేను 15వ తారీఖున ఉద్యోగంలో చేరుతున్నాను.

నా ఆఫీసు న్యూఢిల్లీలోనే ప్రభుత్వంవారు ఏర్పాటు చేశారు. నేను కేంద్ర ప్రభుత్వ ముఖ్యాఇంజనీరుగారికి లోబడి పనిచేయాలి. ఆయనే నాకో టైపిష్టునూ, ఒక గుమాస్తాను. బంట్రోతును ఇచ్చినారు. నా ఆఫీసు ముఖ్యాఇంజనీరు ఆఫీసులో భాగం. నేను నెలల తరబడి తిరుగుతూ ఢిల్లీ చేరకుండానే ఉంటూ ఉండవచ్చును. అలాంటప్పుడు నా ఆఫీసు నాతోనే వస్తుంది.

నేను ఎప్పటికప్పుడు రిపోర్టులు పంపవచ్చును. ఈరోజు ఉదయమే ఒక చిన్న చక్కని బంగళా న్యూఢిల్లీలో నాకు చూచిపెట్టారు.

నువ్వు ఢిల్లీలో వైద్యురాలవు అయితే! మనకు మన ఇల్లు ఎంత హాయిగా సరిపోతుంది! వేసవికాలంలో కూడా ఉండాలంటే వట్టివేళ్ళ తడికలూ అవీ ఏర్పాటు చేసుకోవచ్చును.

ప్రాణేశ్వరీ! పట్టిన చేయి విడవబోకు. నేను దారి తెలియని పాంథుణ్ణి. ఢిల్లీ కూడా నువ్వు దగ్గరలేక అడవిలా ఉన్నది.

నీ మహా మధుర చుంబనాలాశించే
నీ మూర్తి,

51, రీడింగ్ వీధి,
న్యూఢిల్లీ,
10 మార్చి, 1939

చేరాను ప్రాణేశ్వరీ కొత్త బంగళాలో ముద్దుగులికే తోట ఉంది. నా కంతా కొత్తగా ఉంది. ఆఫీసు పని ముందుగా పదిహేను రోజులపాటు నేర్చుకొనాలట. ఆ పైన పంజాబులోని ఆనకట్టల పరీక్షకు ఏప్రియల్ నెల ఆరంభంలో వెళ్ళవలసి ఉన్నది.

చుట్టాలు అందరూ మనకు వ్యతిరేకంగా ఉన్నారా? నా వివాహం సంగతి మా జక్కరంలో వచ్చింది. రంగూన్ వెళ్ళి కూలి పనిచేసి, తర్వాత కూలీల కంట్రాక్టు చేసిన మా కులంలో ఒకాయన ఏలూరు దగ్గిర దెందులూరు అనే గ్రామానికి చెందిన దెందులూరు రామస్వామినాయుడు అనే ఆయన చాలా భాగ్యవంతుడు. వారి అమ్మాయిని నాకు ఇస్తామని వచ్చారు. ఒక పంతులమ్మను పెట్టి ఆ అమ్మాయికి చదువు చెప్పించారట.

కాకినాడలో ఒక మా కులం అమ్మాయి బ్రహ్మ సామాజికుల పోషణలో పెరిగి బి.యే. లో నెగ్గిన అమ్మాయి ఉంది. ఇప్పుడు ఆంధ్రా యూనివర్శిటీ లో ఎం. ఏ. చదువుతున్నది. ఆ అమ్మాయి సంబంధం ఆలోచించవలసిందని మరొక రాయబారం వచ్చింది. ఈ రెండు రాయబారాలు నేను మా ఊళ్ళో ఉండగానే వచ్చాయి. నాకు నవ్వు వచ్చింది. మా వాళ్ళందరితోనూ నా వివాహ విషయం ప్రస్తుతం ఆలోచించవద్దనీ, నా హృదయంలో వేరే ఒక సంబంధం ఉందనీ తెలిపాను.

నాకు ఉద్యోగం అయింది. ఇంక నా తల్లిదండ్రుల విషయమూ మా అన్నదమ్ముల, అక్కచెల్లెండ్ర విషయము ఆలోచిస్తాను.

వారందరినీ తీసుకువెళ్ళి మా దేశంలో ఒక పెద్ద నగరంలో ఉంచి వారికి తగిన సదుపాయాలూ, చదువూ ఏర్పాటు చేయాలని ఒక ఆలోచన ఉంది. ఢిల్లీ మొదలయిన ప్రదేశాలన్నీ ఒక మాటు త్రిప్పుతాను. మా అన్నదమ్ములు అక్క చెల్లెండ్రకు చదువుల విషయం ఒకటి జాగ్రత్తగా ఆలోచిస్తున్నాను. ఇక మన భవిష్యత్తు, ప్రాణప్రియా! ఏమి చేయాలి నేను? నాకు నువ్వు ఈ జన్మలో ఎందుకు ప్రత్యక్షమయ్యావు? అయినదానివి అయి ఊరుకోక ఈ ప్రపంచ ప్రేమ మహా చరిత్రలో ఎప్పుడూ సంభవించని సంఘటన ఒక తెల్లబాలిక ఒక నల్లవాణ్ణి ప్రేమించడం సంభవింప చేశావు ఎందుకు?

నేను నిన్ను ముట్టుకుంటేనే నీకు నా నలుపు అంటుతుందేమోనని భయపడ్డాను. వెనక డెస్డిమోనా ఒథెల్లోను వివాహం చేసుకుంది. ఒథెల్లో నా అంత నలుపు అయి ఉండడు. నా జన్మ ప్రతి అణువు నీది. నీ ఇష్టం వచ్చినట్లు ఆ జన్మను చేసుకో. నాకేమీ అవసరం లేదు. "నాకు" అని అనడం ఏమిటి? నీలో ఐక్యమైపోయిన తర్వాత, "నేను" అని విడిగా ఎలా ఉండగలను?

నా సామ్రాజ్ఞీ! "మన ప్రేమ" అనే దివ్య సన్నివేశం జరిగిన తర్వాత ఇంకా సంపూర్ణ చైతన్యం కలుగలేదు. ఏదో మహామత్తతతో తిరుగుతున్నాను. ధవళ శరీర కాంతి వికసిత విలాసినులు ఆసియా వారిని చేసుకుంటూ ఉండడము ఉన్నది. అయినా నువ్వు ఏ దివ్య కారణంచేత నన్ను స్వీకరింప పూనుకొన్నావో ఆ కారణం కారణ రహితంగానే నాకు కనబడుతున్నది.

లయొనెల్ నాకు ఇంతవరకూ మూడు ఉత్తరాలు రాసినాడు. నా ఉద్యోగానికి నాకు పూర్తిగా అభినందనలు పంపాడు. ఎలిజబెత్తు విషయంలో తనకూ ఏమీ గ్రాహ్యం కాక స్తబ్ధుణ్ణయి ఉన్నానన్నాడు. ఇక మన వివాహం విషయం ఆ బాలికకు ఏమీ ఇష్టంలేదట. అందుకు తన్ను నేను క్షమించాలట; తన యందు మునుపటికన్న ఎక్కువ ప్రేమగా ఆమె సంచరిస్తున్నదట. నేను దక్షిణాదికి వెళ్ళినప్పుడు తనకు అతిధిగా ఉండాలట. నన్ను తమకు అతిథిగా ఉండమని "విజ్జీ" కోరిందట.

ఈ మనఃపరిస్థితి విచిత్రమయినది కాదా జెన్నీ ప్రియా? జెన్నీ ప్రియా! ఎప్పుడు నిన్ను చూడడం? ఎప్పుడూ నీ శరీర సౌరభాలలో తేలిపోవడం? ఎప్పుడు నీ దివ్యమూర్తిని రెప్పలు వాల్చక అనిమిషుడనై చూచి ఏ అద్భుతానందంలోనో తేలిపోవడం? ఎప్పుడు, ఎప్పుడు? నువ్వు సెలవు పెట్టి ఢిల్లీ ఒకసారి వెంటనే వచ్చి మన ఇల్లు చూచి పోగలవా? నీ గులాబీ మొగ్గ పెదవుల నాస్వాదించే,

నీ పాదాలకడ భక్తుడు,
మూర్తి.

౨౪

మూర్తి రాసిన ఉత్తరాలు తన హృదయం దగ్గర దాచుకొనేది జెన్నీ ఒక్కొక్క ఉత్తరం ఎన్నెన్నిసారులు చదువుకుందో. జెన్నీ ఉత్తరాలు మూర్తి కోటిసార్లు చదువుకొనేవాడు. ఆమె ఉత్తరాలు ఒకటో రెండో అతని హృదయం కడ ఉండేవి.

పదిరోజులు సెలవు పెట్టి జెన్నీ ఢిల్లీ బయలుదేరింది. ఎందుకు బయలుదేరుతోందో తలిదండ్రులకు తెలిసింది. తండ్రి పిలిచి, "జెన్నీ నువ్వు ఎందుకు సెలవుపెట్టి ఢిల్లీ వెడుతున్నావో నాకు తెలుసును. ఈరోజుల్లో యువతీ యువకులలో విపరీతంగా తిరుగుబాటు భావాలు తాండవం చేస్తున్నాయి. ఒక్కటి మాత్రం నమ్ము. నువ్వు ఆ నిగ్గర్‌ను వివాహం చేసుకున్నావా నీ ముఖం నీ తలిదండ్రులకు చూపించనక్కరలేదు. మీ పెద్దన్నా నాతో ఏకీభవించాడు. నీకు నా సంపాదన పైస ఒక్కటీ రాదు. మీ అమ్మమ్మ తన డబ్బంతా నీకు ఇవ్వడానికి వీలు రాసిన మాట నిజం. కాని, నేనూ మీ అమ్మ మా శాయశక్తులా ఆమె వీలునామా నుండి నీ పేరు తీయించి వేస్తాము. వివాహం అయిన మరుసటి నిముషంనుండి నీ ముఖం మాకు చూపించనక్కరలేదు. ఇక వెళ్ళు." అన్నాడు.

జెన్నీ ముఖంలో కత్తివాటు వేస్తే నెత్తురు చుక్కలేదు. అలాగే పది నిముషాలు నిలుచుంది. ఒక్కసారిగా ముఖం అంతా రక్తం పోటెత్తుకువచ్చి ఆపిల్‌పండు ఎరుపులా అయిపోయింది. డాక్టర్ అవడంచేతా, ఎప్పుడూ దేనికీ భయపడని జాతి బాలిక కాకపోవడంవల్లా వెంటనే దిట్టరి అయిపోయింది. పకపక నవ్వింది.

"డాడీ, నేను నీ కూతుర్ని, మా అమ్మ పోలికలు నాలో ఏమీ లేవు. ఆ సంగతి అందరికన్న బాగా నీకు తెలుసును. నేను మూర్తిని పెళ్ళి చేసుకోవడమే కాదు. మూర్తి మతమే నేనూ పుచ్చుకుంటున్నాను. పెళ్ళి అయేవరకూ మీరు చూస్తూ ఉండనవసరం లేదు. ఈ క్షణంనుంచి నా ముఖం మీ దృష్టిని వేసి మీ హృదయాలను కష్టపెట్టదలచుకోలేదు. నేను రాతి మనిషిని, సైతాను హృదయం కలదానిని అని అనుకోండి. అందుకు సర్వవిధాలా తగినదాన్నే. కాని మీ మీద నాకున్న ప్రేమా గౌరవం ఏనాటికీ పోవని గ్రహించండి. ఇక సెలవు." అని ఆమె నిదానంగా వెళ్ళిపోయి తాను ఈ మధ్యనే కొనుక్కొన్న చిన్న కారెక్కి డ్రైవరును కారు నడపమన్నది.

ఢిల్లీ ఎక్స్‌ప్రెస్లో ఇదివరకే సెకండు క్లాసులో ఒక సీటు ఏర్పాటు చేసుకొని ఉంది. డాక్టర్ జెన్నిఫర్ ఉదయం కారులో దిగి సామాను బండిలో సర్దుకుని కూచుంది. రైలు నడక ప్రారంభించింది. చూపులేని చూపులతో కిటికీలోనుండి చూస్తూంది. ప్రపంచంలో ప్రేమ చరిత్ర సంభవించదు. సంభవిస్తే దారి పొడుగునా అన్నీ గడ్డయిన అడ్డులే అనుకొంది.

అతడు నల్లవాడని తాను ప్రేమించిందా? మనుష్యులలో ఫ్రాయిడ్ చెప్పినట్లు వ్యతిరేక హృదయ తత్వం ఉంటుంది. అందమయిన అమ్మాయి కోతివంటి వాడిని ప్రేమిస్తుంది. మన్మథుని వంటి భర్తను వదలి పుచ్చుకుంకని మిండగాణ్ణి చేసుకునే అప్సరస లుంటారట. రసజ్ఞుడు, విజ్ఞాని అయిన పురుషుని చేసుకోటం మాని, బండవాణ్ణి నీచ భావయుతుని ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకొంటుందట. అమెరికాలో నీగ్రోలను తెల్లవారు తమ సర్వస్వం అర్పించేటంత గాఢంగా ప్రేమిస్తారట. అలాగే తానూ అయిందేమో!

అయితే తన ప్రియుడు కారు నల్లవాడు కాడు. మోము చాలా గంభీరమైంది. ఆ మోమే తెల్లవారి మోమైతే అపోలోతో సమమయిన వాడని పోల్చేవారే! బలమైనవాడు. కష్టపడి ఉన్నతవిద్య సంపాదించుకొన్నాడు. రసజ్ఞుడు, జ్ఞానపిపాసి, సత్పురుషుడు, ఉత్తమగుణపూర్ణుడు మహారాణులు పాదదాసీలుగా రావలసిన వ్యక్తిత్వం కలవాడు. ఇవన్నీ కలసి తన్ను అతని హృదయంలోనికి వాలిపోవచేసి ఉంటాయి.

ఫ్రాయిడ్‌తత్వం నిజం కావచ్చును. కాకపోవచ్చును. కాని ఆ బాలకుడే తనకు ఏడుగడ, తన ప్రాణాధికం. తన్ను స్త్రీనిగా వాంఛించినట్టి, భార్యగా వాంఛించినట్టి వారిలో ఎంతో అందమైనవారూ ఉన్నారు. తెలివైనవారున్నారు. అద్భుతమైనవారూ ఉన్నారు. కాని వారెవ్వరూ తన హృదయంలో ఇంతైనా స్పందనం కలుగజేయలేకపోయారు.

తన అన్నగారు తనకు మూర్తిని గురించి ఉత్తరాలు రాసేనాడే విచిత్రమయిన ఆనందం కలిగేది. హిందూ వేదాంతంలో చెప్పినట్లు పూర్వకర్మ అంటూ ఒకటుందేమో? తనలో హైందవ రక్తం వుంది, అది ఊరికే పోతుందా? ఆ ఏనాటి సంబంధంవల్లనో మూర్తి తనకు సర్వస్వమూ అయ్యాడు. తన జాతి పోనీ, గౌరవం పోనీ, ధనం పోనీ తనకు కావలసింది తన మూర్తి.

తన మూర్తి తన పురుషుడు కానినాడు, తన్ను అతడు కౌగలించుకోలేని దినం తనకు సంభవించిననాడు, తన్ను మహోద్రేక కామకాంక్షా పరితృప్తిలో పరవశనుచేసి అతడు కరిగించలేని క్షణం ఆసన్నమయిననాడు తాను దేహమే వీడుతుంది.

ప్రేమకు కారణాలు ఉండగలవా? ప్రేమ పరిశోధనాతీతమయిన ఒక అద్భుత సంస్థ. ఒక స్త్రీ నలుగురు పురుషుల్ని ఒకే విధంగా ప్రేమించి దేహం అర్పిస్తూ ఉండగలదట. ఒక స్త్రీ ఒక్క పురుషుని ప్రేమించడమే ఎరగకుండా జీవితం ముగించగలదట. ఒక స్త్రీ ఒక పురుషుని హిమాలయ శిఖరితంగా ప్రేమించి వానికి తన దేహం అర్పించదట. కాని ఏమీ ప్రేమించని పశువులాంటి వానికి దేహం అర్పించడానికి ఏమీ సందేహించదట. ఒక స్త్రీ తాను ప్రేమించినవానికీ మరి ఎవ్వరికీ దేహం అర్పించడం అనే భావం వచ్చి మూర్ఛలూ మొదలయిన జబ్బులు పట్టుకొని బాధపడుతుందట.

తాను మాత్రం వక్రభావ రహిత అయిన స్త్రీ; పరమ సౌందర్యం కలిగిన స్త్రీ; ఒక్కడే పురుషుని ప్రేమించగలిగిన స్త్రీ ప్రేమించిన పురుషుని తనలో లయింప చేసుకొని తాను అతనిలో లయమై దివ్యానందం పొందగలిగిన స్త్రీ.

ప్రేమకోసం ఆకాశం అంటగలదు. ప్రేమను సర్వఅనుభవాలుకన్న మహదానుభవంగా ఆనందించగల పరమ యువతి. తండ్రి అడ్డయినా ప్రపంచమే అడ్డయినా తన పురుషుణ్ణి

తాను పొంది తీరుతుంది.

తనకు తన అమ్మమ్మ ధనం రాకపోతే భయమా? తాను ఈ ప్రపంచ భోగాలు కుత్తిక బంటివరకూ ఆనందించదలచుకుందా? ఇదివరదాకా తన దేహం ఇతరులు చూచి ఆనందించడాని కనుకుంది. తాను ఎవరో తెర వెనుకనున్న ఒక పురుషునితో ఒకనాడు లోకాలను ఆవరించే ప్రేమను అనుభవిస్తాను అని నమ్మింది. అలాంటి పురుషుడు ఒక పుణ్య దినాన తన ఎదుటికి వచ్చిననాడే కరిగిపోయింది. తానే పోయి అతన్ని ప్రేమిస్తున్నానని తెలుపుకుంది.

అలాంటి సందర్భంలో తన తండ్రి తన కోర్కెను సఫలం చేయకపోవడం విచిత్రమే! రైలు అన్నది: జెన్నీ తన సంఘ పారిశుధ్యం తాను రక్షించుకోవాలని తన బిడ్డలను ఏ తండ్రి అయినా అదుపాజ్ఞలలో ఉంచకూడదా?

జెన్నీ హృదయం: సంఘ పారిశుధ్యం ఏమిటి? ఎక్కడ ఉన్నది. బ్రిటిషుజాతి స్వచ్ఛమయినదా? బ్రిటిషు రక్తంలో కెల్టిక్, జర్మన్, లాటిన్, స్లావోనిక్, యూదు రక్తాలు లేవా? ఏమో! ఏ నీగ్రో రక్తం ఉన్నదో, అమెరికా జాతి స్వచ్ఛమా? జాతి సంకరత ఎప్పుడూ జరుగుతూనే ఉంటుంది. అందులో మా జాతి?

రైలు చక్రాలు: ఓసి మూర్ఖ బాలికా! నువ్వు వివాహం చేసుకోదలచుకున్నది భారత సంఘంలో అతి తక్కువ కులంలో ఉద్భవించిన బాలుడు.

జెన్నీ గర్వం: అందుకే అతణ్ణి తప్పకుండా చేసుకుంటాను! తెల్లజాతులలో అతి నికృష్టమయిన అతి ఆఖరు సంఘంలోనుంచి నేను ఉద్భవించలేదూ?

౬

జెన్నీ బెజవాడనుంచి పక్క వేసుకొని వెంట తీసుకు వచ్చిన నవలలు, మాసపత్రికలూ చదవాలని ప్రయత్నించింది. కాని లాభం లేకపోయింది. మదరాసునుంచి ప్రయాణం ఎలా చేసిందో, ఏదో నిద్ర వచ్చేది. బొమ్మలు చూస్తూ కూర్చుంది. కొందరు దద్దమ్మ మగవాళ్ళూ నిజంగా స్త్రీ సౌందర్యం దర్శించి ఆనందించేవాళ్ళూ అటూ ఇటూ తిరుగుతూ ఆమెను గాఢంగా చూశారు. కాని వాళ్ళు చూస్తున్న విషయమే ఆమె గ్రహించలేదు.

తన ప్రాణ ప్రియుని గురించి కలలుకంటూ పడుకుంది. చూపులలో అతడు ప్రత్యక్షమయ్యే చూపులతో దెసలు చూస్తూ కూర్చుంది.

ఆమె బండిలో ఎవరో భారతీయాంగనలు ముప్పరు ప్రయాణం చేస్తున్నారు. అందులో ఇద్దరు ఒక కుటుంబం వారు. ఒక అమ్మాయి భర్తతో ఢిల్లీ వెడుతున్నది. ఆ భర్త వేరే రెండవ తరగతిలో ప్రయాణం చేస్తున్నాడు. ఆడవారి అందాల ముఖమూ, రూపమూ చూస్తూ ఇటూ అటూ పచారు చేసినంత మాత్రాన మగవాళ్ళు చచ్చువాళ్ళయిపోరు కాని, ఆ చూడడంలో పురుషులు వట్టి శుంఠలుగాక, సద్బుద్ధితో చూచే రసగ్రహణ పారీణులుగానో వ్యక్తం అవుతారు అని అనుకుంది జెన్నీ హైందవ యువతి భర్త నిముషానికో మారు ఈ ఆడవారి బండికి భార్యతో ఏదో మాట్లాడడానికి వచ్చినట్టు నటిస్తూ జెన్నీని తేరిపార చూస్తూ ఉండేవాడు.

ఆ అమ్మాయికి పదునెనిమిదేండ్లు ఉంటాయి. అందమైన బాలిక. బంగారు ఛాయకలది. ముక్కున, చెవులనూ అసలు వజ్రాల ఆభరణాలు తళుక్కుమంటూ మరీ

అందం తెస్తున్నాయి. ఆ అమ్మాయి తన భర్త అంటే పట్టరాని బడాయితో, ప్రేమతో వుందని ఆమె కళ్ళల్లో కాంతులే జెన్నీకి చెప్పాయి. అంత చక్కని భార్యను పెట్టుకొని ఇంకో బాలికమీదకు ఆ యువకుడు తన చూపును ఏలా ప్రసరింపగలడు? ఆ చూపుల్లో కాంక్షలు పొర్లాడుతున్నాయి.

ఆ అబ్బాయిని ఏడిపించాలని జెన్నీకి అల్లరిబుద్ధి పుట్టింది. డోర్నకల్లు దగ్గిర అన్నం గిన్నెల దొంతర భార్యకు పట్టించుకు వచ్చాడా యువకుడు. ఆ సమయంలో జెన్నీ ఆ యువకుడి వీపు తట్టి “ఏమండీ! నాకు ఇంగ్లీషు భోజనం ఇంకా రాలేదు. ఎందుకో కనుకువస్తారా?” అని అడిగింది.

ఆ అబ్బాయి ఉబ్బి తబ్బిబ్బయిపోయాడు. గబుక్కున పరుగిడిపోయి ప్లాటుఫారం మీద తల్లక్రిందులా పడ్డాడు. జెన్నీ క్రిందకు దిగి అతన్ని లేవదీసింది. అతడు “మేమే” మని ఏదో కృతజ్ఞత తెలుపబోయాడు. అప్పుడు జెన్నీ అతని భార్య వింటూండగానే “ఏమయ్యా, అంత అందమయిన భార్యను తీసుకు వెడుతూ మనస్సు నిర్మలంగా ఉంచుకో లేకపోతే తలక్రిందులుగా పడవా మరి. వెళ్ళు నీ పని చూసుకో! నీ భార్యను నేను జాగ్రత్తగా చూస్తానులే. నువ్వు స్టేషను స్టేషనుకు మా పెట్టెకు వచ్చి మా కందరికీ విసుగు పుట్టిస్తున్నావు. అంతగా నీవు పట్టలేకపోతే నీ భార్యను నీ పెట్టెకే తీసుకు వెళ్ళు!” అన్నది.

ఆ యువకుడు తెల్లబోయి తలవంచుకొని తన పెట్టెకు వెళ్ళిపోయాడు. జెన్నీ తన పెట్టెలోనికి వచ్చేసరికి ఆ అమ్మాయికి కళ్ళవెంట నీళ్ళు తిరుగుచున్నాయి. జెన్నీ ఆమెను బుజ్జగించి ఆమె హృదయం చూరగొంది. “రహస్యం చెప్పు స్నేహితురాలా?” అని ఆ బాలిక నడిగింది. ఆ బాలిక బి.యే ప్యాసయిందట. వాళ్ళు అయ్యంగారులు. ఆ కుర్రవాని తండ్రి ఇంపీరియల్ బ్యాంకు క్యాషియరట. చాలా ధనవంతుడట. ఈ అబ్బాయి లెక్కలలో బి.యే. ఆనర్సు మొదటి తరగతిలో నెగ్గి వ్యాపారపు లెక్కల పరీక్షకు చదివి నెగ్గాడట. అతనికి ప్రభుత్వం వారి అకౌంటెంటు జనరల్ ఆఫీసులో ఉద్యోగం అయిందట. పెళ్ళి అయిన ఏ రెండు మూడు నెలలో ఆ బాలికా అతడూ అతి ప్రేమగా ఉన్నారట. అక్కడనుంచి అతగాడు సినిమాతారల వెంటా, కొంచెం తళుక్కుమనే జావకడి మనస్సుగల డాబువేషాల బాలికల వెంటా కుక్కలా తిరగడం ప్రారంభించాడట. అందుకని తండ్రి బ్రహ్మ ప్రళయంచేసి, ఈ ఉద్యోగం ఇప్పించాడుట. ఢిల్లీ చేరి ఇల్లు చూసుకొని, ఆ అమ్మాయిని తీసుకు వెళ్ళుతున్నాడట. ఇవన్నీ జెన్నీతో చెప్పుకుని ఆ అమ్మాయి కుళ్ళిపోయింది. ఇక జెన్నీలో దాగివున్న మాతృశక్తి విజృంభించింది. ఆ బాలికకు తన చరిత్ర, చూచాయగా అందించింది.

ఆ తర్వాత నాలుగు ముఖ్య ఉపాయాలు అవలంబించమని సలహా ఇచ్చింది.

1 కొత్త పద్ధతుల పైన చక్కగా అలంకరించుకొనుట.

2. ఇంటిలో తోటపనీ, గోడబంతి ఆటా అవీ చేసి కసరత్తు చేస్తూ దేహాన్ని సౌష్ఠవంగా బాగు చేసుకొనుట.

3. స్త్రీ పురుష సంబంధం విషయంలో తాను విముఖంగా ఉన్నట్లు నటించుట.

4. భర్త వచ్చినదీ, లేనిదీ, వున్నదీ, వెళ్ళినదీ ఏమీ గమనించనట్లు నటించుట.

వీనిని ఆచరిస్తూ కొన్ని హొయలు చూపిస్తూ వుండాలనిన్నీ, ఇల్లు దాటివెళ్ళి ఇతర పురుషులను చూస్తున్నట్లు నటించవద్దని ఇంగ్లీషు గ్రంథాలు, రాజకీయాలు, వేదాంతాలు, కళలు ఈ విషయాలవి తెప్పించుకుని చదువుతూ ఉండమనీ, ఇంగ్లీషు నూనె రంగులూ కుంచెలూ వగయిరా సామాను తెప్పించుకుని బొమ్మలు వేస్తూ ఉండమనీ ఉపాయం చెప్పింది.

జెన్నీ ఢిల్లీలో దిగి దిగడంతోటే "జెన్నీ" అంటూ మూర్తి ఎదురు పడి, ఆమె రెండు చేతులూ పట్టుకొని, ఆమె కళ్ళల్లోకి గాఢంగా తమిగా తేరిపార చూచాడు. ఆమె అంతమంది ఉన్నా అతని కౌగలి లోనికి ఉరికింది. మూర్తి చప్రాసీ ఆమె సామాను పట్టుకురాగా వారిరువురు "వచ్చావా నారాణీ" అంటూ, ఎలా ఉన్నావు "నరుడా!" అంటూ బయటకు వెళ్ళారు. మూర్తి ఒక మంచి పాతకారు కొనుక్కున్నాడు. ఆ కారులో ఎక్కి ముందు డ్రైవరూ, చప్రాసీ కూర్చుండగా వెనుక తానూ, తన ప్రియురాలు కూర్చుండినారు. కారు తిన్నగా మూర్తి బంగళాకు వెళ్ళింది. బంగళా చిన్నది. అందంగా ఉంది. ఈ కొద్ది రోజులలో ఎంత శుభ్రంగా ఉంచాడు. గృహం మగవాని వల్ల శుభ్రత పొందగలదు. స్త్రీవల్ల సౌందర్యం సముపార్జించుకొంటుంది.

"చక్కని ఇల్లు, ప్రియతమా! చాలా అందంగా నేను ఈ ఇంటి బాలికను అలంకరించవలసి వుంది." అని ఆ బాలిక స్నానాల గదిలోనికి పోయింది. ఆమె అతన్ని బంగళాలో వుండడానికీ, అతడు ఆమె ఢిల్లీలో వున్నన్నాళ్ళూ తన వెనకటి హోటలులో వుండడానికి ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు..

ఆ రోజల్లా ఇద్దరు ఒకరి కౌగిలి ఒకరు వీడలేదు. ఇద్దరి ఒళ్ళూ వేడెక్కినాయి. మూర్తి భయస్తుడూ, ఔచిత్యం నూరుపాళ్ళూ పాటించేవాడూ అవటంవల్ల అంతటితో ఆగింది. లేకపోతే వారిరువరకూ గాంధర్వ వివాహం జరగవలసిందే!

"మూర్తి ఆ రాత్రి తన హోటలుకు నిద్రకోసం వెళ్ళబోయే ముందు, "ప్రియతమేశ్వరీ! ఎప్పుడు మన వివాహం?" అని ప్రశ్నించాడు.

ప్రియా! నువ్వు క్రిస్టియన్ కాదలచుకున్నావా?" అని అడిగింది. అతడు తెల్లబోయి ఆమెవైపు పది క్షణికాలు చూచినాడు. ఆమె వెంటనే, నువ్వు కలియాలని నా ఉద్దేశం కాదుసుమా! ప్రేమకు మతాలు లేవన్న మాట నిజం. మనం మతమూ, సంఘమూ దాటినవారము కాబట్టి భారతదేశ రిజిష్టర్ వివాహం చేసుకుందాము. మీలోనూ, మాలోనూ భగవంతుని ఎదుట అన్ని ఒట్టూ పెట్టి పెళ్ళి చేసుకొని, ఆ ప్రతిజ్ఞలన్నీ వెంటనే మరచిపోయేందుకు సిద్ధం అవుతారు. మన కవన్నీ వద్దు." అన్నది.

"కాని, నాకు భగవంతుడంటే నమ్మకం ఉంది. నీ ఎదుట నన్ను భక్తుణ్ణిగా తీసుకొని రాగలిగిన ఒక మహాశక్తి లేదని ఎట్లా అనగలను. నీతో కలసి ఎక్కడో భగవంతుని ఎదుట నిలుచుండి మన వివాహాన్ని ఆశీర్వదించవలెనని ప్రార్థించడానికి మాత్రం అనుమతి ఇయ్యమని చేతులు ముడిచి నిన్ను కోరుతున్నాను."

ఆమె అతని ఒళ్ళో కూర్చుంటుంది. అతని మెడచుట్టూ చేతులు చుట్టి కౌగలించుకుంటుంది. తాను మంచముపై వాలిపోయి, తనతోపాటు మూర్తిని మంచంపైకి లాగుతుంది. అతనిమీద వాలిపోతుంది. ఆమె ప్రేమ ఉప్పొంగులో అతడు స్వచ్ఛనీరంలా కలిసి మెలసి పోయినాడు. అయినా వారిరువురు శృంగారోద్వేగ మహాగానంలో ఏ విధమైన అనౌచిత్యమూ రాకుండా అతడు చూచుకొన్నాడు. రెండు మూడు సారులు ఆమె తొందరపడింది. అతడు చక్కగా తప్పించుకొని, ఆమె ఉద్వేగానికి ఆనకట్టలు కట్టివేసినాడు.

ఒక ఉదయం టీ త్రాగుతూ ఉండగా అతడామె కంఠాన్ని తన చూపుడు వేలితో, మధ్య మాంగులితో స్పృశిస్తూ "ప్రాణేశ్వరీ! నీ శరీర స్వచ్ఛతను నేను వేళ్ళతో నైనను ముట్టుకొనడానికి భయపడతాను. నేను ఇంగ్లండులో చదువుకొనే రోజుల్లో అమెరికాలో ఉన్న

రోజులలో ఆయా దేశవాసులయిన స్త్రీ పురుషులకున్న స్వచ్ఛవర్ణం నాకు ఆశ్చర్యం కలుగచేసేది. నా చిన్నతనంలో మిషనరీ దొరల్ని, దొరసానులను చూచి వాళ్ళు దేవతలే అనుకునేవాణ్ణి. పెద్ద వాడినయిన వెనక తెల్లరంగులో అఖండమయిన తెలివి తేటలుగల మెదడులు వుంటాయని నిర్ణయానికి వచ్చాను." "అది వట్టిమాట! జపానువాళ్ళ మాటో? దేహబలం అంటావా జోలూ యీ మూట? పైగా నిన్న మొన్నటివరకు తెల్లవాళ్ళ నాగరికత ఎంత? ఏవో కొన్ని ప్రస్తుత స్థితులను బట్టి సిద్ధాంతాలు చేయకు ప్రియతమా!"

"అవునులే, నారాయణుని ముందు నరుని నిర్వేదంలా ఈ మాటలేమిటి ?".

"ఎవరు వాళ్ళిద్దరూ?"

"కృష్ణుడూ, అర్జునుడూ!"

"వాళ్ళ గొడవ మనకెందుకుగాని, మన వివాహమైతేనేగాని నేను ఈ ఊరునుంచి కదలదలుచుకోలేదు. దానికి కావలసిన ఏర్పాట్లన్నీ చేయి. ఇంక నా ఉద్యోగం విషయమూ, నేను ఎక్కడ నా వృత్తి సాగించేదీ, అవి తర్వాత నిర్ణయం చేసుకుందాం!"

వారిరువురూ అతని కారుమీద ప్రతి సాయంకాలమూ ఎక్కడికైనా వాహ్యాళికి పోయేవారు. అర్థంలేని ప్రేమ సంభాషణలలో ఆనందం పొందేవారు.

ఎల్లమందమూర్తికి జెన్నీని చూచిన కొలదీ ఆమె తన్ను వివాహం చేసుకొని, ఏమి కష్టపడుతుందో అన్న తలపోత ఎక్కువై పోయింది. అతని కౌగిలిలో ఒదిగి కూర్చుండి ఆమె అతడు పరధ్యానంగా ఉండడం చూచింది.

"ఏమిటి ప్రియతమా ఆలోచన ఎక్కువైంది?" అని ఒకనాడు సాయంకాలం యమున ఒడ్డున గూర్చుండి ఆమె ప్రశ్నించింది.

"నా ఆలోచన నువ్వు, నా కలలు నువ్వు, నా జీవితం నువ్వు! ఇంకేం ఆలోచించగలను?"

"నన్ను గూర్చి ఏమి ఆలోచిస్తున్నావు?"

"నీ అందం చూస్తాను, నా అంద వికారం చూచుకుంటాను, "సుందరీ పశువుల" కథ జ్ఞాపకం వస్తుంది. నీ తీయని మధుర కంఠమూ నా అపశ్రుతి కంఠమూ తలపోసుకుంటాను. ఈనాటి అమెరికన్ జాజ్ అల్లరి జ్ఞాపకం వస్తుంది. నువ్వు ఇంగ్లీషు సంగీతం దివ్యంగా పాడటం గమనిస్తాను. ఆనందడోలికలో ఊగిపోతాను. నా కంఠంలో సంగీతం లేదు. ఈలా ప్రతి నిముషానికీ నా పనికిరానితనమూ, నీ దివ్యత్వమూ రెండూ కళ్ళ ఎదుట కడతాయి. నీళ్ళల్లో మునిగిపోవువాని పక్కకు పడవ కొట్టుకొచ్చినట్లు నా ఎదుట ప్రత్యక్షమయ్యావు."

"వారెవా! ఇదంతా ప్రభువువారు తమ రాణీని ప్రసన్నను చేసుకునే విధానం కాబోలు!"

"కాదు రాణీ! ఇన్ని కోట్ల హరిజనులలో, చదువుకుని తక్కిన హిందూ పెద్దలతోపాటు పైకివచ్చేవారు ఏ ఇద్దరో ముగ్గురో వుంటారు. వారిలో ఒకణ్ణిగా నేను వచ్చానంటే నా యాత్ర రహదారిలో నువ్వు ఉన్నావు గనుకనే నేను రాగలిగాను."

"అన్నీ బడాయి మాటలు చెప్పకు ప్రియా! నువ్వు అమెరికానుంచి వచ్చిన తరువాత

గద నన్ను చూచింది?”

“నువ్వు ఉన్న విషయం నా బాహ్య ఇంద్రియాలకు తర్వాతనే తెలిసినందనుకో, కాని నాకు చదవాలని బుద్ధి పుట్టించిందీ ఆకివీడులో ఉన్న మిషనరీ దొరసాని. ఆమె అందం చూచి ఆమె నాకు అమ్మమ్మ అంత పెద్దదీ అవటంవల్ల ఒక తెల్లని బాలికను నా స్వప్న ప్రపంచంలో నాకై సృష్టించుకొన్నాను. ఆనాటి ఆమె రూపు, సౌందర్యము, విలాసము నీలో మూర్తీభవించాయి.

ఆ బాలిక నిశ్శబ్దంగా మూర్తిని కౌగలించుకొని, “నా నాయకా! నేను అదృష్టవంతురాలనో నువ్వే అదృష్టవంతుడవో నిర్ణయించేది, ఆ అదృష్టదేవతే!” అని అతని పెదవులు తమిగా చుంబించింది.

౮

మూర్తి మరునాడు ఆఫీసులో కూర్చుండి పనిచూసుకుంటున్నాడు.

నదులకు ఆనకట్టలు, తీరాల ఎత్తయినగట్టులు, ఆనకట్టలవల్ల పెద్దచెరువులు, చెరువుల క్రింద కాలువలు. నీరు మహావేగంతో బ్రహ్మరాక్షసియై చక్రాలను తిప్పడం, దానివల్ల డైనమోలు తిరగడం విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవించడం, ఆ శక్తి దేశం అంతటా తీగెలతో సరఫరా చేయడం, ఆ శక్తివల్ల, మిట్ట ప్రదేశాల నూతులలోనుండి నీరు పైకి రావడం గ్రామాల పిండిమరలు, ప్రతి పూరిల్లులో వెలుగు, పల్లెటూళ్ళలో చిన్న చిన్న రోడ్ల పొడుగునా పెద్ద రాజ బాటలలో దీపాలు, గ్రామాల రేడియోలు, సినిమాశాలలు, చిన్న చిన్న యంత్రసహాయంవల్ల గ్రామ పరిశ్రమ, అందరికీ తిండి, అందరికీ బట్ట, అందరూ ఒకేజాతి, అందరూ ఒకే ఆనందం! ఆ స్వప్నంలో ఉండగా “సాబ్! ఒక సాహెబ్ (తెల్లాయన) ఈ కార్డు ఇచ్చినారు” అని చప్రాసీ మూర్తి బల్లమీద ఒక కార్డు పెట్టినాడు. “మేజరు కార్లయిల్, 3వ ఇండియను రైఫిల్సు, పెషావరు.” అని ఉంది.

ఎవరా అని ఒకే ఒక్క నిమేషం ఆలోచించాడు. ఆ వెంటనే మెరుపులా జ్ఞాపకం వచ్చింది. జెన్నీ పెద్ద అన్నగారు! వెంటనే లేచి అతిథులు కూర్చునే గదిలోకి బోయి “నేను మూర్తినండీ! లోనికి దయచేయండి” అని పిలిచాడు.

మేజరు కార్లయిల్ సంపూర్ణ మిలటరీ దుస్తులలో ఉన్నాడు. చేతనొక బెత్తం వుంది. మేజరు కార్లయిల్ తండ్రి పోలిక. అతని ఒత్తైన మీసాలు చివర సన్నంగా మొన వచ్చేటట్టు మెలిబెట్టి వున్నాయి.

మూర్తి చేయి అందిచ్చినా అతను చేయి చాచలేదు. తాను “మూర్తి”నని చెప్పుకున్నా అతడు తాను మేజరు కార్లయిల్ అని చెప్పుకోలేదు. అతడు కుర్చీమీద నుండి లేవలేదు.

మూర్తి ఆశ్చర్యమందాడు.

మేజరు కార్లయిల్ కూర్చుండే, “ఓరీ బ్లడీ నిగ్గర్ ఏదిరా మా చెల్లెలు? ఎక్కడ ఉందిరా? నీ తోలు ఊడేటట్లు ఈ బెత్తంతో నీ వీపు” - అని, పండ్లు బిగించి మాట్లాడాడు.

“మా చెల్లెల్ని కలుసుకునేందుకు ప్రయత్నించినా, మా చెల్లెలికి ఉత్తరాలు రాయడానికి ప్రయత్నించినా, నా ఉద్యోగం సంగతీ, నీ ఉద్యోగం సంగతీ ఆలోచించకుండా పదిమందిలో పట్టుకు నీ వీపు చితకగొట్టడం తథ్యం!” అని లేచి మేజరు కార్లయెల్ విసవిస నడిచి

వెళ్ళిపోయాడు.

ఎల్లమందమూర్తికి కలిగిన ఆశ్చర్యం వర్ణనాతీతము. కోపం, ఉక్రోషం, విచారం, భయం, దుఃఖం, ఒకదాని వెంట ఒకటి తరుముకు వచ్చాయి. అలాగే నిరుత్తరుడై కూచున్నాడు. ఈలాంటి సంఘటన ఏదైనా రావచ్చునని అతడనుకున్నాడు. కాని, ఇంత రాక్షసంగా సంధానిస్తుందని అతడు తన ఊహా విశ్వంలో ఎప్పుడూ, ఏ విధంగా అనుకోలేదు.

హిందూమతంలో వర్ణభేదం ఏర్పడడానికి, ఇదే కారణం. బంగారం కూడా వెండిని నిరసిస్తుంది. రాక్షసిబొగ్గు బొగ్గుని నిరసిస్తుంది. ఆర్యులు, పసిమిరంగు సుమేరియనులను, వారు గోధుమరంగు దస్యులను, వారు నల్లనిరంగు రాక్షసులను అసహ్యించుకొనేవారు. ఆర్యులంతా మొదట ఒకేరంగు. వారే ద్విజులై ఉంటారు.

తెల్లవాళ్ళకు రంగుల వాళ్ళంటే కడుపుమంట. అంతే కాబోలు చటుక్కున ఎల్లమంద లేచినాడు. ఏమీ పని పూర్తి చేసుకోకుండా కారు ఎక్కి తన ఇంటికి చేరుకున్నాడు. ఇంటిలో జెన్నీ లేదు.

అతని గుండె పదినిముషా లాగినట్టయింది. "జెన్నీ! జెన్నీ!" అంటూ గదులు వెదికాడు. చప్రాసీ, పనిమనిషి పరుగునవచ్చి "సాబ్! ఒక మిలిటరీ సాహెబ్ వచ్చి, పది నిముషాలు దొరసానితో మాట్లాడి తన కారుమీద ఎక్కించుకొని పోయినాడు." అని చెప్పినాడు.

ఎల్లమంద వారి మాటలు విన్నాడన్న మాటేగాని, అసలు తాను ఏమి చేస్తున్నదీ అతనికి తెలియలేదు. గదులన్నీ ఆమెకోసం వెదుకుతూ వెదుకుతూ తిరుగుతున్నాడు. ఆమె నివసించిన గదిలోని అద్దానికి తగిలించి ఒక ఉత్తరం ఉంది..

"ప్రియతమా! మా మేజరు అన్న పెషావరునుంచి వచ్చాడు. అతని భార్య, మా వదినకు చాలా జబ్బుగా ఉందట. కాబట్టి వెంటనే రమ్మనమని ఈ సాయంకాలం మూడు గంటల బండికి బయలుదేరమన్నాడు. నీతో చెప్పి వస్తానంటే వ్యవధి లేదన్నాడు. ఈ ఉత్తరం రాసి మూడు గంటల బండికి వెళ్తున్నాను. అక్కడినుంచి ఉత్తరం రాస్తాను. నిన్ను ఇలా వదలి వెళ్ళడం, నా ప్రాణం, నా మనస్సు ఇక్కడే వదలి వెడుతున్నాను. ఇంతే సందర్భం. ఇంత తొందరయినది ప్రాణాధికా! నీకు కోటి కోటి ముద్దులు, శతకోటి కోటి కౌగిలింతలు - హృదయ ప్రభూ! నువ్వులేని సమయంలో సిగ్గువదలి నా ప్రభువు అని కంఠమెత్తి పిలుచుకుంటున్నాను. అన్న తొందరపెడుతున్నాడు, సెలవు.

నీ పెదవుల నా పెదవులు
గాఢంగా ఆనించి
"నీ జెన్నీ"

అని ఉత్తరం చదువుకొన్నాడు.

పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి కుర్చీపై కూలబడిపోయినాడు. లోకం అంతా నల్లబడింది. ఒళ్ళు చెమటలు పోసినాయి.

"నా దివ్యమూర్తి నా జన్మనే వదలి వెళ్ళిపోయిందా!" అని పైకి అనుకున్నాడు.

జెన్నీ గుడ్డలు, కొన్ని స్త్రీలకు గోప్యమైన లోని దుస్తులు ఆమె ఉపయోగించు సబ్బు అవీ

ఉన్న పెట్టె అక్కడే ఆమె నుంచి వెళ్ళిపోయిన విషయం అతడు కనిపెట్టినాడు.

అవి అన్నీ తీసి పెదవులతో చుంబించి, హృదయాని కదుముకొని, ఒక తోలుపెట్టెలో అన్నీ సర్ది తాళం వేసుకున్నాడు. అతడు ఆ రాత్రంతా నిద్రలేకుండా తిరిగినాడు. ఆ బాలిక ఛాయాచిత్రాలను ఎన్నింటినో అతడు చిత్రచిత్రాలైన ఫ్రేములు కట్టించుకొని తన ఇల్లంతా అలంకరించుకొన్నాడు. ఆ చిత్రాలన్నిటినీ ఎన్నిసారులో పలకరించుకొన్నాడు.

పడక కుర్చీలో వాలి, ఏమిటి జెన్నీ అన్నగారి ఉద్దేశం? తానేమి చేయాలి? జెన్నీని తానెల్లా వదిలివేయగలడు? జెన్నీ ఏమంటుంది? ప్రపంచం అంతా తన పైనే కత్తిగట్టినారా? లయొనెల్‌కు రాస్తే అతడేమి అంటాడో!

"జెన్నీ! ప్రాణప్రియా! నిన్ను పొందలేని నాకు ఈ ఉద్యోగం వద్దు. మా జక్కరం గ్రామంపోయి అక్కడ ఏదో హరిజన సేవ చేసుకుంటూ ఉండవచ్చు. లేదా మహాత్ముని ఆశ్రమానికి పోయి, అక్కడ ఆ బాపూజీకి సేవచేస్తూ ఆయన ఆజ్ఞ ప్రకారం నడవవచ్చు." అని జెన్నీ చిత్రం వైపు చూస్తూ మాటలాడినాడు.

౬

యుద్ధం చల్లగా వచ్చింది. వచ్చినప్పుడు అంత ప్రళయం అవుతుందని ఎవరనుకున్నారు. జర్మనీ రష్యాతో సంధి చేసుకొని పోలండు మీదికి దిగింది. పోలండు జర్మనీ కత్తిపీటకు ఆనపకాయ అయింది. జర్మనీ పోలండు మీదికి వెళ్ళింది గనుక ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సులు జర్మనీమీద యుద్ధం ప్రకటించాయి. హిట్లరు అబ్బే అంటూనే ఆస్ట్రియా ఆక్రమించుకొన్నాడు. చెకొస్లావేకియా ఆక్రమించుకొన్నాడు. గొడుగు ధరించి ఛాంబర్లేనుగారు ఎంత తన రాజకీయపు ఎత్తులు వేస్తే ఏమి? హిట్లరుకు భయమా!

ఇంగ్లండుకు ఏమంత బలం ఉంది? చీనా జపాను యుద్ధంలో ఏమీ చేయలేక పోయింది. ఒక మాటు చీనా పక్షం అంది, ఇంకోమాటు ఏ పక్షమూ కాదంది. బర్మా రోడ్డు తెరిచింది. చీనా సహాయంకోసం; తర్వాత జపానుకు కోపం వస్తే ఆ రోడ్డు మూసి వేసింది. అబ్సీనియాపై ఇటలీ విరుచుకుపడితే, ఆహాహా! అంది. ఇటలీ తన నావికాబలం, అదీ చూపించేసరికి తర్వాత చెప్తాలే అన్నట్టు ఊరుకుంది.

హిట్లరు ఇంగ్లండుకు ఎంత బలం ఉందో అప్పుడే తెలిసికొన్నాడు. ఫ్రాన్సు ఎప్పటికైనా తన చేతిలోనిదే. ఫ్రాన్సుకూ జర్మనీకి మధ్య ఫ్రాన్సువారి "మాజినో" దుర్గ శ్రేణి ఉన్నది. జర్మనీకి "సీగ్ ఫ్రీడ్" శ్రేణి వుంది. ఆ శ్రేణుల మధ్య మొదట వేళాకోళం యుద్ధం సాగింది. పోలండు అయిపోయింది. అప్పుడు పడమటకు తిరిగాడు హిట్లరు.

ఎల్లమందమూర్తి ఉద్యోగ ధర్మాన పంజాబ్, సింధు, బొంబాయి, మద్రాసు రాష్ట్రాలు తిరుగుతూ, ఆయా రాష్ట్రాలలో ఇదివరకే స్థాపింపబడి వున్న ఉదక వేగజనిత విద్యుత్ సంస్థలను పరిశీలిస్తున్నాడు. ఎన్నో ఉత్తరాలు రాసినాడు జెన్నీకి, జెన్నీనుంచి ఒక్క వుత్తరమూ లేదు. ఏమిటీ రహస్యం. జెన్నీ అన్నగారు, ఆ మేజరు ఏదో చేసినాడు.

ఎక్కడకు వెళ్ళినా అతడు ఆ చుట్టుప్రక్కల హరిజన వాడలు పరిశీలించేవాడు. అతని గుండె తరుక్కుపోయేది. ఏమి చేయగలడు? ఒక పర్వతం నెట్టివేయడం వంటిదది. ఏనాటికి తన సంఘానికి విముక్తి? కాంగ్రెసు వారూ వెనకటి సంప్రదాయం వదలలేకుండా వున్నారు. అయినా ఏం చేయగలిగినా వారే! ఒక్కటే మార్గం ఉంది. హరిజన బాలికలు చక్కని విద్య నేర్చుకుని ఉత్తమ కులాల బాలకుల్ని వివాహం చేసుకోవాలి. చదువు, అలంకారం, శుభ్రత,

నాగరకత, ఇవి మనుష్యులను పైకి తీసుకువెడతాయి. ఆర్థికంగా తనవారు భూస్వాములు, ఉద్యోగులు, వర్తకులు అయిన మరునాడు ఈ దుర్భరస్థితి పోతుంది. ఉద్యోగం చేసే క్రిష్టియనులకు తన సంఘానికి వున్న దౌర్భాగ్యస్థితి ఏది? ముస్లిం మతం కాని, సిక్కు మతంకాని పుచ్చుకున్న హరిజనులకు ఈ దుర్భరస్థితి లేదు. ఒక మతంలో వున్న లోపాలను సవరించి, దాన్నే ఉత్తమ స్థితికి కొనిపోవడం మగతనమూ, పవిత్ర ధర్మమూ అవుతుంది అని అనుకున్నాడు.

మూర్తి తిరుగుతూ పై అధికారులకు తాను చూచినది, చేయవలసిన మార్పులు, వృద్ధి చేయవలసిన విధానం అంచనాలు, లెక్కలు అద్భుత శాస్త్ర గ్రంథంలా తయారు చేసి పంపేవాడు. ఒకనాడు బ్రిటిషు దేశస్తుడయిన చీఫ్ ఇంజనీరు ఈతని నివేదికలన్నీ చదివాడు. అవి చదువుతూ చదువుతూ తక్కిన సర్వమూ మరిచిపోయి ఆ నివేదికలన్నీ పూర్తి చేశాడు. భాషమాట అట్లా ఉంచి విషయమూ, శక్తి చూచి ఆశ్చర్యమందినాడు. వెంటనే ఎల్లమందమూర్తిని గూర్చిన కాగితాలన్నీ తెప్పించుకు చూచినాడు. అతనికి ఎంతో సంతోషం వేసింది.

వెంటనే ఎల్లమందమూర్తికి బొంబాయి రాష్ట్ర ఉదక జనిత విద్యుచ్ఛక్తి సహాయ ఇంజనీరుగా, వేయి రూపాయల జీతం మీద ఉద్యోగం ఇచ్చి, వెంటనే వెళ్ళి చార్జి పుచ్చుకొమ్మని ఆజ్ఞ యిచ్చినాడు.

మూర్తి గరిసెప్ప జలపాతం దగ్గిర వున్నప్పుడా ఆజ్ఞాపత్రం అందినది. గరిసెప్ప జలపాతంవంటి మహాపాతాలు మూర్తి అమెరికాలో దర్శించినాడు. నయాగరా జలపాత మహాభావం అతడర్థం చేసుకున్నాడు. నయాగరా భావం అమెరికా! గరిసెప్ప భారతదేశం. శివసముద్రంకన్న గరిసెప్ప ప్రతాపం అఖండమైనది. శివసముద్రపు బాలికా తాండవము, గరిసెప్ప పురుషుని తాండవము.

క్షణికంలో ప్రతికోటివంతు కాలమూ నీటిలోని ప్రతి అణువు క్రిందకు పడుతున్నది. అలాంటి అణువులు ఆ కాల భాగంలో ముందుకు వస్తున్నాయి.నిత్యమై జలం ప్రవహిస్తున్నది. నిత్యపతనము, నిత్యనూతనము. అలాగే ప్రేమ నిత్యనూతనము, ప్రేమికులు నిత్యనూతనము. ప్రేమ గరిసెప్ప మహాప్రతాపము, ప్రేమమహాప్రవాహము ప్రేమ సూక్ష్మమూ, స్థూలమూ! ప్రేమ కదలని స్థిరత్వము; అఖండ వేగంతో కదిలిపోయే మహాభయంకర తృణావర్తము. ప్రేమ ప్రేమకోసం, ప్రేమ జాతివృద్ధికోసం.ప్రేమ సూర్యాగ్ని గోళం. ప్రేమ చంద్రశీతలం.

ఆ ఆలోచన కడ చటుక్కున ఎల్లమందమూర్తి ఆగిపోయినాడు. ఏమిటిది? నీటిశక్తి లెక్కల చూచుకొనే తనకు ప్రేమశక్తి లెక్కల చూడడం సంభవించిందేమి? జెన్నీ తన ఆలోచనలలో అంతభాగం ఆక్రమించుకొని పోయిందేమి? జెన్నీ! ఎక్కడ వున్నావు?

పంచమ భాగం
విషాదయోగం

౧

జెన్నీ ఏమయిపోయిందో లోనవాలాలో మకాం పెట్టి మూర్తి ఆలోచించుకుంటూ కూచున్నాడు. లయొనెల్ దగ్గిరనుండి ఇంతట్లో ఒక ఉత్తరం చక్కా వచ్చింది. మూర్తి బొంబాయి వచ్చి చార్జిపుచ్చుకుని మూడురోజులయింది. లోనవాలా వచ్చి రోజయింది. ఇవాళ లయొనెల్ దగ్గిరనుండి ఉత్తరం వచ్చింది. ఆ ఉత్తరం బొంబాయి మెట్టూరు, లోనవాలా, మైసూరు, శివసముద్రం, గరిసెప్ప, బొంబాయి వచ్చి అచటనుంచి మళ్ళీ లోనవాలా వచ్చింది.

మూర్తి ఢిల్లీలో ఉండే రోజుల్లో లయొనెల్‌కు ఎన్నో ఉత్తరాలు రాసేవాడు. మార్చి, ఏప్రిల్, మే, జూన్, జూలయిలలో లయొనెల్ దగ్గిరనుండి ఉత్తరాలు వస్తూనే వున్నాయి. లయొనెల్ ఒకడే మూర్తికి సర్వవిధాలా మద్దతు చేస్తూ ఉండేవాడు.

జెన్నీ ఆ నాలుగున్నర నెలలూ మూర్తికి అరవై రెండు ఉత్తరాలు తన హృదయమే కావ్యమయినట్లు రాసేది. ఆగస్టు నెలాఖరులో జెన్నీ పట్టలేక ఢిల్లీ ప్రయాణమై వచ్చింది. వచ్చిన పదిరోజులలో మాయమైపోయింది.

తన ప్రేమచరిత్ర లెక్క చూచుకొంటూ జెన్నీ చిత్రం చేతిలో ధరించి లోనవాలా లోయలో తను మకాం చేసిన బంగాళాలో అధివసించిన మూర్తి తాను జెన్నీని కలుసుకున్నప్పటినుంచి తన ప్రేమ పొందిన పరిణామమూ, అది ప్రవహించిన వేగమూ, పతనాలూ, సుడులూ అన్నీ ఆలోచిస్తూ ఆమె చిత్రాన్ని రెండుసార్లు పవిత్ర ప్రేమతో కళ్ళకద్దుకున్నాడు.

ఏ మహాప్రేమ చరిత్రయినా రోజులలో మార్పులు, నెలలో మార్పులు అనేకం పొందుతూ ఉంటుంది. ఈ నాలుగున్నరనెలలలో తన ప్రేమ చరిత్ర అతి చిత్రమై, బాధాకరమై పరిణమించింది.

ఈనాడు లయొనెల్ ఉత్తరం చూస్తూనే ఎల్లమంద ప్రాణం జల్లార్చుకుపోయింది.

పెషావరు
కంటోన్మెంటు
12 సెప్టెంబరు, 19391

ప్రియమైన మూర్తీ!

నీ ఉత్తరం అందింది. మా అన్నగారు వట్టి జంతువులా తయారయ్యాడు. జెన్నీని మాయచేసి పెషావరునుండి ఎత్తుకుపోయాడు. నీ ఉత్తరం చూచి నేను మా వదినకు నిజంగా జబ్బుచేసి ఉంటే సహాయార్థం జెన్నీని తీసుకు వెళ్ళడానికి వచ్చి నిన్ను కలుసుకొని తన అక్కసు అంతా తీర్చుకొని, జెన్నీని తీసుకువెళ్ళాడనుకొన్నాను. వెంటనే వదినకు ఎలా ఉందని మా అన్నకు తంతి కొట్టాను. కులాసాగానే వుందని నాకు జవాబు ఇచ్చాడు. ఆ సంగతే నీకు ఉత్తరం రాశాను. నీకు ఉత్తరం రాసిన వెంటనే వదినకు ఎలావుంది. జబ్బేమిటి అని జెన్నీకి రాశాను. అందులో మా అన్న నిన్ను ఏలా అవమానించాడో అదీ రాశాను. దానికి జవాబు రాలేదు. నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది.

మా వదినకు జబ్బుగా వుంది. నేను వెళ్ళి చూసివస్తానంటే విజ్జీ సరేనంది. నాకు కూతురు పుట్టిన సంగతి వెనకే రాశాను. చిన్న విజ్జీ వెన్న ముద్దల పాపాయిలా తయారైంది. వారిద్దరినీ మదరాసులో దిగబెట్టి, నేను పెషావరుకు వెళ్ళాను.

మా వదినకు జబ్బూలేదు, గిబ్బూలేదు. జెన్నీ తరఫున మా అన్నే రాజీనామా పెట్టాడు. ఆమె గవర్నమెంటు ఉద్యోగానికి ప్రభుత్వంనుంచి విచారిస్తూ, ఆమెకు రాజీనామా అంగీకరించినట్లు ఉత్తరం వచ్చిందట.

ఆమెను ఎక్కడకు పోనీయడు. కొంచెం హెచ్చుతగ్గుగా ఖైదు. ఆమెవెంట ఎప్పుడూ ఎవ్వరో ఉండడం! జెన్నీ అన్నగారి ఉద్దేశం అంతా వెళ్ళిన రోజే గ్రహించింది.

మా డాడీ మా అన్నను మెచ్చుకుంటూ జెన్నీకి బుద్ధి చెపుతూ. పెద్ద ఉత్తరం రాశాడుట.

మూర్తీ! మూర్ఖుల పట్టుదల ఈ ఇరవైయో శతాబ్దములోకూడా ఈలా వుంటుంది. నేను మాట్లాడకుండా మర్యాదగా మాట్లాడినట్లు నటించి, ఒక రోజున షికారు వెళ్ళినట్లు బయలుదేరి మా జెన్నీని రైలు ఎక్కించి లాహోరు అక్కడనుంచి తిరుచునాపల్లి పొమ్మని పంపాను.

ఈ సంగతి ఆ అన్నకు తెలిసి ముష్టియుద్ధం సలిపినాడు. దెబ్బలన్నీ తిని నేను అహింస అవలంబించితిని. మొగం వాచి పెదవి పగిలి పడిపోయాను. మా వదిన అడ్డం రాకపోతే మా అన్న ఎంతవరకూ వెళ్ళేవాడో! మా వదినే నాకు కట్టుకట్టింది.

ఈలోగా మా అన్న సాయంకాలం బండిమీద బయలుదేరి ఎలా గ్రహించాడో జెన్నీ ఢిల్లీలో ఉంటుందని అక్కడకు పోయి ఆమెకు బలవంతంగా రైలు ఎక్కించి తిరిగి పెషావరుకు తీసుకువచ్చాడు. ఇప్పుడు జెన్నీ ఆ ఇంట్లో ఖైదు. నేను ఒక ఇంగ్లీషు హోటలులో మకాం.

ఇంక నేను చేయబోయేది; మా అన్న సంగతి ముఖ్య సైనికోద్యోగికి తెలిపి జెన్నీని తీసుకుని నువ్వు ఎక్కడ వుంటే అక్కడకు వస్తున్నాను. నేను ఢిల్లీ వెళ్ళి నీ తిరగడం గురించి దర్యాప్తు చేస్తాను.

నా మొగం వాపూ అవీ తగ్గినాయి. ఏ సంగతీ వెంటనే ఉత్తరం వ్రాస్తాను.

ప్రియమైన
లయొనెల్.

ఈ ఉత్తరం చదువుకొన్నాడు. తెల్లబోయాడు. మళ్ళీ చదువుకొన్నాడు. కన్నుల నీరు తిరిగినంత అయింది. తన కోసం తన ప్రాణ స్నేహితుడూ, తన ఆత్మదేవి అంత బాధ అనుభవించారు. అతడు కోపంతో మండిపోయాడు. పళ్ళు బిగించాడు. ముష్టితో బల్ల కదిలిపోయేటట్లు గుద్దినాడు. నెమ్మదిగా తమాయించుకొన్నాడు. అవును మాదిగ వాళ్ళకు చదువేమిటి? ఉద్యోగం ఏమిటి? ప్రేమ ఏమిటి? పెళ్ళి ఏమిటి?

వంటినిండా గంధం రాసుకొని, పసుపు బట్టలు కట్టుకొని బానలు బానలు తాగుతూ పెళ్ళిళ్ళు చేసుకొనే మాదిగ వాళ్ళకు ఉత్తమ సంస్కార వివాహం ఏమిటి?

తమలో ప్రేమలు ఏమిటి? తామంతా ఊరకుక్కలు. ప్రేమలు లేవు, నీతులు లేవు,

ఉత్తమ స్థితి లేదు.

మాదిగ వారిలో పుట్టి, మాదిగ వాడలో పెరిగి, తాను చదువుకొనేందుకు సాహసించడమా? ఒక ధవళ కాంతుల అందమైన బాలికను ప్రేమింప సాహసించడమా? తమ సంఘానికి ఇది ఇంత అని నుదుటిపైన రాసివుంది. దానికి మించి వెళ్ళడానికి ఎవరు సాహసించేది? మానవ ప్రపంచం మాదిగవాళ్ళంటే అసహ్యించుకొంటుంది. చీదరించుకొంటుంది. తన సంఘాన్ని గాంధీగారు ఉద్ధరిస్తారని తాము గంపెడంత ఆశపెట్టుకొని వుండడం అంత వెర్రిపని ఇంకోటి వున్నదా? కరడుకట్టి, రాయైపోయిన సంఘాన్ని ఎవరు మార్చగలరు? ఎవరో తనబోటి నలుగురయిదుగురు, అంబేద్కరులు, శివరాజులు, పన్నీరు శెల్వాలు, రాజభోజులు, బి.ఎస్. మూర్తి మొదలయినవారు పైకివచ్చినా కూడా పై కులాల వారు తమ ఇంట్లో తమతో సమానంగా వారికి భోజనం పెడ్తారా?

తనకు ఈ నిర్వేదం అంతా ఏమిటి? ఎందుకీ ఏడ్పు గొట్టు కవిత్వం? నడుంకట్టి పనిచేయాలి. ఎంత ఇనుమైనా కొట్టగా కొట్టగా ముక్కలై పిండి అయిపోతుంది.

వెంటనే మూర్తి వారం రోజులు సెలవు పుచ్చుకొని, తిన్నగా పెషావరు వెళ్ళినాడు. లయనెల్ వున్న హోటలులో లయెనెల్‌ను కలుసుకున్నాడు. ఇద్దరూ ఫ్రెంచివారిలా, ముస్లిం సోదరులులా కౌగలించుకొన్నారు.

"నువ్వు వస్తావని నేను అనుకుంటూనే ఉన్నాను."

"ఎలా రాకుండా ఉండగలను? జెన్నీ ఎక్కడ? ఎల్లా వున్నది?"

"జెన్నీ కులాసాగానే ఉన్నది. కాని మా అన్న ఆమెను ఒక గదిలో పెట్టి తాళం వేస్తున్నాడని నాకు రూఢిగా తెలిసింది."

"ఈ రోజుల్లో-"

"రోజులు మారుతాయిగాని, మనుష్యులు మారుతారా మూర్తీ!"

"నీ ఆలోచన?"

"నా ఆలోచన మా చెల్లెలిని తీసుకురావడమే!"

"ఎలాగ సాధ్యం?"

"అదే ఆలోచిస్తున్నా, మా అన్నకు నేను ఇక్కడ వున్న సంగతి తెలిసింది."

ఎల్లమంద ఆ హోటలులో స్థానం దొరక్క ఇంకో హోటలులో పెషావరుపురంలోనే మకాం పెట్టినాడు. తిన్నగా ఆ మర్నాడు చక్కనివేషం వేసుకుని ఆ స్కంధావారానికి సేనాపతి అయిన "కార్నెల్ - " గారి దగ్గరకు పోయి తన చీటీ వారికి పంపినాడు. ఆయన లోనికి రమ్మని ఆజ్ఞ ఇవ్వగానే వెళ్ళి నమస్కరించి వారు చూపించిన కుర్చీపై కూర్చుండి తన కాగితాలన్నీ చూపినాడు. అవి చూచి "కార్నెల్ -" గారు సంతోషమైన ముఖంతో "ఆనందం" అన్నారు. అప్పుడు ఎల్లమంద జెన్నీ చరిత్ర వారికి చెప్పి, మేజరు కార్లయెల్ చేసినదంతా మనవి చేశాడు. ఎవరినైనా పంపి మేజరు తన చెల్లెల్ని తాళం వేసి ఉంచినాడో లేదో కనుగొనవచ్చునని మనవి చేశాడు.

"కాల్నెల్ -" గారు స్వచ్ఛమయిన ఇంగ్లీషువాడు. అతనికి మేజరు కార్లయెల్ సంకరం వాడైనా శుద్ధ ఇంగ్లీషు వానిలా సంచరించడం ఏమీ ఇష్టంలేదు. కాని కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాలు వున్న రోజులు. దేశంలో స్వాతంత్ర్య వాతావరణం బాగా వుంది. పైగా కేంద్ర శాసనసభలో ఎవరయినా ప్రశ్నలు వేయవచ్చును. ఇవన్నీ ఆలోచించి, చూచీ చూడనట్లు ఊరుకున్నాడు. ఇప్పుడు మూర్తి చెప్పిన సంగతులన్నీ విని ఈ సంకరులకు నల్లవాళ్ళ కన్న సంబంధాలకు ఎవరు బాగా పనికివస్తారేమి? అనుకొని, గంటకొట్టి ఆర్డర్లీన్ని పిలిచాడు.

నువ్వుపోయి "కేప్టను-" గారిని తీసుకురా అని ఆజ్ఞ ఇచ్చాడు. అయిదు నిమిషాలలో "కేప్టన్-" వచ్చి సైనిక వందనంచేసి కఱ్ఱలా నిలుచున్నాడు.

"ఏమయ్యా నీవు మేజరు కార్లయెల్ ఇంటికిపోయి నా ఆనతి చెప్పి, ఫలానా గదికి వేసిన తాళం తీయించి, ఆ గదిలో ఉన్న బాలికను ఇక్కడకు తీసుకుని రమ్మనమన్నానని చెప్పు."

కెప్టెన్ మళ్ళీ సైనికవందనం సలిపి, పైకివెళ్ళి కారు ఎక్కి మేజరు కార్లయెల్ ఇంటికి వచ్చాడు.

ఈలోగా అక్కడే ఉన్న వేరే గదిలో కూర్చుండమని చెప్పి ఆ సేనాపతి మూర్తిని పంపినాడు. అరగంటలో కారు వచ్చిన చప్పుడయింది. లోనికి జెన్నీ, మేజరు కార్లయెల్, ఆ కెప్టనూ వచ్చిన చప్పుడయింది. సేనాపతి గది దగ్గిరగా ఉండడంవల్ల ఆ గదిలో మాటలు స్పష్టంగా మూర్తికి వినబడుతున్నాయి.

సేనాపతి: (లేచి జెన్నీకి కుర్చీ చూపిన చప్పుడు.)

గుడ్ మార్నింగ్. మీరేనా డాక్టరు జెన్నీఫరు కార్లయిల్?

జెన్నీ: అవును.

సేనాపతి: మేజరు కార్లయిల్ మీ అన్న?

జెన్నీ: అవును.

సేనాపతి: మిమ్మల్నెందుకు మీ అన్నగారు గదిలో ఉంచి తాళం వేశారు.

జెన్నీ: నిముషం (మౌనం)

సేనా: చెప్పండి డాక్టర్! మీకు భయంలేదు. మీ అన్న చేసిన ద్రోహం యావత్తూ నాకు తెలిసింద.

మేజర్ కార్లయిల్: నేను మనవి చేసేది.

సేనాపతి: ఊరుకోవయ్యా - చెప్పు బాలికా, ఏమీ భయంలేదు.

జెన్నీ: చేప్తానండి, నేను మూర్తి అనే హరిజన యువకుణ్ణి ప్రేమించాను. అతడూ నన్నుప్రేమించాడు. అతడు ఇంగ్లండు విద్యుత్ ఇంజనీర్ పరీక్షలో కృతార్థుడై అమెరికా వెళ్ళి ఉదకజనిత విద్యుత్ శాస్త్రం బాగా నేర్చుకొని తరిఫీదై వచ్చాడు. ఇప్పుడు కేంద్రప్రభుత్వంలో ఉద్యోగి.. సేనా: ప్రస్తుతం బొంబాయి ప్రభుత్వం విద్యుత్ ఇంజనీరు. కానీ అమ్మాయీ?

జెన్నీ: ఈ ప్రేమగాథ మా చిన్నన్నకు తప్ప మరి ఎవ్వరికీ ఇష్టంలేదు. నేను ఢిల్లీ వివాహంకోసం వచ్చాను. మా పెద్దన్న గారు మా వదినకు జబ్బు వంకతో నన్నిక్కడకు తీసుకువచ్చారు. మా చిన్నన్నగారు వచ్చి నన్ను పంపితే నేను ఢిల్లీ వెళ్ళాను, అక్కడకు నా వెంటనే మా పెద్దన్నగారు వచ్చి తీసుకువచ్చి నా బాగుకోసం నన్ను గదిలోపెట్టినారు.

సేనా: ఆహా. ఏమంటావయ్యా మేజరుగారూ?

మేజరు కార్లయిల్: అన్నీ ఒప్పుకుంటాను.

సేనా: ఆమెను పోనియ్యి. కెప్టెన్! మూర్తిగారిని ఇల్లా పిలు.

మూర్తి దగ్గిరకు కెప్టెన్ వచ్చాడు. గుండె కొట్టుకుంటూ ఉండగా మూర్తి లేచి వెళ్ళి సేనాపతికి వీరనమస్కారం చేశాడు. సేనాపతి మేజరు కార్లయిల్ వంక చూచి, “మీరు మూర్తిగారితో కరస్పర్శ గావించండి.”

మేజరు కార్లయిల్ మోము వాలిపోయింది. అయినా తనస్థితి తనకు తెలుసును. సేనాపతి దృష్టిలో తాను ఉత్తముడు కావాలి. వెంటనే చేయి చాపి, “క్షమించండి మూర్తిగారూ!” అన్నాడు.

సేనా: మీరు వెళ్ళండి మేజరు కార్లయిల్.

మేజరు కార్లయిల్ వెళ్ళగానే, జెన్నీ సేనాధిపతికి నమస్కరించి కళ్ళనీళ్ళు తిరుగుతుండగా, “మీ సహాయం నా జన్మలో ఎప్పటికీ మరచిపోలేను,” అన్నది. సేనాపతి లేచి భుజంచుట్టూ చేయి పోనిచ్చి.

“నువ్వు మా ఇంటిలో నాలుగు దినాలుండి వెళ్ళు,” అని కోరినాడు.

“మేము వెంటనే బయలుదేరి వెళ్ళి ఢిల్లీలో వివాహం చేసుకుంటాము. ఒక్క నిముషం ఆలస్యం చేయదలచుకోలేదు కాల్నెల్‌గారూ!” అని బ్రతిమాలుతూ జెన్నీ అన్నది.

“అందాకా ఎక్కడ వుంటావు?”

మూర్తి సేనాపతికి కృతజ్ఞత తెలిపి, “కార్నెల్‌గారూ మేజరు కార్లయిల్ సోదరుడు లయనెల్ కార్లయిల్‌గారు ఇక్కడే - హోటలులో వున్నారు. జన్నీఫర్‌ను నేను లయెనెల్‌కు అప్పగిస్తాను. మేము ముగ్గురం రేపే బొంబాయి వెళ్ళిపోతాము. బొంబాయిలో మా వివాహం అవుతుంది. తమ కరుణను ఎప్పుడూ మరువలేను. కృతజ్ఞుడను,” అని మనవి చేశాడు.

సేనాపతి తనకారుమీద వారిద్దరినీ లయనెల్ ఉన్న హోటలుకు పంపినాడు.

౨

లయనెల్ వీరిద్దరినీ చూచి ఆశ్చర్యమూ, ఆనందమూ పొంది, ఇద్దరినీ హృదయానికి అదుముకొన్నాడు. చాలాసేపు జెన్నీ భవిష్యత్తు, జెన్నీ మూర్తుల వివాహమూ అన్నీ ఆలోచించుకుంటూ కూచున్నారు. లయనెల్ దగ్గర వదిలి మూర్తి తన హోటలుకు వెళ్ళిపోయినాడు. ఆ మర్నాడు వారు ముగ్గురూ బయలుదేరి ఢిల్లీ వెళ్ళినారు. ఢిల్లీలో వారు ముగ్గురూ మూర్తి యింట్లో మూడు రోజులు ఉండి జెన్నీ మూర్తులు రిజిష్టర్ వివాహం

చేసుకొన్నారు.

జెన్నీ ఒక మంచి గుజరాతీ హోటలుకు ఆజ్ఞ ఇచ్చి పదిమందికి చక్కని విందు చేసింది. మూర్తి ఆ రాత్రే భార్యతో బొంబాయి మెయిలుమీద మొదటి తరగతి రిజర్వు చేసుకొని బయలుదేరినాడు. లయొనెల్ మదరాసు ప్రయాణం అయినాడు.

ఆ రైలు పెట్టెలో వారిద్దరూ ఒంటిగా ఉన్నారు. రైలు కదలగానే జెన్నీ వచ్చి భర్త ఒళ్ళోకూచుని అతని మెడచుట్టూ గట్టిగా చేతులుచుట్టి అతని పెదవులను ఉద్రేకపు చుంబనంతో అదిమివేసింది. అతడు పెన్నిధిలా ఆమెను తన హృదయానికి అదుము కొన్నాడు.

వారికి మాటలు లేవు. ఆమెతో కలిసి ఈ లోకాలలో ఎక్కడికో పోతున్నట్లు అతనికి భావం కలిగింది. ఆమె ఉద్రిక్త భావపూర్ణ అయినది. అతడు విద్యుత్ ప్రవహించే మేఘంలా వెలిగిపోయినాడు.

అతడు వేగంగా, మధురాతి మధురంగా, గాఢంగా ఆమె పెదవులను చుంబిస్తూ, ఆమె మోమును వెనక్కు వంచుతూ, ఆ బాలిక కన్నుల అందం చూచీ, కన్నులు చుంబిస్తాడు. కనుబొమల వంకర సొంపులు చూచి అవి ముద్దుగొంటాడు. ముక్కుపుటాలు, నాసికారేఖా ప్రవాహం చూచి, పెదవుల నాస్వాదిస్తాడు; పెదవుల ధనుర్విలాసం, ఆర్ద్రత వానిపై వర్తించే ఆనందమత్తతాపూర్ణ మందహాసరోచిస్సులు, ఆ పెదవుల మందారపు టెరుపులు చలించే అమృతాలు చూచి ఆ పెదవులను తన కర్కశపు పెదవులు చుంబిస్తే, అవి కరిగిపోతాయని భయపడి, 'క్షమించండి పెదవులారా!' అన్నట్టు చూపులు పరపి, కనులు మూసుకొని సిగ్గుపడు బాలకునిలా ముద్దుగొన ప్రారంభించి దొంగలా దోచుకొంటాడు.

ఇంతటితో తృప్తిపడడు. ఈ ముద్దులు ఇంకా దాహం కొలుపుతూ ఇంకా తృప్తితీరుస్తూ ఆ తృప్తిపై కాంక్షకు దారి చూపగా, ఆ కాంక్షనందుకొని దానిని తృప్తిపరుస్తూ కాంక్షాతృప్తులు అనంతంకాగా, ఆ అనంతతను అందుకోలేనని నిస్పృహపొందుతూ, తానూ నిత్యుడై తన శృంగారోద్రేక స్థాయినీ నిత్యను చేస్తాడు.

వెంటనే అతని చూపులు ఆమె విచిత్రశ్రుతిస్వరూప సౌందర్య విలాసిత చుబుకంపై ప్రసరిస్తాయి. ఆ చుబుకం అతని చుంబన పుంఖానుపుంఖితమైన దాడికి లోనవుతుంది. ఆ చుబుకాన్ని రక్షించడానికి ఆ బాలిక కపోలాల భావం అడ్డం వచ్చి నిలుస్తుంది..

ఆ కపోలాలు ఒకటికొకటి సహాయం చేసుకుంటూ అతని నాయకహృదయ శిఖరితోత్కంఠ వేగాన్ని చీకాకు పరుస్తాయి. ఆ వేగం ఓడిపోయి, ఆమె కంఠనిమ్నంలోనికి ఉరుకుతుంది. సరియైన పొడుగు, నీలిధమనిరేఖలు దంతంతో చెక్కిన ఆ కంఠసీమ అందంలో వెనకటికన్నీ మరచి ఆ చూపు దక్షిణ నాయకుడైపోయినది. పెదవులా కంఠాన్ని వదలలేదు.

ఇంతలో ఈ గడబిడ ఏమని కంఠసీమ పక్క కాపురం చేయు తెల్లమల్లెమొగ్గల గుత్తులుగా ఉన్న భుజస్కంధాలు రెండూ "ఏలనే నవ్వంటు" కనుక్కోవడానికి తొంగిచూస్తే చూపులు అల్లరి తుమ్మెద దొంగలులా ఆ మల్లెమొగ్గ గుత్తులు భుజాలపై వాలినవి. చూపు దొంగలగుంపుకు దారిచూపుడు గాడుకా వెంటనే పెదవిదొంగలు ఆ భుజద్వయార్ద్రతా నంతా తస్కరింప ప్రయత్నించి ఎంతకూ తగదని ఆ ధనం కొల్లగొనలేకపోయినవి.

కొంచెం దిగువను ఎవరో ఇరువురు తొంగిచూస్తూన్నారు. వేళ్ళు ఆ యిరువురిపై

ముసుగులూ, బొత్తాములు దీసి సడలించినవి.

అప్పుడాతని దృష్టికి దంతాన్ని నలుపుచేసే ధవళకాంతులు కలవి, స్వచ్ఛహిమాచలశృంగాలపై పడిన ఉదయారుణకాంతులను కర్కశం చేసే పాటలవర్ణ దివ్యకాంతులు కలవి, గుండ్రని శిఖరాలు కలవి, లోకాద్భుత సౌందర్య విజృంభణము కలవి, సర్వమనోహరాలతో స్నాతులైనవి, ఉచ్ఛ్రేస్రవం ముట్టె, కామధేనువు చిరుమూపురం, పారిజాతాల పరీమళం, లక్ష్మీదేవి నుదురు ప్రాభృతాలు పొందినవి.కోటివేల చిత్రవిచిత్ర పవిత్ర కాంక్షలు దాచుకొన్నవి. వక్షోజోన్నతాల సందర్శనం అయింది. గౌరీశంకర కాంచన గంగా శిఖర సందర్శనం చేసిన కళాకారుని మహదానందమూ, కైలాసశిఖర ప్రత్యక్షము వరమందిన భక్తుని దివ్యానందము! గంగా యమునలు సంగమమై అతని చూపులు ప్రవహించినవి. అతని హృదయ మాసంగమంలో సరస్వతిలా లయమై పోయినది.

పవిత్రచుంబనా లా చూచుక దివ్యత్వాల కర్పించి మూర్తి తెరలు కప్పివేసినాడు.

వారిరువురకు మాటలు లేవు. ఇరువురు సహ్యామలయ మధ్యస్థ లోనవాలాలో తమ నివాసగృహం చేరిన కాని ఆత్మమనస్సులతోబాటు, దేహాలలీనం కావింపదలచు కోలేదు. రైలు సాగిపోయింది.

3

లోనవాలా ఇంటికి ఢిల్లీ నుండి సామానంతా వచ్చినది. అవీగాక, బొంబాయిలో కొత్తసామాను కొన్నది జెన్నీ. ఆ గృహాన్ని ఆ ఎత్తయిన లోయ అందానికి శ్రుతిగా అలంకరించింది.

సాయంకాలం అయింది. జెన్నీ, మూర్తీ ఇద్దరూ కలసి ఆ లోయబాటలో వ్యాహ్యాళికి బయలుదేరారు. రెండువేల అడుగులకు మించి, మూడువేలు, నాలుగువేల అడుగుల వరకు పైకెగసిన సహ్యామలయ పర్వతలోయలు, అడవులు, జలపతనాలు, పరమాద్భుత ప్రకృతి సౌందర్యవర్తిత మనోహరమై ఆ ప్రదేశం వారి హృదయాలను కరగించివేసింది.

ఆ దినం వారు నిర్ణయించుకొన్న పవిత్ర సంధాన దినం. ఆ ఇద్దరే ఆ ప్రకృతోత్సాహం మధ్య! పక్షులు గూళ్ళకు చేరుతున్నాయి. కిలకిల, గలగల, కూకూ, కువకువ స్వరాలు ఆ కొండ చరియలకు తాకి ఆ లోయలో ప్రతిధ్వనిస్తున్నవి. సూర్యబింబమూ కొండల చాటుకు దిగజారిపోయింది. ఆకాశంలో ఎరుపు, వంగపండు, కుంకుమ అరుణలు కాంతులు ఒరుసుకుపోతున్నవి.

ఇద్దరిలో మాటలు లేవు. ఇద్దరూ సిగ్గుపడుతున్నారు. అతడు నీలసుందరీనగ్నత పొరపాటున ఏ కాలవ రేవులోనో తన గూడెంలో స్నానాల సమయంలోనో చూచి ఉన్నాడు.

పాశ్చాత్య దేశాలలో ధవళసుందరుల నగ్నత దర్శించడానికి కోటివేల అవకాశాలున్నా ఎల్లమందమూర్తి హృదయంలో ఆ కోర్కె చాలాసారులు ఉద్భవించినా, ఆ భావానికే అతడు లజ్జపడి ఊరుకొన్నాడు. తన భార్య జెన్నీ ఈ దినం. ఈ పరమ పవిత్ర దినంలో తన్ను పూర్ణంగా భర్తకు అర్పించుకొంటుంది. అందుకు తాను తగునా అన్న భయం అతణ్ణి ఈ రెండు మూడు రోజులూ గడబిడ పెట్టింది.

శుభముహూర్తం దరికి వచ్చినకొలదీ అతనికి గుండెలు దడదడ కొట్టు కొంటున్నాయి.

జెన్నీ నిజమా కాదా? ఆమె తన భార్యయేనా? ఆమె ఇప్పుడు తన దగ్గరగా చేయీ చేయీ, పార్శ్వమూ పార్శ్వమూ కలిపి నడుస్తూ ఉన్నదా? అతడు త్రపాపూర్ణుడై, భయకంపిత గాత్రుడై ఆమెతో తన సహచర్య ఊహించుకొంటున్నాడు.

జెన్ని ఒకచోట మూర్తిని ఆపింది. ఒక రాయి చూపించి దానిపైన కూర్చుండమన్నది. తానతని ప్రక్కనే కూర్చున్నది.

"మూర్తీ!"

"జెన్నీ!"

"నేను నిన్ను వివాహం చేసుకున్నానంటే, మనం ఇద్దరం సర్వసములమై కలసిపోతున్నాము అనే భావంతోనే! అంతేకాని నేను నిన్ను వివాహం చేసుకోవడంవల్ల కొంత దిగిపోయాను అనిగాని, నాకు పాశ్చాత్య స్త్రీలకున్న తెల్లతనం ఉండడంవల్ల నేను నీకన్న కొంత గొప్పదానిని అని గాని ఏ మాత్రమూ లేదు. ఈ విషయం నువ్వు దృఢంగా నమ్ము !"

"అదేమిటి జెన్నీ?"

"ఉండు ప్రియతమా! కనక నువ్వూ నేను రెండు రేకులుగల పుష్పంలోని రెండు రేకలం. యమునా, గంగా సంగమం ఎంత నిత్యమో మన కలయిక అంతే నిత్యం. నేను నీకై, నీవు నాకై!" అని ఆ బాలిక అతని తలను వంచి ముద్దాడింది.

వారిద్దరూ రాత్రి ఎనిమిది గంటలకు ఇంటికి వేంచేసినారు. ఇద్దరూ స్నానంచేసి మనోహర వస్త్రాలు ధరించినారు.

బట్లరు ఆ దినం వండిన వంట దేవతలు రుచిచూచి ఆనందించతగినది.

భోజనమైన వెనుక రేడియో పాటకు నాట్యం చేశారు. ఆమె బొంబాయిలో కొని తెచ్చుకున్న చిన్న పియానోమీద "లా-ఎ-పాష నెషా" (ఉద్రిక్త ప్రేమ) మహా గీతాన్ని వాయించింది. అతడు తాను అమెరికాలో కొందరు నీగ్రో సంగీత పాఠక స్నేహితుల దగ్గిర నేర్చుకొన్న చొపిన్ గీతాలు కొన్ని పాడినాడు.

రాత్రి పన్నెండు గంటలు మ్రోగినవి.

అతని హృదయము దడదడ మ్రోగుచున్నది.

ఆమె మోమంతా గులాబి పూవులో కందిపోవ, భర్త వంక చూచి "ప్రియతమా! నేను ముందు వెడుతున్నాను. సరీగా ముప్పాతిక గంట అయిన వెనుక -" అని లోనికి ఆనందహాస - ప్రఫుల్ల వదనంతో వెడలిపోయింది.

ఇక ఆ ముప్పాతికగంట అతనికి నిముషమొక యుగం చొప్పున కల్పాలై జరిగినది. అతను పియానో వాయించుకుంటూ కూచున్నాడు. కొంతసేపు రేడియో తిప్పినాడు. కొంతసేపు "మేరీస్టోప్సు" "భార్యాభర్తల ప్రథమ దినము" అనే గ్రంథము తీసినాడు. కొంతసేపు పైకి వెళ్ళి దూరపుటిళ్ళ వెలుగులు, ఆకాశంలో తారకల వెలుగులు ఆ దశమినాటి వెన్నెల రాయని ఆనందము గమనించాడు.

ఇంటిలోనికిపోయి గడియారం వంక చూస్తే ఇంకా పావుగంట వున్నది. రేడియో తగ్గించి

వున్నందున నెమ్మదిగా “హవాయిన్” గీతాలు విచిత్ర మేళనపు హంగుతో పాడుతున్నది.

మూర్తి బొంబాయిలో ఒక ఛాయా చిత్రశాలలో తయారు చేయించిన జెన్నీ పెద్ద చిత్రానికి ఎదురుగా నిలుచుండి ఆమె సౌందర్యము, ఆమె విలాసము ఆమె మందహాసము, ఆమె చూపులలోని మంత్ర ముగ్ధత్వమూ తనివితీర గ్రోలుతూ సర్వము మరచి వున్నాడు.

బాల్యదశలో రాబోవు ప్రేమ, ప్రథమయవ్వనంలో ప్రేమకై ఎదురుచూపు, యౌవనమధ్యాన పొదివికొన్న ప్రేమ, యౌవనంలో ప్రేమమయత, కౌమార ప్రారంభములో ప్రేమఫలము, వృద్ధాప్యంలో ప్రేమస్మృతి, “ఓహో ప్రేమమయ మీ జగమూ!” అనే సినిమాపాట జ్ఞాపకం వచ్చింది మూర్తికి. తన ప్రేమలోని విచిత్రత, సర్వలోక ప్రేమికులకూ ఏలా సంభవిస్తుంది.

“ప్రేమింపవే రాణి ప్రేమింపు నన్ను
ప్రేమ కల్లోలాల మింటికెగరేయవే!”

మానవ జన్మలో ప్రేమ శిఖరము. ఆ ఉత్తమ సంధానంవల్ల మానవ జన్మంతా తేజోవిలసితమై మానవ లోకానికి కళ్యాణప్రదమై, మహోత్తమమై, పవిత్రాదర్శపులకితమై పోతుంది. జెన్నీ! సకల సౌందర్యరాశి! ఆమె శిరస్సు ఏ శిల్పులకూ అందని మూర్తిమంతము. ఆమె జుట్టు చాకొలేటు రంగుతో పట్టుకుచ్చులై ఒత్తయి భుజంమీద పతనాలుగా ప్రవహిస్తుంది. ప్రాచ్యలోచనాల దీర్ఘ వినీలత మధుర మత్తతతో వక్రాంచల సమనాశికా గులాబీపుష్ప పత్రపుటాలతో, మధ్యపూర్ణ ధనుర్వక్ర మధుమయార్ద్రిత మందార కుట్మల సదృశా ధరోష్టాలతో వెలుగొందే ఆమె ముఖం! జెన్నీ! ప్రేమదేవతా!

సరిగా శుభముహూర్తము వచ్చినది.

అతని కాళ్ళు వణకినవి. చిరు చెమటలు పట్టినవి. అతడింతవరకు ఆ పడకగది అలంకరణ చూడలేదు. ఆమె అతనిని లోనికి రానీయలేదు.

మూర్తి స్లిప్పర్సు చప్పుడు చేయకుండా నడిచి తలుపు దగ్గరకు చేరినాడు.

గుండెల చప్పుడు దెసలు మారుమ్రోగుతూ ఉండగా నెమ్మదిగా తలుపు తీసినాడు. తలుపులు లోనికి కొంత పోయినవి.

దీపములన్నీ ఆర్పి వచ్చినాడు. కావున ఆ చీకటిలోనికి తలుపు సందునుండి నీలివెలుగు పైకి నీలపు తీగలా ప్రసరించినది.

అతడు తలుపు దగ్గర ఆగిపోయినాడు.

అతని గొంతుకలో దగ్గుత్తిక వచ్చినది.

పది లిప్తలు తలుపు దగ్గర ఆగి, లోనకు కుడి అడుగు వేసినాడు. తలుపు నెమ్మదిగా ఇంకను తోసినాడు. తలుపు వెనక తెర ధరించిన కాండ పటము రాధకృష్ణ విలాసమగు ఒక బృందావన క్రీడాచిత్రంతో ప్రత్యక్షమయినది. రంగురంగుల మనోహరమైన ఆ చిత్రం పై నీలపు వెలుగు పడుతున్నది.

అతడు కాండపటం వెనకనే నిలుచుండినాడు. మరి పది క్షణికాలు గడచి

పోయినాయి.

ధైర్యం పట్టుకొని తలుపుమూసి, నెమ్మదిగా గడియవేసి అతడు కాండపటం ప్రక్కనుండి లోనికడుగిడినాడు.

ఎదుట కనుపించిన దృశ్యము అతని హృదయ స్పందనమొక నిమేషం మాపుచేయగలిగిన దివ్యసౌందర్యపూర్ణము.

తల్పము పాలసముద్రంలో తేలిపోయే దేవవిమానంలా ఉన్నది. తల్పము తెల్లని సన్నని వల తెరలతో అచ్ఛాదితమై ఉన్నది. గది అలంకారము తల్పానికి శ్రుతిపూర్ణము.

అతడు నెమ్మదిగా అడుగడుగువేస్తూ తల్పంకడకు పోయి, ఆ తల్పంపై అస్పష్టంగా దృశ్యమయ్యే మనోజ్ఞత్వ రాశిని ఆస్వాదిస్తూ తెరలు ఒత్తిగించి చూచినాడు.

జెన్నీ కోటిగులాబీలతో మూర్తికట్టిన జీవవిగ్రహము పాము కుబుసాల దుస్తులు హొరీలా అలంకరించుకొని, ఒయ్యారంగా త్రిభంగిగా శయనించివున్నది. ఆమె కనులు అరమూతలై ఉన్నవి! ఆమె ఎఱ్ఱని పెదవులు కొంచెము విడివిడి ఉన్నవి.

తనివి ఎంతకును తీరనికాంక్షతో ఆమె సౌందర్యాన్ని గ్రోలుతూ అతడటులనే నిలుచుండి, మరునిమేషాన ఆమె పై వాలిపోయినాడు. ఆమె నెమ్మదిగా అతనివైపు తిరిగి చేతులు చాచి అతని మెడచుట్టూ ఆ దంతాలచ్ఛలతలు చుట్టివేసినది.

అతడామెపై వంగి విడివడి వున్న ఆ తేనె పెదవులను అతి తమితో ముద్దిడినాడు.

౪

దేవీ పర్వతపులోయ, లోనవాలాకు పదిమైళ్ళున్నది. ఆ లోయలో అయిదారు సెలయేరులు కొండమీదనుండి పతనమై కలిసి పెద్ద నదిగా సంగమించి లోనవాలా లోయలోనికి ప్రవహిస్తున్నది. లోనవాలా లోయలో నదికి ఆనకట్ట కట్టి ఉదకశక్తి జనిత విద్యుచ్ఛక్తి సంస్థను ఇదివరకే ఏర్పాటు చేసినారు. ఈ జలాశయంలోనికి ప్రవహించే శైలివాలినులలో పెద్దదానిలో జలాశయానికి మూడువందల అడుగుల ఎగువనే రెండు పెద్ద ప్రస్రవణాలు సంగమిస్తున్నవి. ఆ సంగమస్థల దగ్గిర వేరొక్క జలాశయం నిర్మిస్తే, దానివల్ల మరికొన్ని లక్షల కిలోవాట్లు ఉద్భవించే విద్యుచ్ఛక్తి యంత్రాగారం నిర్మించవచ్చును.

ఈ భావము మూర్తికి ప్రత్యక్షమై, బొంబాయి ప్రభుత్వానికి రాయడంతోటే, వారెంతో ఆనందించి, ఆ విషయం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి రాస్తూ, "మూర్తి" ఇంజనీరుగారిని తమ కా పనిని నిర్వర్తించేందుకు అప్పు ఇవ్వవలసిందని కోరినారు. ఈ విషయం కేంద్ర ప్రభుత్వానికీ, బొంబాయి ప్రభుత్వానికీ అతి తొందర కార్యం అవడానికి కారణం యుద్ధం.

చిన్న చిన్న గాలిగా ప్రారంభించిన యుద్ధం అప్పుడే ప్రళయ ఝంఝూమారుతంలా పరిణమించినది. హిట్లరు సగం పోలండు ఆక్రమించితే, రష్యా తూర్పు పోలండు ఆక్రమించుకొన్నది. డాన్జిగ్ జర్మనీ పాలను పడింది. యూరపు దేశాలలో జర్మనీ దగ్గిర దేశాలన్నిటిలో నాజీ రాజకీయ వేదాంతాలు ప్రబలిపోతున్నాయి. పోలండు తర్వాత హిట్లరు ఎవరిమీద విరుచుకు పడతాడో తెలియలేదు. ఇంగ్లండుమీదకే దండెత్తవచ్చునన్న వదంతులు బాగా ప్రబలి ఉన్నాయి. 1939 అక్టోబరు నెలలో బొంబాయి ప్రభుత్వంవారిని కేంద్ర ప్రభుత్వం వారు పడమటి కనుమలలో విద్యుచ్ఛక్తి పరిశ్రమ బాగా వృద్ధి చేయమన్నారు.

ఆ పరిశ్రమను యుద్ధావసరాలలో ఒకటిగా కేంద్ర ప్రభుత్వం చేర్పించవలసి వచ్చింది. హిట్లరు ఇండియాకు రాలేడనీ ఎవరు చెప్పగలరు? అందుకై ఇండియా యుద్ధ పరిశ్రమలలో ఎక్కువ పాలుపుచ్చుకోవాలి!

భారతీయ ప్రభుత్వంవారు కూడా జర్మనీపై యుద్ధం ప్రకటించారు. భారతీయ సేనలు సిద్ధంగా ఉండవలసి ఉన్నది.

భరతదేశంలో పూనా సైన్య కేంద్ర పెరిగిపోతున్నది. పడమటి కనుమలలో కొన్నికొన్ని యుద్ధ పరిశ్రమలు స్థాపించవలసి వచ్చింది. ఆ పరిశ్రమలకు విద్యుచ్ఛక్తి అవసరము.

కాబట్టి మూర్తి కలలుకన్న ఆ విచిత్ర జలాశయ నిర్మాణానికి మూర్తి కోరిన రెండు కోట్ల రూపాయలు ప్రభుత్వంవారు వెంటనే మంజూరు చేసినారు. పెద్ద ఇంజనీర్లు వచ్చినారు. అందుకు సంబంధించిన వారెందరో వచ్చినారు.

మూర్తి వేసిన ప్రణాళిక ప్రకారం నిట్టనిలువునా వున్న ఆ రెండు కొండలూ కలిపి జలాశయం నిర్మించాలి. కట్టవలసిన రెండు కొండల నడుమ నది వేయి పతనాలుగా పడి ప్రవహిస్తున్నది. క్రింద జలాశయం ఇదివరకే నిర్మాణం అయి, దానివల్ల చాలా విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పత్తి చేసేటటువంటి పరిశ్రమాగారం నిర్మించారు.

నాలుగు వందల అడుగుల ఎత్తునుంచి వేయి చిన్న పతనాలుగా పడే ఆ నది ఒక చోట రెండు మూడు వందల చదరపు గజాల వైశాల్యం మాత్రం కలిగిన శిఖరంపైన ఒక చిన్న కొండమీద ఎగుడు దిగుడుగా, వంకరటింకరగా ప్రవహించినది. మళ్ళీ పతనాలై పడుతున్నది.

ఎల్లమంద ఆలోచన ఇది. ఆ రెండు వందల పైచిలుకు చదరపు గజాల ప్రదేశంలోనూ జలాశయం నిర్మించి, ఆ చరియను దిట్టంచేసి, అక్కడనుంచి పెద్ద గొట్టాల ద్వారా జలప్రవాహం ప్రక్కగా ఆ కొండలలో ఇంకో సమతలానికి తీసుకువెళ్ళి అక్కడ విద్యుచ్ఛక్తి కర్మాగారం స్థాపించాలి. అక్కడనుండి ఆ నీరు మళ్ళీ గొట్టాల ద్వారా తీసుకువచ్చి క్రింద జలాశయం లోనికి కలపాలి.

ఈ పనికై దగ్గిర ఉండి ఆ ప్రదేశాలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి లెక్కలు, ప్లాన్లు తయారు చేశాడు. అతని చేతి క్రింద నలుగురు ఒవర్‌సీయర్లు, డైనమైట్ పెట్టి ఆ శిఖరతలం అరుగులా సమంగా చేయ ప్రారంభించారు. పని అతివేగంగా తాను దగ్గిర ఉండి చేయిస్తున్నాడు. పగిలి విడివడిన రాళ్ళను ముక్కలుచేసి తన పనికి పనికిరావడంకోసం చిన్న చిన్న రైలుపట్టా బండ్లపై ఇంకో స్థలానికి లాక్కుని వెళ్ళి అక్కడ పోగు చేయించి అందులో కొన్నింటిని మరీ చిన్నవిగా సిమెంటు కాంక్రీటుకోసం కొట్టిస్తున్నాడు.

క్రిందనుంచి పొట్టి గుర్రాలమీద రోజూ సిమెంటు బస్తాలు, లావుపాటి ఇనుపకడ్డీలు, తీగెలూ తీసుకు వస్తున్నారు. ఆ కష్టం అంతా చూచి మూర్తి ఆ సరుకు అతి సులభంగా విద్యుచ్ఛక్తి సహాయంవల్ల పైకి వచ్చే తీగదారి ఏర్పాటు చేశాడు. అంచెలు అంచెలుకడ యంత్రాలు ఉంటాయి. అక్కడినుండి పైకి బరువులుంచిన ఉయ్యాలలను లాగే తీగలుంటాయి. ఆ ఉయ్యాలలను ఒక తీగలాగుతూ ఉంటే రెండు తీగలమీద, రెండు చక్రాలతో ఈ ఉయ్యాలలు సువ్వున పైకి పోతాయి. వానిమీద మనుష్యులూ ప్రయాణించవచ్చును.

మూర్తి పనిచేస్తూంటే అక్కడికి మూర్తితోపాటు ఒక్కొక్కసారి ఉదయం వంటవానిచేత

తయారు చేయించిన వంటకాలు, కాఫీ గొట్టాలు, పళ్ళు అవీ భోజనపు పెట్టెలలో పెట్టించుకొని అవి సేవకుల నెత్తిమీద పెట్టి జెన్నీ కూడా వచ్చేది.

జెన్నీతో ఆమె కొన్న పెద్ద "బుల్ డాగు" జాతిలో మేలుజాతి కుక్కకూడా వస్తుంది.

మూర్తికి పని అయి తనకడకు వచ్చేవరకూ జెన్నీ కుక్కతో ఆ కొండలలో తిరుగుతూ ఉంటుంది. ఆ కుక్క పేరు ఫెయిత్ (నమ్మకం) అని పెట్టింది. భార్య సరదాగా తిరగడం, తనకు వేళకు భోజనం తమకు ఆ దాపునే ఒక చెట్టు క్రింద వేసిన డేరాలో క్యాంపు బల్లమీద చక్కగా అంచులు కుట్టిన తెల్లటి గుడ్డవేసి భోజనం అమర్చి "ఫెయిత్! నీ యజమానుణ్ణి తీసుకురా!' అని పంపేది జెన్నీ. ఆ కుక్క మరుసటి నిమేషంలో మాయమై మూర్తి దగ్గరకు వచ్చి "దయచేయండి" అన్నట్టుగా కుర్రుమని అతనిపైకి ఉరికేది. బలువైన, బలపూర్ణమైన ఆ కుక్కను మూర్తి చేతులతో అందుకొని క్రిందికి దింపి "వస్తున్నాను ఫెయిత్?" అని యిద్దరూ డేరాకు బయల్దేరుతారు..

డేరాకు రాగానే మూర్తి పక్కనున్న చిన్న డేరాకు పోయి, అక్కడ మొగమూ చేతులూ కడుక్కొని, బట్టలు మార్చుకొని, ఆమెకు తనివితీర మూడు ముద్దులు అర్పిస్తాడు.

ఆమె, అతడూ ఎదురు బొదురుగా కుర్చీలలో కూర్చుండి తీయని, మత్తయిన కబుర్లు చెప్పుకుంటూ భోజనం చేస్తారు. ఒక బోయ్ వడ్డిస్తూ ఉంటాడు. భోజనాలు పూర్తి కాగానే అతడు సిగరెట్టు వెలిగించుకొని మాటలు చెబుతూ జెన్నీని చూచి తన అదృష్టం తానే నమ్మలేకపోతూ ఉంటాడు.

ఒకనాడు జెన్నీ భర్తను చూచి, "ప్రియతమా! మీ నాన్నగారూ, మీ అమ్మా, అన్నదమ్ములు, అప్పచెల్లెళ్ళు ఏమి చేస్తున్నట్లు?" అని ప్రశ్నించింది.

"కులాసాగానే ఉన్నారు."

"కులాసాగానే ఉంటారోయ్! అది కాదు నేనడిగిన ప్రశ్న వాళ్ళ విషయం ఏమీ ఆలోచించావని?"

"వాళ్ళకై భీమవరం పాటిదొడ్లల్లో ఒక దొడ్డి కొనే ఏర్పాటు చేసినాను. ఆ దొడ్డిలో పాటిమన్నంతా అమ్మి ఇసుకపోసి పూడ్చినారట. ఒక గజం యెత్తు నల్లమన్ను పోయించమన్నాను. అలాగే చేశారట. ఎనిమిది గదులు ఒక హాలు వుండే డాబా ఇల్లుకు ప్లానువేసి పంపాను. వంట ఇల్లు వేరు. అన్నీ కలిపి ఆ ఊళ్ళో పన్నెండు వేలయిందట. నేను అమెరికాలో ఉన్న రెండేళ్ళు పదిహేనువేల డాలర్లు సంపాదించుకొన్నాను. ఇంక నా దగ్గర బాంకులో ఎనిమిదివేల రూపాయలు నిలువ వున్నాయి. మా తండ్రి పేర అయిదువేల రూపాయలు బ్యాంకులోవేసి ఉంచాను. వాళ్ళకు రెండేళ్ళకు సరిపోయే గుడ్డలు కొన్నాను. చదువు చెప్పడానికి నెలకు ముప్పది ఇచ్చి ఒక ఉపాధ్యాయుణ్ణి ఏర్పాటు చేశాను. ఆత్మేశ్వరీ! భగవంతుడూ, ప్రజలూ, కాంగ్రెస్‌వారూ మెట్లు కట్టుకొని నీ ఉత్తమపథం నువ్వు చేరు అని నన్ను పంపించారు. లోకంలోని అభ్యుదయమంతా పురుషునికి అతని స్త్రీ రూపంలో, స్త్రీకి ఆమె పురుషుని రూపంలోనూ ప్రత్యక్షమవుతుంది. నా దివ్యాభ్యుదయ "మూర్తివి నువ్వు!"

"చాలులే! నేను స్త్రీని, నువ్వు పురుషుడవు. నిన్ను నేనూ, నన్ను నువ్వూ కామపరతంత్రులమై వాంఛించుకొన్నాము. ఆ కామవాంఛను సాంఘిక సమదర్శనంకోసం, శాంతికోసం కాలువ త్రవ్వి ప్రవహింప చేయవలసి వచ్చింది. ఆ కాలువ వివాహం. అందుకని మనం ఇద్దరం వివాహమాడినాము."

"అయితే యవ్వనం నశించిన తర్వాతకూడా మానవులకు ప్రేమలు ఎందుకుంటాయి?"

"అవి చిరకాల సహవాస జనిత స్నేహాలు."

"భార్యాభర్తలకన్న పురుషులకూ, స్త్రీలకూ ఎక్కువ స్నేహితులుంటారు. అయినా ఆ స్నేహితులకు కూడా భార్యాభర్తలకున్న ఉత్తమ స్థితి రాదేమి?"

"చిరకాల కామస్నేహం అది. అది విచిత్రమైనది కాబట్టి మామూలు స్నేహంకన్న కామస్నేహం గొప్పది."

"కామమే ప్రేమలో ముఖ్యభావం అయితే, ఒక స్త్రీ ఏ పురుషునిపడితే ఆ పురుషునిగాని, ఒక పురుషుడు ఏ స్త్రీని గాని కామ సంబంధంకోసం ఏరుకోక ప్రేమ అని అంటారేం?"

"వెర్రివాళ్ళు కనుక!"

"ఆ వెర్రే ప్రేమ గనుకా అను"

"ప్రేమ వెర్రితనం ప్రేమ అంటావు!"

"కాదు, ప్రేమికుడు వెర్రివాడు అంటారు ప్రియతమా?"

జెన్నీ లేచి భర్త మెడచుట్టూ చేయివైచి, "ప్రేమ అనే దివ్యగుణం లోకంలో ఉందని నాకు తెలియును ప్రియతమా! నీతో వాదించడం ఎంతో ఆనందం!"

ॐ

యుద్ధం సాగిపోతూ వుంది. 1940 సంవత్సరం మార్చి నెల వచ్చింది. ఆ సమయంలో మూర్తి కట్టిన ఒక పక్క సిమెంటు గట్టుతో కూడిన కొండచరియ క్రింద లోయలోనికి జారిపోయింది. ఆ జారిపోవడంవల్ల మూర్తి హృదయమూ జారిపోయింది. దానివల్ల జలాశయానికి ఇరువది రెండు చదరపు అడుగులు పోయాయి. ప్రభుత్వానికి రెండు లక్షల రూపాయలు నష్టం వచ్చింది.

దీన్ని గురించి మూడు రోజులు చమటలతో తడిసిపోతూ మూర్తి ప్రభుత్వానికి రిపోర్టు పంపించినాడు. నాలుగో రోజుకు పెద్ద ఇంజనీర్లందరూ అక్కడకు పరుగెత్తుకొని వచ్చినారు. వాళ్ళు నాలుగు దినాలు పూర్తిగా పరీక్షించి ఇందులో మూర్తిలోటు ఏమీ లేదని తీర్మానించినారు. అప్పుడు మూర్తి తానా ప్రక్క పెద్ద కొండను కొంత భాగం దొలుస్తానని దానికి ఇంకా పదమూడు లక్షలు ఖర్చు అవుతుందనీ, అందువల్ల వేయి చదరపు గజాలు వస్తాయని తెలిపినాడు. అవన్నీ ప్లానులు వేసి చూపినాడు.

ఆ ప్లానులన్నీ పట్టుకొని చీఫ్ ఇంజనీరు, మిలటరీ చీఫ్ ఇంజనీరు వారం రోజులు పరీక్షించినారు. వారికి మూర్తి వాదనలు నచ్చి, పని ప్రారంభించవచ్చునని ఆజ్ఞలు జారీ చేసినారు.

ఆ పదిహేను దినాలు మూర్తి తిన్నగా భోజనం చేయలేదు. జెన్నీ దగ్గిర లేకపోతే అతడు

మతిచెడి ఏలాంటి పిచ్చి పనులు చేసి ఉండేవాడో!

"ప్రియతమా! నీ ధైర్యం అంతా ఏమయింది. అమెరికాలో నువ్వు చేసిన పని అంతా మంచులా కరిగిపోయిందా?"

"జెన్నీ దేవతా! నేను యే పని చేయగలను? యుగయుగాలనుంచీ భారతీయ సంఘంలో అట్టడుగున కుళ్ళిన మాదిగ కులస్థుణ్ణి!"

"అవునులే! భారతీయ సంఘంలో కొండ శిఖరాలు మీద కూర్చున్నవారే ఈలాంటి చదువులు చదవాలిగాని నీబోటి వాళ్ళు ఏం పనికి వస్తారు?"

"వేళాకోళం కాదు జెన్నీ."

"కాదులే... కాదు! మూడక్షరాలా ని...జ...ము? నువ్వు మాదిగ కులస్థుడవు గనుక, నిజం మాట్లాడుతావని నాకు నమ్మకం లేకపోయినా, ఏమో నిజం అయితే కావచ్చును."

"జెన్నీ, నే నేం జేయను."

"ఏం చేస్తావు? మళ్ళీ జక్కరం వెళ్ళి పొలం కూలీపని చేసుకో. చచ్చిన గొడ్డు మాంసం తిను."

"ఈ రోజు నన్ను కొరడా పుచ్చుకొడుతున్నావే?"

"లేక నీ ధైర్యానికి, నీ ఉత్సాహానికి, నీ ముందుచూపునకూ కష్టాలు లెక్కచేయకుండా చొచ్చుకుపోవడానికి ముద్దులు పెట్టుకోమన్నావా?"

"అబ్బబ్బా!"

"క్షమించు ప్రియా! భారతాంగన భర్తకు బానిస! అలాంటిది నీకు సలహా చెప్పడ మేమిటి?"

ఎల్లమందమూర్తి మౌనం వహించాడు. అతని మోము విషాద పూరితమైనది. అతని మోము తీక్షణంగా గమనించింది జెన్నీ. వెంటనే అతని చేయి పట్టుకొని డేరా లోనికి తీసుకు వెళ్ళింది.

అక్కడ అతని హృదయాన్ని బిగియార కౌగలించుకొని పెదవులు ముద్దిడి, "ప్రియా! అంత చిన్న బాలునిలా అయిపోయావేమిటి? నువ్వు చేయలేని పని ఒకటైనా ఉందా? కాక, నాకు నువ్వంటే నేనే వర్ణించుకోలేని ధైర్యం. నీకు వేడి పుట్టించడానికి అన్న మాటలు," అని మళ్ళీ ముద్దు పెట్టింది. ఎల్లమందమూర్తి భార్య ముద్దు పెట్టుకొనటమే గమనించనివానిలా అయిపోయాడు. తాను ఏదో ఆలోచనా లోకానికి పోయినాడు. ఆ పరధ్యానంలో భార్య మోము చూడని చూపులతో చూస్తున్నాడు. జెన్నీ మూర్తి విశాల ఫాలము నల్లనిదైనా మోములోని కాంతీ, ఆతని అవయవ స్ఫుటత్వమూ గమనిస్తూ కూచుంది.

ఇంతలో ఒక ఉరుకు ఉరికి భార్య చంకలో చేతులు పెట్టి పైకి గబుక్కున ఎత్తి "నా ప్రాణప్రియా! నీ మాటలు నాలో ఏ మూలలనో ఒదిగి ఉన్న కొత్త ఆలోచనలను స్పందించి పైకి తీసుకు వచ్చాయి." అని ఆమెను హృదయం మీదకు దింపుకొని ఆమెను మోమంతా ముద్దుపెట్టుకొన ప్రారంభించినాడు. "నువ్వు నాకు దేవతవు, నాకు గురువువూ!"

“ఏమిటి నీ కొత్త ఆలోచన ప్రియతమా!”

“ఆ కొండ చరియనుండి బరువు వల్లగాని ఇంకో కారణంవల్లగాని రాళ్ళు కదిలి క్రిందికి జారిపోకుండా, సిమెంటు కాంక్రీటుతో గట్టిచేస్తాను. ఇంటి పైన కురిసే నీరుకు ఎల్లాపోయే ఏర్పాటు చేస్తారో అలాగే ఈ జలాశయం చుట్టుపక్కల కొండలలో కురిసిన నీరు పోయేటట్లు చేస్తాను.”

“ఈ విధానంవల్ల ఎక్కువ ఖర్చు ఎంత?”

“ఇరవై లక్షలు - ఇంకా తక్కువ కావచ్చును.”

“ఇదంతా ప్రభుత్వం ఒప్పుకోవద్దూ?”

“ఒప్పుకు తీరుతారు. అన్ని లెఖ్ఖలూ, పటాలూ వెంటనే సిద్ధం చేసి పంపుతానుగా!”

“ఈలోగా ఒక చక్కర్ కొట్టవద్దూ బొంబాయి అవీ! ప్రియతమా!”

“ఈరోజు మీ అన్నగారి దగ్గిరనుండి ఉత్తరం రావాలి?”

“అవును!”

“మీ నాన్నగారి కోపం ఇంకా తగ్గదా?”

“ఏం చేస్తాము? మన ఇద్దరం ఏ కొండ చివరో గూడు కట్టుకొని గరుడ పక్షులలా ఉందాము!”

“నీ వైద్యవృత్తి?”

“వృత్తిలేదు గిత్తీలేదు. నీవే నా వృత్తివి ప్రియతమా!”

“కాదు నా రాణి, జాగ్రత్తగా ఆలోచించు.”

“నీ ఉద్యోగంలో ఇక్కడకూ, అక్కడకూ మార్చడం ఉంటూ ఉంటుంది. నిన్ను వదలి నేనెక్కడో వైద్యవృత్తి ప్రారంభించనా? నీ కోసం బెంగ పెట్టుకొని కూర్చుండనా?”

“పోనీ నేను-”

“ఏమీ తొందరపడకు. నేను ఆలోచిస్తున్నాను. ఇద్దరం ఈ విషయం బాగా ఆలోచించే చేద్దాము ప్రియతమా!”

ఇద్దరూ దిగి ఇంటికి పోయారు.

షష్ట భాగం

౧

భార్యాభర్తలిద్దరూ ఎల్లోరా, అజంతాలు వెళ్ళి వచ్చారు. ఆ ప్రపంచం అంతా చాలా విచిత్రంగా ఉంది.

భారతీయ చిత్రలేఖనమంటేనూ, శిల్పమంటేనూ వాళ్ళిద్దరకూ ఏమీ తెలియదు. ఎల్లమందమూర్తి ఇంగ్లండులో ఉన్నప్పుడు, సరదాకు మ్యూజియమంతా తిరిగి వచ్చాడు. కాని శిల్పమన్నా, చిత్రలేఖనమన్నా ఏమీ తెలియదు.

మూర్తికన్న జెన్నీ కొంత నయం. గృహం అలంకరించడం తెలుసును. చిత్రలేఖనం చూడగానే ఇది మంచిది అని మాత్రం చెప్పగలిగేది. అవైనా పాశ్చాత్య చిత్రలేఖనా శిల్పాలను గురించే. అందులో కూడా లియోనార్డో నుంచి వెలాస్క్వెజ్ వరకూ లెయిటన్, టర్నర్, బరన్‌జోన్సు మొదలయిన వారి చిత్రాలు బాగా అర్థమయ్యేవి. గ్రీకు, రోమను శిల్పాలు బాగా అర్థమయ్యేవి. కాని ఎయిప్ స్టెయిన్ శిల్పం వట్టి అగమ్యగోచరంగా ఉండేది.

మూర్తికి భారతీయ లలితకళా విషయాలు అగమ్యగోచరాలు. ఇంగ్లీషు సంగీతం మాత్రం నేర్చుకున్నాడు. పియానో వాయిస్తూ గంభీరమయిన కంఠంతో పాడుతాడు.

జెన్నీ, మూర్తీ ఎల్లోరా మొదట చూచారు. జెన్నీ భర్తను చూచి, "ప్రియతమా ఈ కైలాస గుహ చూచినా, తక్కిన బౌద్ధ గుహలూ, హిందూ గుహలూ, జైన గుహలూ చూస్తూ ఉన్నా నా మనస్సు ఏదో చెప్పరాని ఆనందం అనుభవిస్తున్నది. నేను గ్రీకు శిల్పాన్ని గూర్చీ, ఇటాలియను చిత్రలేఖనాన్ని గూర్చీ బాగా చదివాను. కాని భారతీయ శిల్ప చిత్రలేఖన సంప్రదాయ చరిత్ర ఏమీ తెలియదు. నువ్వు చెప్పగలవా?"

"నువ్వు పాశ్చాత్య శిల్పాన్ని గూర్చైనా చదివావు. నేను ఏమీ తెలుసుకోకుండా కాలం ఇంతవరకూ వృథాగా పోనిచ్చాను."

"ఆ కైలాసగృహం పనితనం చూస్తే నా హృదయం కరిగిపోయింది."

ఇద్దరూ విస్తుపోయి చిన్న పిల్లలులా చేయి చేయి పట్టుకొని ఆ గుహలన్నీ తిరిగారు. ఇద్దరూ నైజాము ప్రభుత్వ విశ్రాంతి మందిరంలో మకాం పెట్టినారు. ఎల్లోరా గుహలు మూడు రోజులు వరుసగా చూచినారు.

ఎల్లోరా జైన గుహలలో ముప్పైనాలుగవ గుహలో శచీదేవి విగ్రహం ముందు జెన్నీ నిర్ఘాంతయై నిలుచుండి పోయింది. ఇంత ప్రపంచాద్భుత సౌందర్యం ఎలా శిల్పం చేయగలిగాడు శిల్పి? తాను "వీనస్ డెమెలో" అనే గ్రీకు సౌందర్య దేవతా విగ్రహం ఛాయాచిత్రం చూచింది. ఆ శిల్ప దేవత సౌందర్యం ఈ శచీదేవి విగ్రహ సౌందర్యం ముందు ఏ విధంగా నిలువగలదు? ఆ ఒయ్యారము, ఆ దేహ భంగిమ, ఆ పరమశ్రుతి, ఆ వదన విలాసము, అహో ఈ సుందరి సర్వవిశ్వంలో అతీత సౌందర్యవతి.

ఆ బాలిక ఆశ్చర్యము గమనిస్తూ ఎల్లమందమూర్తి తానూ ఆశ్చర్య చకితుడై అలాగే నిలుచుండిపోయినాడు. ప్రియతమా? ఇంతవరకూ పురుషమూర్తి యొక్క అద్భుత సౌందర్యం గమనించాము. ఈ స్త్రీ విగ్రహ సౌందర్యం ముందు ఇతర సౌందర్యం పోల్చడానికి

ఎవరికి సాహసం ఉంటుందీ?"

"ఈ సౌందర్యం నాకు కాస్త చెప్పు ప్రాణాధికా."

"ఓయి వెఱ్ఱివాడా, నువ్వు వట్టి శాస్త్రజ్ఞుడవులా కనబడుతున్నావే?"

"నువ్వు వట్టి డాక్టరువు కాదు కాబోలు."

"డాక్టరుకు శరీర సకలమూ పరమాద్భుత సృష్టి రూపమని తెలుసును."

"అవును."

"పరమ సౌందర్యవంతమయిన బాహ్య శరీరమూ మాకు తెలుసును."

"ఆ సౌందర్యం ఒక చక్కని యంత్రంవంటిదిగానే మీరు భావిస్తారా? లేక కవులు వర్ణించే సౌందర్యంగానా?"

"కవులు వర్ణించనక్కరలేదు సౌందర్యాన్ని! సువాసన నువ్వు ఆఘ్రాణించి ఆనందం పొందుతావు కవులు వర్ణించి చెప్పాలా! అలాగే సౌందర్య భావమూ!"

"అద్భుతం!"

"ఏమిటి అద్భుతం?"

"నీ సౌంద్యం!"

"నేను సౌందర్యవతినని ఎలా తెలుసును?"

"నువ్వు ఈ విగ్రహం సౌందర్యవంతమైనదని ఎలా చెప్పగలవో అలాగే!"

"ఓ హృదయనాథుడమైన నా తెలివి తక్కువ భర్తా!"

మూర్తి పకపక నవ్వి తన భార్యను గట్టిగా హృదయానికి అదుముకొని, ఆమె పెదవులు తమిగా ముద్దిడుకొని, "ఈ శచీదేవి విగ్రహం అఖండ సౌందర్య పూరితం కావచ్చు కాని నా జెన్నీ సౌందర్యం ముందు -"

౨

అజంతాలో మూడు రోజులున్నారు. దీపాలు పెట్టి చూచారు. ఈనాటి డేరాలు, ఈనాటి క్యాంపు కుర్చీలు, బల్లలు, ఆ ఆడవాళ్ళ చేతి సంచీలు, అన్నీ జెన్నీ చూచి ఆశ్చర్యం పొందింది. "ఆనాటి స్త్రీలు ఇప్పటివాళ్ళకన్న అందమైనవాళ్ళు. ఎక్కువ నాగరకత కలవాళ్ళుగా కనబడుతున్నారు ప్రియతమా!" అని ఆమె అన్నది.

"పురుషులూ అలాగే కనబడుతున్నారు. ఈ అజంతా ప్రపంచంలోని ఉత్తములు ఈనాటి ఉత్తములులానే కనబడుతున్నారు. ఈ బోధిసత్వులా బుద్ధుడిలా ముఖాల్లో మహాత్ముని ముఖం కనబడటంలేదు నీకు. ఈ శిబిచక్రవర్తే ఈనాటి జవహర్‌లాల్ అయి ఉంటాడు. ఇక్కడ ఎక్కడో వీళ్ళందరిలో వెదికితే నేనూ కనబడతాను సుమా!"

"నేను కనబడను కాబోలు."

"ఈ అజంతా బాలికలలో సౌందర్యవంతులయిన యువతులలో ప్రథమురాలు నీకన్న కొంచెం తక్కువ." "ఏమిటా బడాయి?"

"నాకెందుకు బడాయి?"

"అంత అందమైన భార్య తనకే ఉన్నదని అందరు అనుకుంటారనీ!"

"ఆ గుహలు తిరిగి తిరిగి, ఆ ప్రదేశ సౌందర్యంలో మునిగిపోయి, మతులుపోయి వదలలేక వదలలేక, తిరిగి బొంబాయి ప్రయాణం అయ్యారు.

3

వీరు బొంబాయి చేరేసరికి ఎల్లమందమూర్తి ప్రణాళిక ప్రభుత్వంవారు ఒప్పుకున్నట్లూ, పని వెంటనే ప్రారంభించమనీ కాగితాలు వచ్చి వున్నాయి.

మూర్తి పక్కన ఉన్న భార్యను కౌగలించుకొని ఆమెతో నాట్యం చేయసాగినాడు.

ఇద్దరూ వెంటనే లోనవాలా పరుగెత్తినారు. ఆ మరునాటినుండి మూర్తి పనిలో మునిగిపోయాడు. వేలకొలది మేస్త్రీలు మూర్తి అనినా, జెన్నీ అనినా ఎంతో గౌరవంతో భక్తితో మెలగసాగినారు. జెన్నీ వారందరికీ ఎంతో ప్రేమతో వైద్యం చేస్తూ ఉంటుంది. ఒక్క పైసా పుచ్చుకోదు. ఆ పని మనుష్యులలో స్త్రీలకు ఎంత మందికో జెన్నీ పురుడు పోసింది.

లోనవాలాలో జెన్నీ వేరే ఒక ఇల్లు పుచ్చుకొని వైద్యాలయం ప్రారంభించింది. పనివాళ్ళల్లో ఇద్దరి బాలికలకు నర్సుల పని నేర్పింది. జెన్నీ పెళ్ళయి వచ్చిన కొత్త రోజులలోనే లయనెల్ మదరాసులో ఉన్న ఆమె మందులూ శస్త్ర వైద్యపు పనిముట్లూ అన్నీ పంపించాడు. ఆమె బొంబాయిలోను చాలా మందులూ పరికరాలు కొనుక్కున్నది.

ఈ వైద్యంతోపాటు చుట్టుపక్కల ఉన్న పర్వత నగరాలలో కాపురమున్న పెద్ద కుటుంబాలవారికీ, పాశ్చాత్యులకూ నెమ్మదిగా ఈమె వైద్యురాలయింది. దానివలన బాగా రాబడి రా నారంభించింది.

ఈలోగా తన భర్తకు ఆమే కోటి విధాల ఆలోచన చెబుతూ హుషారు ఇస్తూ వున్నది.

మూర్తి ఆ కొండరూపం మార్చినాడు. అమెరికాలో నేర్చుకొన్న విద్యకు అవసరాన్ని బట్టి ఇంకా కొత్త విధానాలు చేర్చి పనిని మహావేగంగా ప్రజ్ఞాపూర్ణంగా సాగిస్తున్నాడు. మూర్తి చేయించే పనిని చూడవలసిందని ప్రభుత్వం దేశ దేశాలనుంచి ఇంజనీర్లను పంపింది. మూర్తి దగ్గర పని నేర్చుకొనడానికి యువక ఇంజనీర్లెంతమందినో పంపించింది. వారందరూ మూర్తిగారి అఖండ విజ్ఞానమూ, కార్యాలోచనా నిశితత్వమూ చూచి ఆశ్చర్యం పొందినారు.

౪

1940 సంవత్సరం మే నెలలో జెన్నీ తండ్రి, తల్లీ ఇద్దరూ బొంబాయి వచ్చి కొమరితను చూడడానికి రమ్మనమని ఉత్తరం వ్రాసినారు. జెన్నీ వెంటనే వారున్న తాజ్‌మహలు హోటలుకు తాను రావడానికి వీలులేదనీ, తనకు హాస్పిటలుపని తల మునిగినంత

ఉన్నదనీ, కాబట్టి తల్లిదండ్రులే ఇద్దరూ రావలసిందని ఫోను చేసింది. ఆ ముసలి దంపతులు బింకం పట్టుకున్నంత కాలం ఉన్నారు. జెన్నీ భర్త కోర్కె చొప్పున తమ క్షేమ సమాచారాలను గూర్చి తలిదండ్రులకు ఉత్తరాలు రాస్తూ ఉండేది. పెద్దన్నగారు పెషావరునుంచి యూరపు వెళ్ళిన నెలలలో ఉన్నాడు. అతనికి ఆయన భార్యకూ ఎప్పుడూ జెన్నీ ఉత్తరాలు రాస్తూ ఉండేది. మేజరు భార్యా బిడ్డలు అందరూ మదరాసులో జెన్నీ తలిదండ్రుల దగ్గర ఉండినారు.

జెన్నీ ఎంతమందికి ఎన్ని ఉత్తరాలు రాసినా లయొనెల్ తప్ప చుట్టాలెవ్వరూ ప్రత్యుత్తరాలైనా వ్రాసేవారు కారు. అందువల్ల జెన్నీ కూడా వాళ్ళకు ఉత్తరాలు రాయడం మానివేసింది. తలిదండ్రులు జెన్నీకి ఉత్తరం రాయకుండా బొంబాయి వచ్చేశారు.

ఆమెతో ఫోనులో మాట్లాడడానికి తల్లి వచ్చింది.

"జెన్నీ!"

"మమా!"

"ఎన్నాళ్ళయింది నీ గొంతుక విని!"

"మమా! నువ్వు నన్ను ముద్దు పెట్టుకు ఎన్నాళ్లైంది?"

"జెన్నీ ఏమంటావు?"

"మీ ఇద్దరూ మా ఇంటికి రావాలి!"

"నీ భర్తను కలుసుకోడానికి నీ డాడి కిష్టంలేదు -"

"ఇన్నాళ్ళనుంచీ నా మొగమే చూడనన్న డాడీ ఇప్పుడు బొంబాయికి రాగలిగినాడు. ఇంతవరకు వచ్చి మా ఇంటికి రావడానికి మీ ఇద్దరి కభ్యంతరం ఏమిటి? అంత అభ్యంతరమే ఉంటే నన్ను చూడకుండానే తిరిగి మదరాసు వెళ్ళండి!"

"అయ్యో!" విచారయుక్త స్వరపూరితమయి ఆమె మాటలు జెన్నీ హృదయాన్ని పిండిచేసినాయి. అయినా ఆశయాలలో మెత్తబడటం ఉండకూడదని పళ్ళు బిగించుకొని, "మమా! ఇక సెలవు పుచ్చుకుంటాను -" అన్నది..

ఆమె తల్లి హృదయంలో బాధపడినట్లు "అయ్యో" అన్నది. మళ్ళీ ఇంతట్లో జెన్నీ తండ్రి ఆ ఫోను రిశీవరు తీసుకొని, 'జెన్నీ'ని పిలిచాడు.

"ఏమిటి డాడీ! నువ్వేనా?" అన్నది జెన్నీ.

"నేనేనమ్మా! నేనే! నేను ఆలోచించిన కొలదీ నిన్ను ఇక్కడకు రమ్మన మనడం తప్పుగానే కనబడింది. మేము ఇద్దరం అక్కడికి రేపు ఉదయం మీకు అతిథులుగా వస్తున్నాము. ఈ విషయం నీ భర్తతో చెప్పు. నీ భర్త చాలా ఉత్తముడు. ప్రజ్ఞాశీలి. అతడు నా అల్లుడవడం నాకెంతో గర్వకారణం అని అనుకుంటున్నానని కూడా చెప్పు." అని ఆ వృద్ధుడు గంభీర కంఠంతో అన్నాడు.

వారిద్దరూ ఒకరి దగ్గర ఒకరు సెలవు తీసుకొన్నారు. జెన్నీ నాట్యం చేసింది.

సాయంకాలం భర్త రాగానే తన తలిదండ్రులు ఇద్దరూ తమ అతిథులుగా వస్తున్నారని చెప్పింది.

౨౪

మర్నాడు ఉదయం సర్ ఎడ్వర్డు కార్లయిల్, భార్యా లోనవాలా స్టేషనులో దిగినారు. స్టేషనులో జెన్నీ, మూర్తి వీరికోసం ఎదురు చూస్తున్నారు. బండి దిగగానే మూర్తి మామగార్కి నమస్కరించినాడు. ఇద్దరు ఆనందంగా కరస్పర్శ కావించినారు. తల్లి కొమరితను కౌగలించుకున్నది.

అందరూ కలిసి మూర్తి ఇంటికి వెళ్ళారు. అక్కడ ఫలహారాదులు అయిన వెనక అల్లుడూ, మామా కూర్చుండి మాట్లాడుకోవడం సాగించారు. ఆరోజు ఆదివారం అవడం వల్ల మూర్తికి సెలవు.

'సర్ ఎడ్వర్డూ: కాబట్టి నువ్వు ఇంకో ఆరు నెలల్లో పని పూర్తి చేయగలవన్నమాట?

మూర్తి: తప్పకుండా నండి!.

'సర్ ఎడ్వర్డూ: ఇంతవరకూ చేసిన పనిని పెద్దవాళ్ళెవరైనా వచ్చి చూచారా?

మూర్తి: మూడు నాలుగుసార్లు వచ్చి చూచారండీ!

ఆ సాయంకాలం నలుగురూ జలాశయం కట్టే స్థలానికి వెళ్ళి చూచినారు. సర్ ఎడ్వర్డు మంచి ఇంజనీరు అవడంవల్ల మూర్తి చెప్పేవి అన్నీ వింటూ, పరిశీలిస్తూ గమనించాడు. మూర్తి అఖండ ప్రజ్ఞావంతుడనిన్నీ అదృష్టవంతుడయితే భారతదేశం అంతకూ ఇలాంటి జలాశయాది నిర్మాణంలో ఈతడు రత్నస్థగితమకుటంలాంటి వాడు అవుతాడనీ అనుకున్నాడు.

వీరిద్దరూ ఇక్కడ వుండగానే మదరాసునుంచి మేజరు కార్లయిల్ భార్యా, బిడ్డలూ, తిరుచునాపల్లినుంచి లయొనెల్ భార్య ఎలిజబెత్తూ వస్తున్నామని తంతి ఇచ్చారు.

మంగళగీతము

అందరూ వచ్చినారు. ఇల్లంతా కలకలలాడిపోయింది. బిడ్డలందరికీ మూర్తి ఎంతో ఇష్టుడైనాడు. అతన్ని ఎక్కి తొక్కేవా రా బాలికలు. వారినందరినీ అతడు బొంబాయి సినిమాలకు తీసుకొని వెళ్ళేవాడు. అక్కడ బొమ్మలు, మిఠాయి దినుసులు బహుమతులిచ్చేవాడు. ఆ సమయంలో డాక్టరు గ్రేస్ టెంపిల్టనుగారు కూడ మేనకోడలి కాపురం చూడటానికి వచ్చింది.

వచ్చిన చుట్టాలందరూ వారం రోజులుండి అందరూ కలిసి వెళ్ళిపోయినారు. భార్య చుట్టాలందరితో తనకు తిరిగి ప్రేమ కుదరడం తన అదృష్టమని ఉప్పొంగిపోయాడు మూర్తి.

అతడూ, జెన్నీ ఇద్దరూ వారి వారి పనులలో నిమగ్నులైనారు. సాయంకాలం అతడు తిరిగి వచ్చేసరికి జెన్నీ తన వైద్యాలయంలో పనిలో మునిగి ఉండేది. మూర్తి స్నానంచేసి బట్టలు మార్చుకొని, భార్యకడకుపోయి, ఆమె పని పూర్తికాగానే, ఆమెతో కలిసి ఇంటికి వచ్చేవాడు. ఆమెకూడా స్నానం చేసి బట్టలు మార్చుకొని వస్తే ఇద్దరూ కారు ఎక్కి బొంబాయి సినిమాకు పోవడమో, లేక ఊరికే శీతల వాయుసేవానంద సంచారం చేయడమో కార్యక్రమం పెట్టుకొనేవారు. ఇంటికి వచ్చి భోజనంచేసి రాజకీయాలూ యుద్ధమూ చర్చింపసాగేవారు.

మానవ ద్వేషమూ, పశుత్వమూ అతని హృదయాన్ని కలచివేసేది. ఆమె హృదయం అతని హృదయానికి శ్రుతి.

“ప్రియతమా! ఈ యుద్ధం తలచుకున్నప్పుడల్లా గుండె బేజారవుతూంటుంది.”

ఒక్కొక్కప్పుడు హిట్లరు సంధికి వస్తాడేమో అనే ఆశ పుట్టుతూ ఉంటుంది.

“వట్టి అడియాస జెన్నీ!”

“ఇప్పుడే దేశాలన్నిటా యుద్ధపు వేడి అలుముకుపోతోంది. హిట్లరు డెన్మార్కు ఆక్రమించాడు. నార్వే మీదకు విరుచుకుపడ్డాడు. మన వాళ్ళందరూ! వెళ్ళి ఇరవై రోజులు కాలేదు. నార్వే అయిపోయింది. హాలెండు, బెల్జియం, లగ్జెంబర్గులలోనికి ఒక్కసారిగా చొచ్చుకుపోయారు. ఆ దేశాలన్నీ అయిపోతున్నాయి.”

“వీడు సైతాను తమ్ముడు కాడుగదా?”

“ఇటు కాంగ్రెసు వారి ఉద్దేశమే తెలియటంలేదు!”

“లీగుకూ, కాంగ్రెసుకూ మధ్య దాటరాని అఖాతం వచ్చిపడింది.”

“మన దేశానికి ఇబ్బంది లేదని నా ఉద్దేశము. ఎందుకంటావా? మహాత్ముడు దేశంలో ఉన్నంతకాలమూ దుర్మార్గులు ఈ దేశంవైపు తేరిపార చూడలేరు.”

“నీకు మహాత్ముడంటే అంత పవిత్ర భావం ఎందుకో ఇప్పుడు నాకర్థం అవుతున్నది.”

“మహాత్ముడు వ్యక్తి సత్యాగ్రహం ఎంత చక్కగా నిర్వహిస్తున్నాడో!” మూర్తి జెన్నీని చూచి “ప్రియా సంపూర్ణ స్వరాజ్యం రానీ హిమాలయాలనే అఖండ శక్తిని మేము మన దేశానికి వరమిచ్చేటట్లు చేయగలం. ఆ పర్వతాలలో యెన్నివేల లోయలు, ఎన్ని

మహానదులు! అన్నీ ఆనకట్టలు కట్టి హిందూదేశం ఏమిటి సర్వ ఆసియాకు విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చేయగలం. రాజపుత్రపు టెడారిని మహోద్యానవనం చేస్తాము." అని పలికినాడు. జెన్నీ భర్త మోము చూచి అందు వెలిగిపోయే కాంతులు చూచి ఆనంద చకితయైనది.

అలా వారు గంటలకొలదీ మాట్లాడుకొనేవారు.

ఆనాటి కానాడు జెన్నీ భర్త ప్రేమ క్షీరవారాశిలో వటపత్ర శయని అయి ఆనందతరంగ డోలికాలోల పరవశమై పోతున్నది. ఆమె మూర్తిని హిందూ బాలికలవలె పూజింపసాగింది. ఆమె అద్భుతాలైన ఖద్దరు పట్టుచీరలు కొనుక్కొని కట్టడం నేర్చుకుంది. బెంగుళూరి పట్టురవికలు, భారతీయ భూషణాలూ అలంకరించు కొనసాగింది. ఆ నూత్న మనోహరి వేషం చూస్తూ మూర్తి పరవశుడై పోయినాడు.

మూర్తి పని జూన్ నెలాఖరుకు మూడుపాళ్ళు పూర్తి అయిపోయింది. జలాశయం, జలసూత్రాలు, గొట్టాలు, కొండపని అంతా పూర్తి అయినాయి.

వానలు ప్రారంభించాయి. పని అంతవరకూ బాగా ఉందని సంతోషిస్తూ, మూర్తి ఇంటికి వచ్చేసరికి, జెన్నీ ఇంటికి రాలేదు. మూర్తి స్నానంచేసి సావిడిలో పడకకుర్చీలో కూర్చుండి పైపు కాలుస్తూ, పగటి కలలు కంటున్నాడు. కాలం ఎంత జరిగిందో అతనికి తెలియదు. చటుక్కున జెన్నీ కలకలలాడుతూ లోనినుండి నెమ్మదిగా నడిచి వచ్చి భర్త కన్నులు మూసింది. అతడులిక్కిపడి "దొంగా! నా సామ్రాజ్ఞివి నువ్వు! తెలుసుకున్నానులే!" అన్నాడు.

ఆమె చేతులు తీసి, అతని వైపు నోటనుండి తీసి బల్లమీద పెట్టి అతని ఒళ్ళో కూర్చుని అతని మెడచుట్టూ చేయి వైచి, అతని చెవిదగ్గర నోరుంచి "ఓ నా నరుడా! నువ్వు తండ్రివి కాబోతున్నావు!" అని చెప్పి, అతని కన్నులు మూసింది.

"ఆఁ!" అంటూ మూర్తి భార్యను గట్టిగా హృదయానికి అదుముకొని, "నా దేవీ! కుళ్ళు నీళ్ళలో పొర్లాడే ఈ పశువును ఐరావతాన్ని చేశావు. నాకు నా ఆత్మలో నీ ఆత్మ కలిపి ఒక దివ్య వరం ప్రసాదించావా?" అని ఆమె పెదవులు చుంబించినాడు.

ఓం అసతోమా సద్గమయ
తమసోమా జ్యోతిర్గమయ
మృత్యోర్మా అమృతంగమయ.

సమాప్తము